

Over terreur

Willem Marten Lijfering

There is another world, but it is in this one (WB Yeats)

Wie jong is denkt veelal dat alles wat hij meemaakt uniek is, omdat *hij* het meemaakt. Maar met het ouder worden komt het mij eerder over dat wat iemand meemaakt niet uniek is vanwege het individu, maar vanwege de omstandigheid. Hieronder heb ik een aantal ervaringen uit mijn jeugd opgetekend die uniek zijn, niet omdat ik ze heb meegemaakt, maar omdat de omstandigheden uniek waren. De psycholoog zou kunnen zeggen: 'Hij heeft zijn jeugdervaringen opgetekend om boete te doen, dit boek moet gelezen worden als een schuldbekentenis.' Maar dat is niet de reden waarom ik dit boek geschreven heb. De reden waarom ik dit boek geschreven heb, is om andere mensen de unieke belevenissen die ik heb meegemaakt, maar die zij net zo goed hadden kunnen meemaken, te laten beleven waardoor zij beter geïnformeerd kunnen raken over de waanzin en gevolgen van terreur. Mijn les begint aan de andere kant van de wereld. Je hoeft er alleen maar je ogen voor open te doen.

1. September 2004.

Hoog vanuit de lucht gezien, in het donker, zag hij een langzaam groter wordende spin van geel neonlicht, met in de kern een aantal hoog naar boven wijzende lichtbundels torenen.

Brisbane
Queensland
Australië

Namen die hem vooraf in zekere zin een avontuur beloofden. Nu twijfelde hij waar hij in Godsnaam aan begonnen was... "Cabin Crew, prepare for landing." Tien minuten later waren ze geland. In de rij voor de douane zag hij dat een leeftijdsgenoot een Nederlands paspoort had. "Waar gaat de reis naar toe?", vroeg hij. "The Gold Coast", zei ze, met enige bravoure. "Ik ga op *road trip* met een vriendin die hier een half jaar als au pair heeft gewerkt. En jij?". – "Ik ga hier aan het werk als arts." – "Ben jij arts, maar je bent nog zo jong om al arts te zijn." Niet voor het eerst dat hij dat hoorde. "Ja, ja." "Nou succes!" – "Dank je".

Nou succes, het zouden wel eens de laatste woorden in het Nederlands kunnen zijn die hij hier zou horen. Zo vriendelijk van haar dat hij hem succes had gewenst. En terwijl hij bezig was om te bedenken waar hij die vriendelijkheid aan te danken had, was hij vergeten iets vriendelijks terug te zeggen. Maar op het moment dat hij dat had bedacht, was zij al door de douane heen, weg. Wat lomp van hemzelf. En hij dacht: Hoe anders, hadden onze levens kunnen zijn, als ik iets terug had gezegd?. Maar wat hij anders had kunnen zeggen dan: "Ja, jij ook succes", wist hij ook niet.

De taxichauffeur was weinig spraakzaam, wat hem de kans gaf om naar buiten te staren terwijl hij op weg was naar zijn eindbestemming. Snelweg, industrieterrein na industrieterrein afgewisseld met flatgebouwen van 4 tot 12 verdiepingen hoog. Daarna een woonwijk met vrijstaande houten huizen staande op houten palen met grote veranda's en omringende tuinen. Niemand was op dit tijdstip nog buiten. 12.15 AM. Het vliegtuig in Kuala Lumpur was vier uur vertraagd geweest, al met al was hij

nu al twee dagen onderweg. “We are almost there” zei de taxichauffeur. “Ik zet u bij de hoofdingang van het ziekenhuis af, daar vindt u de receptie wel”. Het Prince Charles Hospital, stond in grote letters boven de ingang. Hij was er, rekende de “flat fare” van 60 dollar af en meldde zich bij de receptionist die gelukkig op de hoogte was dat hij werd verwacht. Hij bracht hem naar de zusterflat waar hij de komende dagen kon slapen. De zusterflat, vertelde de portier, was een voormalige afdeling van het ziekenhuis die nu al een paar jaar was gesloten wegens bezuinigingen. De bovenste (vierde) verdieping was ingericht voor familie van patiënten om te slapen en om mensen zoals hem op te vangen. Hij kreeg twee sleutels, één van het gebouw en één van zijn kamer. Hij liep door een lange doorlopende gang, met aan weerszijden met cardboard afgesloten bruin gebeitste deuren. Zijn kamer bevond zich aan het eind van de gang. Er stond een bed, schoon linnengoed, een wandenkast en een kleine wastafel waaruit koud stromend water kwam. Hij pakte zijn koffer uit, waste zich met water dat enigszins naar chloor rook, maakte zijn bed op en bedacht dat hij morgen vroeg op moest. Hij zette de wekker en deed het licht uit. Gedachten dat hij nog nooit zo ver van huis was geweest hielden hem wakker. Dat hij zich geen voorstelling had gemaakt van de zusterflat en de karige kamer waar hij lag in een leeg gebouw zonder luxe, was maar beter ook: Wie zich ergens van te voren geen voorstelling van maakt, kan ook niet teleurgesteld raken, dacht hij, waarna hij in slaap viel.

2

Om half negen had hij een afspraak met het hoofd van de EHBO. Ze lieten er geen gras over groeien in Queensland, had hij van te voren gedacht. Geen tijd om uit te slapen of om te acclimatiseren. Hup aan het werk. Maar de wekker had hij niet nodig gehad, want hij was al om 6 uur wakker geworden van het invallende ochtendlicht in zijn kamer. En de jetlag hielp ook niet echt om nog langer te slapen. Hoe laat was het nu in Nederland: negen uur eerder, hij zou nu eigenlijk moe moeten worden. Maar daar was geen tijd voor. Wakker moest hij blijven voor zijn komende gesprek. Hij stapte zijn bed uit en keek uit het raam dat uitkeek op het tegenoverliggende Prince Charles Hospital: een zandkleurig gebouw in de vorm van een schoenendoos. Eten zou hij ook nog ergens moeten halen. Ze zouden vast een kantine hebben, maar de kans dat die nu al open was leek hem uitgesloten. Hij kroop terug in zijn bed, hield de reiswekker aan staan op 7.30 en keek naar de fluorescerende wijzers. Zijn gedachten dwaalden af, maar de slaap kon hij niet vatten. Hij dacht aan de demonstratie in Amsterdam tegen de oorlog in Irak, maart vorig jaar, die de oorlog niet had doen stoppen. Hij had met het protest meegelopen en zag Diederik Samson van de PvdA ook meelopen. Dat had hem verrast. De PvdA was, laf vond hij, voor noch tegen de oorlog en toch liep Samson mee in een demonstratie tegen de oorlog. Hoe kon dat?

Nadat ze door een aantal binnenstraten in Amsterdam gelopen hadden, eindigde de demonstratie op de Dam, waar midden op de Dam de politici van de oppositie op een podium verkondigden dat Bush, Blair en Balkenende.. tja wat waren ze volgens Halsema en Kant ook alweer? Hij kon het zich niet meer herinneren, behalve dan dat ze constant hetzelfde zeiden en dat de drie B's van Bush, Blair en Balkenende zo lekker allitereerden. “En Bos” zeiden ze dan af en toe er ook achteraan. Alsof individuele politici, ook maar iets aan een gekozen beleid konden veranderen, dacht hij. Bush, Blair en Balkenende waren het probleem niet. Door de nadruk op individuen te leggen, vond hij maar goedkope retoriek van de oppositie. “OLIE!” hadden ze moeten roepen. Maar dat deden die politici op dat podium niet.

Wat Samson niet wist, was dat hij hem via zijn zus kende die vroeger bij hem in dezelfde klas had gezeten en dat zijn ouders enigszins bevriend waren met de ouders van Samson. Het deed hem de stoute schoenen aantrekken en hij besloot om Diederik Samson te vragen hoe hij tegen de oorlog

kon zijn, als de PvdA zich onthield van stemming hierover? Waarop Samson tegen hem antwoordde dat de PvdA ruimte overliet aan Kamerleden om zich persoonlijk wel uit te spreken over de oorlog in Irak, wat hij op deze manier, door mee te lopen in deze demonstratie, deed. Dat Samson die kans kreeg vond hij mooi en dat Samson die kans had gegrepen sierde Samsom. Maar nu hij hier op zijn kamer in Brisbane erover nadacht vond hij het ook zwak van Samsom. Wat deed die Samson nog bij de PvdA? Het enige wat die partij Samsom leek te bieden was een gouden kooi van waaruit hij het “rebelse” voormalig gezicht van Greenpeace mocht zijn. En daarnaast was Samsom natuurlijk jong, wat vast stemmen deed opleveren. Wat als Samson niet meer jong zou zijn, en iedereen was vergeten dat hij ooit bij Greenpeace had gewerkt? Zou de PvdA hem dan nog steeds wat te bieden hebben?

Spelletjes van politici onder elkaar. Hij had er niks mee. En ook niet met de PvdA. Een keer had hij gestemd op de PvdA-er Willem Vermeend, die daags na de verkiezingen zei: “Tabee, ik ga met commissariaat.” Alsof Willem Vermeend dat niet wist alvorens er verkiezingen waren. Voor hem genoeg reden om nooit meer op die partij te stemmen: Samson of geen Samson. Hij dacht hoe hij Samson en Vermeend kon uitleggen waarom hij het gedrag van politici in het algemeen en van Samson en Vermeend in het bijzonder niet kon uitstaan en begon in gedachten brieven te schrijven, maar liep telkens vast. Logisch. Politici hoefden niet van hem te horen hoe het bestel werkte. Dat wisten ze zelf ook wel. Maar het hield hem wel bezig terwijl de klok langzaam richting half acht aan het tikken was.

3

‘Welcome to Queensland’ zei de verantwoordelijke persoon van de organisatie die hem hier als arts aangesteld had. Neil Clum was zijn naam. Het was een wat oudere man met dun grijzend strak naar achter gekamd haar. Clum zat in een gearconditionede kamer zonder ramen, met lambrisering aan de wanden en een vaal TL licht. Het gesprek was zakelijk. Willem was aangesteld om in het Prince Charles Hospital te werken op de long- en cardiologie afdeling. Maar alvorens daar te beginnen zou hij eerst een jaar ‘the outback’ ingestuurd worden om de kneepjes van het vak te leren. Hij zou beginnen op de EHBO van het Mt Isa Base Hospital en daarna om de drie maanden naar andere dunbevolkte gebieden uitgezonden te worden. Mt Isa, op de kaart zag het er uit als ‘the middle of nowhere’ van Australië, en het was die afgelegenheid, die hem in Nederland zo had aangetrokken. Hoe verder van huis hoe beter. Hij was de naam van de organisatie tegengekomen op internet en enigszins verbaasd geweest dat je als basisarts met je Nederlandse artsdiploma op zak en een bewijs dat je de Engelse taal machtig was (middels een IELTS cursus te volgen in Amsterdam) zo in Australië aan het werk kon. Australië was ongeveer de moeilijkste plek op aarde om een ‘echte’ baan te vinden, had hij in Vrij Nederland gelezen. Wie bijvoorbeeld via Indonesië of de omringende eilanden rondom Australië het land probeerde in te komen, werd eerst in quarantaine gesteld op Christmas Island, een Australisch eiland ter grootte van Schiermonnikoog dat ver van de kustlijn van Australië verwijderd lag. En mocht je geen interessante diploma’s of genoeg geld hebben, kreeg je een enkele reis terug van de Australische overheid. Maar Nederlandse artsen wilden ze dan wel graag hebben. De cursus, de vliegreis, allemaal betaald door het Australische gouvernement. En In Mt Isa kreeg hij een gemeubileerde woning vlakbij het ziekenhuis, zonder dat hij daar verdere kosten aan had. Hij kreeg een contract van 36 uur per week, met elk extra uur dat hij werkte een 100% extra toeslag, alsook 100% extra toeslag tijdens weekenddiensten, feestdagen en nachtdiensten. Bij mogelijke uitzendingen als plattelandsarts in de outback zou hij beschikking tot een auto krijgen met een tankpas van de organisatie. Hij ging goed geld verdienen. Maar wel op een plek die niet

geambieerd werd door Australische artsen kennelijk, want waarom zouden ze anders een Nederlander vragen om het klusje daar te klaren?

‘Deze formulieren heeft u nodig om in te dienen bij een bank’, zei Neil Clum. ‘U kunt dan een bankrekening openen, en als u ons het rekeningnummer doorgeeft, wordt u elke ‘fortnight’ betaald aan de hand van het aantal uren dat u gewerkt heeft. En hier is een vliegticket waarmee u overmorgen naar Mt Isa vliegt, een reis die ongeveer 2 uur duurt. U zult in de middag dan aankomen en iemand van het ziekenhuis zal u daar bij vliegveld opwachten en u aldaar verder instrueren. Heeft u nog vragen?’ Uitgezonderd bij welke bank hij het beste een rekening kon openen (maakte niet uit volgens Neil Clum, als het maar een Australische bank was, als bv the Commonwealth bank, die een grote vestiging had in het centrum) had hij geen vragen. ‘Good luck’ zei Neil Clum. Willem had welgeteld een dag om zich te acclimatiseren en om op zoek te gaan naar een bankinstelling in het centrum van Brisbane.

4

Het centrum van Brisbane, of daar waar de eindhalte van de bus was, was een lange doorlopende winkelstraat die aan het eind ietwat verdiept was en waar de winkels het trottoir overspannen hadden met zonlicht werende luifels. Het deed hem een beetje denken aan de Koopgoot in Rotterdam: gedachte waar hij zich aan ergerde. Want door de vergelijking met Rotterdam te maken, kwam hij nooit weg uit Nederland. In Java had hij, met de ‘lonely planet’ in de hand in een bus gezeten op weg naar de boot die hem en zijn vrienden naar Bali zou brengen. En waar een aantal toeristen, die vreemden van elkaar waren, voor hem uitgebreid met elkaar in gesprek waren geraakt over alle bezienswaardigheden die ze al hadden gezien. Van het tropische Koh Samui in Thailand tot het ski-oord Wistler in Canada ging dat gesprek. En terwijl die toeristen zo zaten te praten over die prachtige oorden, zagen ze niks van hun omgeving. Grote kans dat als ze vervolgens ergens in Vietnam, India of Italië op reis waren tegen nieuwe wildvreemde toeristen in een bus of trein zouden zitten, en gingen opscheppen over de schoonheden die ze hadden gezien te Java, vanuit een bus... waar ze met andere toeristen zaten te praten over de schoonheden van Wistler en Koh Samui!

Maar met die toeristen was het toch iets anders dan wanneer hij voor zichzelf probeerde te verklaren waar hij was. Hij praatte niet tegen zichzelf om op te scheppen, hij wilde voor hem zelf verklaren waar hij was. Maar door te vergelijken met dat waar hij al was geweest, haalde hij het avontuur uit de reis. Enfin, niet iedereen kon alles ‘willoos aanschouwen’. Dat had misschien nog gekund toen hij nog niets op deze wereld had gezien, maar die tijd was hij ontgroeid. Hij ging op een overdekt terras zitten, om iets van eten en drinken te bestellen. Het was tussen ontbijt en lunchtijd in, en hij had honger gekregen. Hij bestelde iets van een broodje en koffie bij de serveerster die iets ouder was dan hem, en tegen hem zei: “Are you alone”, waarop hij bevestigend antwoordde. Waarop ze zei: “But that is not good.” Wat hij aardig van haar vond, want alleen eten, daar had hij zelf ook moeite mee. Het voelde op de een of andere manier niet goed. Het liet te veel aan de verbeelding over dat hij in de steek gelaten was, en die gedachte deed hem ook voelen alsof hij in de steek gelaten was. De serveerster herstelde direct haar ‘fout’ door te vragen waarom hij alleen was. En hij vertelde kort dat hij alleen was omdat hij op korte termijn als arts uitgezonden zou worden naar the outback, waarop de serveerster niet doorvroeg en zijn bestelling in orde maakte. Maar eigenlijk was het geen antwoord wat hij had gegeven. Want waarom was hij alleen? Je kon toch ook met zijn tweeën uitgezonden worden naar the outback? Mathilde had graag met hem meegewild. Maar dat had hij niet gewild... Mathilde had hij ontmoet op een afstudeerborrel van een oud-huisgenoot. Ze had hem verteld dat ze primaire biliare cirrose had, een auto-immuunziekte van de

lever, met hoge kans op vroeg overlijden tenzij ze een levertransplantatie kreeg. En van primaire biliare cirrose wist hij, als co-assistent, alles af. Dus hij begreep haar vermoeidheidsproblemen (in zoverre dat hij erover had gelezen), en was daarom begripvol met betrekking tot haar verhaal dat ze nooit echt mee kon komen op feesten als deze, wat haar vriendinnen haar kwalijk namen. Altijd vroeg naar huis, nooit alcohol drinken, zo'n saaie muts. Hij zei tegen haar: 'Mensen zouden meer rekening moeten houden met een ander, maar mensen houden alleen rekening met zichzelf in de veronderstelling dat de ander net zoals hij of zijzelf is.' Dat vond ze kennelijk goed van hem gezegd, want een week later had ze hem gebeld om te vragen of hij een keertje met haar uit wilde. De rest was, zoals dat heet, geschiedenis.

Maar om een relatie aan te gaan met iemand die je zielig vindt, is geen stabiele relatie, en na vier maanden was hij er klaar mee met haar zielig te vinden. Dat hij naar Australië kon gaan, diep in de outback voor onbepaalde tijd, dat had hij aangegrepen als excuus om het uit te maken. Maar Mathilde vond dat geen excuus, ze wilde mee! Nou ja... Uiteindelijk was ze niet mee gegaan, maar wellicht dat ze later kwam. Voor hem was de relatie uit en dat had hij ook gezegd. Maar voor Mathilde gold dat niet. Hij zou wel zien hoe dat zich zou ontwikkelen. De komende tijd was hij voor niemand aanspreekbaar en hij was niet van plan om zijn adresgegevens in Mt Isa te delen met wie dan ook in Nederland. Hij wilde weg en had het liefst al zijn schepen verbrand alvorens hij vertrok. En zo zat hij dus alleen te Brisbane op een terras onder de luifel.

De serveerster bracht hem een broodje, het was niet meer dan een tosti, en een koffie. Daar kon hij niet de hele dag op leven. Hij zou opzoek moeten gaan naar een supermarkt en daar eten halen om op een bankje of in een park op te eten. Voor veel uit eten gaan had hij nu geen geld. Ook moest hij nog naar de Commonwealth bank, enig uitje wat echt van belang was vandaag. Verder was hij toerist in Brisbane. – Wat als hij hier nu met Mathilde had gezeten? De gedachte irriteerde hem. Hij zat hier niet met Mathilde, dus waarom erover nadenken? Maar als hij hier met Mathilde had gezeten had hem dat de opmerking van de serveerster gescheeld dat wie alleen is, 'is not good'. Was de opmerking van de serveerster wel zo aardig? Of was ook in Australië de sociale druk dermate hoog dat iemand die ouder dan 24 jaar is, zich hoort te settelen? In Nederland was die druk er zeker. Kijkend naar zijn vrienden: die zich met elkaar verbroederden 'voor de rest van hun leven' in hun eerste jaar, wat was daar van overgebleven? Richard, zijn beste vriend, was verworpen tot huismus die niets liever wilde dan samen zijn met zijn nieuwe vriendin, Femke. Met Richard had hij al een half jaar niets meer gedronken, dat mocht niet van Femke. Mannen die drinken vond zij vies en kroegen stinken. PW was een relatie aangegaan met Esmee die meer gestoeld was op financieel oogpunt dan op liefde: samen een huis gekocht om nu samen de rekeningen te kunnen delen. Een veel goedkoper leven was dat vertelde PW trots aan hem. Hij had het allemaal precies uitgerekend! Maar nooit meer met vrienden eten en als je wilde afspreken om ergens wat te drinken, moest je bellen. Floris en Maaïke waren met elkaar samen omdat ze beiden uit een zelfde 'nest' kwamen en zo goed bij elkaar pasten. Hij als assistent cardiologie en zij werkend op het ministerie van buitenlandse zaken. Ze waren gaan wonen in de Benoordenhout. Hun ouders hadden een financieel steentje bijgedragen, en hun leven lag nu al compleet vast. Joris was alleen gebleven, maar Joris was a-sexueel en als Willem iets van hemzelf wist dan was het dat hij niet a-sexueel was. Dus leven als Joris leek hem niks. Een groot deel van zijn vrienden was een relatie aangegaan omdat het nou eenmaal voor de hand lag. Hij sprak daar geen kwaad over, hij was niet goed in staat in het leggen van contacten. Als hij dat wel was geweest had hij misschien ook al lang samengewoond met... iemand. Maar dan had hij waarschijnlijk niet naar Australië kunnen gaan, want de baantjes in the outback lagen niet voor het oprapen. Wat had Mathilde moeten doen in Mt Isa? Een beetje thuis zitten? De buitentemperatuur was daar 30 graden en meer, de omgeving was zo ongeveer een woestijn, had hij op internet gelezen. Dat was niks voor Mathilde geweest, en dat wist ze zelf ook wel. Hij was misschien wel toe

aan een relatie, maar dan zonder alle sociale verplichtingen die daar bij hoorden. Maar gezien hij te netjes was om in een relatie geen verbindingen aan te gaan behalve etentjes, avondjes uit en sex, had hij het uitgemaakt. Anderen waren misschien op hun 25ste toe aan een vaste relatie, of voelden zich verplicht tot het aangaan van een relatie omdat dit nu ‘eenmaal zo hoorde’, maar zo stak hij niet in elkaar. Hij rekende af en stond op.

5

De vliegreis naar Mt Isa zou iets meer dan 2 uur duren, aldus, ‘the captain’ en het weer was er zonnig, maximum temperatuur 32 graden. Hij zat aan de raamzijde. Naast hem zat een man van een jaar of veertig, roodverbrand hoofd, een kale kruin met daarop duidelijk zichtbaar enkele huidcarcinomen. Ze hadden elkaar gegroet bij het instappen en verder niets. Het vliegtuig steeg op. Bij landen en stijgen was de grootste kans op een vliegtuigongeval, herinnerde hij zich. – Waarom wist hij die informatie? Irrationale angsten raakte hij maar met grote moeite kwijt. De kans op een ongeval tijdens vliegen was ongeveer nul. Toch hield hij zijn stoelriem om, omdat hij ooit gelezen had, in de panorama of nieuwe revue, dat de cabine van een vliegtuig tijdens de vlucht was opengescheurd en toen een aantal passagiers, die geen stoelriem omhadden, naar buiten waren gesleurd. Geen held die dat ongeval had kunnen tegenhouden.

Helden kende hij maar weinig. Karel was een held, maar wel een die niet straffeloos onvoorzichtig was geweest. Karel was dood, maar had hem het leven gered.

Karel naast hem in het vliegtuig naar Jakarta, die vol inspanning naar de Scorpion King had zitten kijken. Een 23 jarige jongen, student biofarmaceutische wetenschappen, die zich kon interesseren in een film van duizend uit één dozijn: een man strijd tegen de wereld, krijgt een groep van medestrijders met hem mee, overwint de vijand en krijgt het liefje. Moraal van het verhaal: wie moord doet goed. Maar het was waarschijnlijk niet de moraal die Karel bezig hield, het was de spanning, een doorlopende scene van bloedvergieten, de een nog nuttelosser dan de ander. Niet dat hij tijdens de vliegreis naar Jakarta zich bezig had gehouden met iets intellectuelers. Qua ‘entertainment’ was er weinig intellectueels in vliegtuigen te vinden en bovendien was het entertainment slecht te verstaan, met de constante ruis van de motoren op de achtergrond, dus de grappen van Woody Allen waren niet aan hem besteed. Wat hij had gedaan was vanuit het raampje naar beneden kijken totdat ze boven de Indische Oceaan zaten en hij uiteindelijk in slaap was gevallen. De Europese steden, de groene uitgestrekte grasvelden van de Oekraïne, de gele stenen gebergten van Iran met bergtoppen van sneeuw in Afghanistan. Daar in die bergen zat Osama Bin Laden ergens, aldus Donald Rumsfeld, in een of ander zeer ingenieus gewelvensysteem waar hij onbereikbaar was voor alle bommen die de VS met haar bondgenoten in het gebergte gooiden in de hoop ‘s werelds grootste vijand uit te schakelen. Hollywood en Washington. The Scorpion King en Osama Bin Laden. Het enige wat verschilde was dat de acteurs in Hollywood er appetijtelijker uit zagen. Maar wat Karel van Osama Bin Laden had gevonden, toch de man die volgens de kranten achter de Balibomaanslagen zat, en waarbij Karel was omgekomen, had hij nooit aan Karel gevraagd. Ze waren niet zo bezig met politiek.

Entertainment naar Mt Isa was er niet. De vlucht was te kort voor een film. Dat gaf hem de tijd om nog eenmaal het boek ‘differentiele diagnostiek’ van Reitsma door te nemen in de hoop dat als hij werkelijk aan het werk ging op de EHBO de verschillen kende van oorzaken van pijn op de borst, hyponatriëmie, buikpijn en exantheem. Nadat ze te Mt Isa waren geland was hij zo gespannen dat hij bij het uitstappen vergeten was om dat boek uit de stoelzak voor hem te halen en mee te nemen.

Mt Isa was een stad opgebouwd als een raster waarvan de uiteinden gerafeld waren. Het centrum bestond uit 2 kruisende wegen; een weg die van Darwin via Mt Isa naar Adelaide leidde, en een weg die van Townsville naar Perth leidde. Mt Isa lag daar ongeveer als middelpunt van Australië tussenin, en aan één van die wegen, de 'Cammooweal Street', lag het Mt Isa Base Hospital. Recht tegenover de het ziekenhuis, aan de overkant van de weg lag zijn huis. Het was een vrijstaand huis van één benedenverdieping met een badkamer, keuken, woonkamer, drie slaapkamers en een tuin. Het huis stond met palen iets boven de grond om ongedierte weg te houden en om bij overstromingen van de achterliggende kreek niet onder water komen te liggen. Vooral nog stond de kreek droog en was de tuin bruingeblakerd. Het huis had een centrale airconditioning en er konden drie artsen wonen. Vooral nog was hij de enige arts die er woonde, maar Pieter Nel, het hoofd van de EHBO, had hem bij de kennismaking al gemeld dat er de komende maanden nog twee andere artsen bijkwamen in 'zijn' huis. Mt Isa zelf was een stadje van ongeveer 25000 inwoners. Het bevatte een grote kern Aboriginals die langs de kreek woonden en die je overdag veelal kon zien rondom de tuinen van het ziekenhuis, waar ze rondhingen bij gebrek aan andere bezigheden. Een keer in de twee weken kregen ze van de Australische regering een toelage die meestal in een keer opgedronken werd waarna ze ofwel direct op de EHBO terecht kwamen met trauma ten gevolge van vechtpartijen, ofwel een dag daarna met een ontrekkingsinsult of een aspiratiepneumonie. Zo was er altijd wel wat te doen. Bijna alle Aboriginals hadden bij binnenkomst schurft van kop tot teen, een ziektebeeld dat hij alleen uit de dermatologie boeken kende en in Nederland nog nooit had gezien. Een andere groep van patiënten waren de mijnwerkers, veelal blanken. Mt Isa was een stad waar een grote zink en kopermijn lag, wat zijn beslag had op de bestemming van de stad en zijn inwoners. Ongeveer de volledige oostzijde van de stad was zichtbaar als mijnwerkplaats met grote afgravingen en torenhoge pijpen waar God weet wat de lucht in werd geblazen. De mijnwerkers die op de EHBO kwamen hadden kleine ongemakken als metaalsplinters in een oog (die je er moest uitboren voordat het ging roesten), wonden die moesten worden gehecht tot ernstige breuken waarvoor je de 'flying doctors' moest bellen om ze vervoerd te krijgen naar een centrum aan de kust waar ze orthopedische operaties konden uitvoeren. De rest van de inwoners die je op de EHBO zag waren de echtgenotes van mijnwerkers, kinderen, winkeleigenaren, etc, die veelal naar de EHBO kwamen met huisartsproblematiek als keelpijn, buikpijn, hoofdpijn, allerlei soorten huidafwijkingen tgv de zon, en, in een sporadisch geval, een insecten of slangenbeet. In avond en nachtdiensten konden dan nog mensen opgenomen worden die op een van de kruisende wegen ergens een auto-ongeluk hadden gehad (meestal ernstig) die dan met nekkraag en al binnen werden gebracht en die je moest stabiliseren voor de 'flying doctors' die hen naar Brisbane of Townsville vlogen. De manier waarop patiënten werden gezien was met behulp van een triage systeem die de verpleegkundige bij de ingang op elke patiëntenstatus plakte, van 1, waarbij je de patiënt met spoed moest zien tot 5 waarbij je de patiënt maximaal 5 uur mocht laten wachten. Het artsentekort op de EHBO was merkbaar, zei het dat dezelfde middag dat hij aankwam, hij al direct aan het werk had moeten en er weinig tijd was om zich een goede voorstelling van de stad of het werk te maken. Hij had aan Pieter Nel nog gevraagd wat de beleefdheidsvormen waren voor patiëntencontact (een 'Hi there. I am Willem. What is going on,' was voldoende, wat hij prettig afwijkend vond van de paternalistische en autoritaire houding die artsen in Nederland kregen aangeleerd, (en die artsen, in een groot deel van de gevallen, ook wel een fijne houding vonden, was althans Willem's mening). Een witte jas was er niet bij. Sterker nog: op vrijdag was het tropical Friday waarbij je je Hawaiï shirt mocht dragen als je die had. Daarna had hij de eerste status (een categorie 4) uit de wachtlijst gehaald en zijn eerste patiënt binnengeroepen om aan de slag te gaan.

7. Oktober 2004

Veel van zijn collega's waren jong en net afgestudeerd, net als hij was. Het systeem had ze hier naar toegestuurd. Als het aan hen lag waren ze zo snel mogelijk teruggekeerd naar de plaatsen waar ze Geneeskunde gestudeerd hadden: Adelaide, Melbourne, Sydney, Perth, Brisbane. Elders wilde je als Australiër liever niet zijn, kennelijk. Nou was Mt Isa ook niet echt bruisend te noemen. De mooiste plek was de tuin van het ziekenhuis en daar zaten meestal gedurende de dag de Aboriginals zich te vervelen, om, wanneer het 's avonds was, een bezoekje aan de EHBO te brengen met een longontsteking of een verwonding ten gevolge van een vechtpartij. De enige reden dat Australische artsen hier zaten te werken, zo leek het Willem toe, was omdat ze geld geleend hadden voor hun studie. Veel geld. En een manier om dat aan het Australische gouvernement terug te betalen was door je te laten uitzenden naar the Outback als arts. Vier jaar zaten ze aan een contract vast. En om de drie maanden konden ze weer ergens anders naar toegestuurd worden. Artsenkoppels hadden het nog het beste. Met hen hield de administratie rekening, dat is als ze ergens naar toe werden gestuurd, werden ze, stilzwijgend, gezamenlijk uitgestuurd. 'Courtesy' van de secretaresse van Neil Clum die, vanwege de het feit dat ze hoofd was van de financiële administratie, kon zien wie waar woonde. Mooie vrouwen daarentegen, had Paul hem aan het eind van een avonddienst uitgelegd, bleven altijd in de buurt van de EHBO van het Prince Charles ziekenhuis, waar Neil Clum het hoofd van de EHBO was. Het was pure discriminatie. Daarbij moest je voor Neil Clum oppassen. Een tijdje terug had een 'senior resident', Marc, die aan het eind van zijn rotaties zat en het systeem zat was, geklaagd bij Neil dat ze van plan waren hem uit zenden als pathologie resident te Rockhampton. Kon hij niet gewoon in Mt Isa blijven op de EHBO, waar hij nu al 9 maanden zat en eindelijk begon te wennen? Als 'bedankje' had Neil hem uitgestuurd als plattelandsarts naar Palm Island; een eiland ver van de kust van Oost Australie dat diende als reservaat voor Aboriginals. 'Wat is er zo erg aan Palm Island', had Willem aan Paul gevraagd. 'Hetzelfde als hier, maar dan erger,' antwoordde Paul, 'want hier heb je nog wel eens een mijnwerker met een bedrijfsongeval of een kind met een appendicitis. Dat maakt de baan hier wat minder eentonig', zei Paul. 'Maar op Palm Island is het echt alleen maar de gevolgen van vechtpartijen, dronkenschap en schurft behandelen.'

- 'Ja,' zei Paddy, een wat oudere arts die om wat voor reden dan ook het roulatiesysteem nooit ontgroeid was en die het gesprek had gevolgd. 'Van Marc hebben we daarna niks meer gehoord hier. Het laatste wat ie hier zei, "was that he was going to watch the waves," you know, just like Papillion did in the movie – Het lijkt erop dat hij dat inderdaad heeft gedaan. Ik mag voor hem hopen dat hij aan het systeem ontsnapt is.'

- 'Wat deed jou eigenlijk besluiten om hier naar toe te gaan, Willem?', vroeg Paul. 'Nederland is toch niet een slechte plaats om te leven en te werken? – Amsterdam, de grachten, het voetbal' – 'Ik was Nederland zat', antwoordde Willem, 'zelfs met de grachten en het voetbal. Ik wilde iets anders, zag deze baan op 15000 km afstand en besloot er naar toe te gaan. Avontuur! Andere redenen had ik niet.'

8

Maar dat hij alleen vanwege het avontuur naar Mt Isa was gegaan was onwaar. Hij had alleen geen zin om het aan Paul uit te leggen. Hij vond het al knap ingewikkeld voor hemzelf wat hem tot dit besluit had doen komen. Dus waarom daarover uitweiden tegen een ander? Maar hij kon er op momenten wel over piekeren. Waar was hij aan begonnen? En waar ging dit eindigen? Zeven jaar

geleden, toen hij aan zijn studie Geneeskunde in Leiden begon, en lid werd van Minerva, had hij gezworen om altijd bij zijn vrienden te blijven: eeuwige trouw en jong van vlijt. 'Gaudeamus igitur!' – Nou ja, echt geloofd had hij daar nooit in, maar aan hem had het niet gelegen. Hij had jong van vlijt willen blijven en eeuwig trouw willen blijven aan zijn vrienden. Maar dat kon niet. Jari Litmanen, oud stervoetballer in de tijd dat Ajax de Champions League won, had destijds een vurig pleidooi gehouden in de Volkskrant waarbij hij aangaf dat Ajaxiden bij elkaar moesten blijven, ook nadat ze de Champions League hadden gewonnen. Waarna ze één voor één verdwenen in het Europese voetbal, inclusief Jari Litmanen die naar Barcelona vertrok. Maar Litmanen had tenminste nog geprobeerd een eenheid te bewaren! Maar de eenheid in zijn studentengroep van vrienden... Ach, je begon ergens aan omdat je in de wildvreemde stad (die Leiden voor hem was) houvast wilde vinden. En het is fijn om te denken dat je er ineens een tiental broers bij hebt gekregen waarmee je in één huis woont, waar je mee studeert, met wie je naar de kroeg gaat, lief en leed deelt. En elkaar leed aandoet, door het lief te delen bijvoorbeeld, en je elkaar tot in het diepst van de ziel kent... om er na een aantal jaar achter te komen dat de verbondenheid berust op bedrog. Zo gezien was zijn vertrek naar Australië een oplossing geweest van een probleem, het was een vlucht geweest, van zijn vrienden met wie hij na zeven jaar uitgepraat was. Maar zo was het niet begonnen! En het had ook niet zo hoeven te eindigen! Maar na een aantal jaar studeren was het wel zo ongeveer geëindigd. In jaar 1 was alles nieuw en had hij zich opgetrokken aan wat ouderejaars zeiden en deden. In jaar 2 was hij bekend met de stad en zocht hij zijn eigen pad naar kroegen, vriendinnen, feesten. In jaar 3 overzag hij alles en was hij het steunpunt voor de nieuwe eerstejaars. En in jaar 4-5 was het tijd voor iets nieuws. In zijn geval waren dat co-schappen en voor veel van zijn vrienden, een stage op kantoor. Dan liep je 's ochtends vroeg in plaats van 's nachts door de straten van Leiden en zag je je jaargenoten in stilte lopen naar de treinen die naar de kantoren en ziekenhuizen van Gouda, Den Haag, Amsterdam reden. Dat hoorde zo en ergens was dat een verlies. Want wakker worden met het carillon dat hing in de toren van het stadhuis, had zo zijn charme. Maar om altijd wakker te worden met dat carillon... Verandering moest er komen, en als al zijn vrienden tegelijkertijd met hem veranderd waren, dan was alles bij het oude gebleven. Maar veel van zijn vrienden, zijn echte vrienden, bleven ergens tussen jaar één en vier hangen. Die veranderden van hem door hetzelfde te blijven in een dergelijke mate dat hij niet echt meer met ze kon praten over feesten en slempen, zoals hij dat vroeger wel kon. Hij had verantwoordelijkheden gekregen, moest de zaal op orde krijgen, avonddienst lopen, mondeling tentamen halen over zuur-en base evenwichten waar zijn hele Geneeskundige carrière direct aan parallel liep, diagnose stellen, gewichtig doen, de namen van verpleegkundigen op de afdeling uit zijn hoofd leren.

De lustrumreis was een welkome afleiding geweest, een afscheid waar je vijf jaar vriendschap besluit in een buitenlandse reis met je vrienden uit jaar 1, je clubgenoten, waarbij je nog één keer die 'goede oude tijd' met elkaar beleeft en je een land leert kennen, zoals je in je eerste jaar de stad leerde kennen waar je ging studeren. Met elkaar. Het was geëindigd met een bomaanslag, waarbij Karel overleed. Dat gaf een bijzondere verbondenheid tussen hem en zijn vrienden, voor zo lang het duurde. Niet lang was dat... Ze bespraken de aanslag, de vermissing (Karel was een aantal weken vermist), de zoektocht (waarbij Walter, Marco en Ralph in het nieuws waren geweest), de ontsnapping (van Willem) uit de Sari club, het verdriet voor Karel's vriendin, Christine, zijn familie, de begrafenis en hoe alles in het niets stond ten opzichte van deze levenservaring. Je was geboren, zeiden ze tegen elkaar, om 25 jaar later de Balibomaanslagen mee te maken. Daartussenin lag niets... En die gedachte ging na een tijdje zo vervelen dat zijn vrienden één voor één besloten om het niet meer te hebben over de aanslag en verder te gaan met hun eigen leven. De verbondenheid was wederom slechts tijdelijk. 1 januari 2003 was, bij nadere beschouwing, een ijkpunt geweest. Bart had hen allen uitgenodigd in zijn studentenhuis. De vijftien vrienden die waren overgebleven uit het jaar

1997, het jaar waarin hij was begonnen aan zijn studie Geneeskunde en lid was geworden van die vereniging die er prat op gaat dat zij Neerlans eerste is, kwamen bij elkaar aan het eind van de middag. Er hing een deprimerende stemming, maar omdat het 23 kamer tellende huis op de Herengracht verder leeg was, en de gezamenlijke ruimte volledig tot hun beschikking lag, was de deprimerende stemming dragelijk. Allen waren om dezelfde reden gedeprimeerd. Bali. Er hoefde niks gezegd te worden, zo leek het. Ze begrepen elkaar. Maar nadat het eerste krat bier er doorheen was gedronken, had Ralph gezegd. 'Laten we afspreken het nooit meer over Bali te hebben. Het is een obsessie geworden, en ik heb geen zin om me er langer door te laten leiden. Karel is dood. Het is zo, maar het is niet anders. Ik ben 23 jaar en heb recht op een onbekommerde studententijd. Die had ik, en ik pak hem weer op. Vanaf nu kap ik elk gesprek over Bali af omdat ik mezelf beloofd heb er niet meer over te praten. Nu weten jullie dat.' – De opmerking van Ralph gaf een opluchting bij velen, misschien niet bij iedereen tegelijk, maar toch gingen zijn vrienden één voor één voor om. Bali werd niet meer besproken. Het was over. Alsof het nooit gebeurd was. Maar dat was het natuurlijk niet. Niet voor hem. Je kon niet iets maken tot een verbod, dacht hij. Niet Bali. Maar zijn vrienden deden het toch. - Waarom nog langer met dat soort vrienden omgaan, had hij gedacht. Toen hij aan het einde van zijn coschappen deze baan in Australië op internet zag staan, was zijn keuze snel gemaakt. 15000 km verderop leven zou de vriendschapsbanden moeten verbreken, zonder dat hij echt afscheid had hoeven te nemen, zonder zijn vrienden echt te hoeven zeggen wat hij van ze vond. Op die manier kon hij van ze weg. De omstandigheden waren nou eenmaal zo dat hij wel afstand van ze had moeten nemen. Zo vluchtte hij naar Mt Isa.

9.

Hij had voor het eerst nachtdienst, een week lang elke dag van 11 uur 's avonds tot half acht 's ochtends was hij de enige arts die het reilen en zeilen op de EHBO en de afdelingen in de gaten moest houden. Hij nam de eerste hulp iets voor elven over van Rubina McCandles, en de EHBO was leeg. Dat was een goed begin, en nadat Rubina had uitgelegd dat het een drukke avond was geweest, maar zonder opnames, en ze iedereen die avond naar huis had kunnen sturen praatten ze nog een beetje na en kreeg hij een paar adviezen van Rubina. Het belangrijkste, zei Rubina, was om niet de held uit te hangen en weten waar je verantwoordelijkheid begint en waar die eindigt. Een recent voorbeeld van iemand die dat niet goed had gedaan was Paul. 'Hoezo', vroeg Willem. 'Heb je dat nog niet gehoord?', antwoorde Rubina, 'Paul is weg, per direct met ontslag, eervol weliswaar, maar weg.' – 'Hoe bedoel, je', vroeg Willem die niet op de hoogte was, 'is hij op rotatie en naar een ander centrum gestuurd?'

- 'Nee, echt met ontslag, zelf aangevraagd en gekregen van Henrik Snell. Luister. Paul had een paar maanden geleden tijdens een dagdienst een 65 jarige vrouw gezien met borstkanker en een longembolie waarvoor ze antistolling gebruikte, en die binnenkwam met ernstige buikpijn. Paul had gedacht dat het een gevolg was van haar pijnmedicatiegebruik, morfine, en dat ze coprostase had. Hij had haar een laxeermiddel voorgeschreven en haar naar huis gestuurd. Een paar dagen later kwam ze in de nachtdienst van Paul terug met scherper toenemende buikpijn, wat bij nader inzien een acute buik bleek te zijn, waarvoor per acuut de chirurg in huis had moeten worden geroepen. Maar dat had Paul niet gedaan. Hij had een röntgen foto van de buik laten maken en zelf geconcludeerd dat er op die foto geen afwijkingen zichtbaar waren en haar opnieuw naar huis gestuurd. Een dag later was ze overleden. De lijkschouwer had vastgesteld dat ze een geperforeerde darm had die was gaan ontsteken en daarna ernstig was gaan bloeden waarbij haar buikwand vol gestroomd was met bloed. De familie had het er niet bij laten zitten, had een letselschade advocaat in de arm genomen en daarna, vorige week, een klacht ingediend bij Henrik Snell, als hoofd van de

EHBO en Paul beschuldigt van nalatig handelen. En hoewel deze klacht nog niet verder uitgewerkt is, is het voor Dr Morgan, de radioloog en Dr Rowland, de chirurg, klinklaar dat Paul a) de darmperforatie op de buikfoto heeft gemist en b) de patiënt diezelfde nacht nog geopereerd had moeten worden door de chirurg.’ – ‘Hoe weet je dat allemaal,’ vroeg Willem. ‘Omdat Paul me dat zelf verteld heeft. Maar wat Dr Rowland en Morgan er niet bij vertellen is hoe humeurig ze in de nacht hun telefoon opnemen als je ze als dienstdoende belt en vraagt naar hun expertise en beleid. Ze zeggen het niet, maar laten duidelijk aan je blijken dat je ze stoort, en dat is waarom ik je dit vertel, dat ze absoluut niet gediend zijn om gestoord te worden in hun nachtrust. Zeker, in dit geval waar Paul tegenaan is gelopen, hadden ze hoogstwaarschijnlijk anders gereageerd, maar Paul had gedacht dat constipatie de klachten van die mevrouw deed verklaren, en ze daarom niet gebeld. Je ging toch niet een radioloog of chirurg bellen voor iemand die een scheet dwars zat? – Maar nu zat Paul wel in de problemen, want Rowland en Morgan gingen echt nooit voor een tuchtrechter verkondigen hoe ze een actief ‘bel me niet’ beleid voerden tegen dienstdoende assistenten. Moraal: vraag Dr Morgan voor elke radiologie foto die je maakt zijn mening en handel niet uit je zelf. En wees daarbij niet al te defensief in je differentiaal diagnose om maar niet de chirurg te hoeven te bellen. Je kan maar beter een humeurige chirurg of radioloog tegenover je hebben dan een tuchtrechter, die, bij schuld, je medische carrière kan stagneren. Als eenmaal op je papiertje staat dat je een nalatige arts bent, kan je het, met de concurrentie van artsen die in grote steden willen werken, als Paul, verder wel vergeten.’ – ‘Maar waarom dan met ontslag,’ vroeg Willem. - ‘Om de uitslag van de zaak niet te hoeven afwachten. Door met eervol ontslag te gaan kan Paul, a) alle schuld op zich nemen zonder dat op zijn papieren op het moment dat hij met ontslag ging, staat dat hij een medische fout heeft gemaakt. En b) De strategie is om na het ontslag Queensland te verlaten en als arts in een andere staat te solliciteren. Als het hem lukt om in die andere Staat in een groot of middelgroot ziekenhuis aan de slag te gaan, alvorens hij zijn aantekening van nalatig handelen op zijn medische registratie krijgt, is het alsof hij nooit een fout heeft begaan en stelt hij zijn carrière veilig.’ – ‘Maar is dat niet een rotstreek naar de familie toe,’ zei Willem. – ‘Zeker, en ik weet ook wel zeker, dat Paul niets liever wil dan uitleggen aan de familie hoe fout hij zat en hoe het zo ver heeft kunnen komen en dat het hem spijt. Toen Paul me dit vertelde was hij ‘in tears’. Het systeem maakt ons tot onmensen, Willem.’ - ‘Toch begrijp ik niet waarom ontslag nemen en werken in een andere Staat de schande van de handeling zal kunnen wegnemen,’ zei Willem. – ‘Dat zal het ook niet,’ antwoordde Rubina, ‘en het zal wellicht een extra smet op Paul’s eigen psyche werpen omdat hij de benen heeft genomen. Maar het is de manier, de enige manier, om in de situatie waarin Paul nu zit, om ergens anders in Australië met een schone lei te kunnen beginnen. De staten in Australië zijn traag in communicatie met elkaar, en door nu te vertrekken, en de klacht te laten afhandelen door het ziekenhuis, waar ook zeker een aantal maanden overheen zullen gaan, heeft Paul een kans. Niet om te werken in Brisbane, Neil Clum ziet hem al aankomen!, maar in Perth of Adelaide. Paul is zeker de eerste niet die op deze manier dit ziekenhuis verlaat. Dus knoop goed in je oren om hier niet de held uit te hangen, is maar wat ik je wil zeggen. Het is het niet waard!’

Rebecca, een van de drie verpleegkundigen met wie hij het de EHBO vannacht moest waarnemen, kwam de koffiekamer binnen waar Rubina en hij zaten, om te vertellen dat er een patiënt op de EHBO was gekomen, een klasse 3 mannelijke Aboriginal van 50 jaar met een ‘cough’ en koorts, wellicht een longontsteking, en of hij wilde komen kijken.

10.

Wat hij moest maken van het verhaal van Paul, hij wist het niet anders dan dat ze kennelijk in het Mt Isa Base Hospital erg geschrokken waren van de klacht. Maar was het echt zo ernstig dat Paul ontslag

moest nemen om een schorsing of een slechte beoordeling te voorkomen? Was het Paul niet die hem vertelde over het oneerlijke roulatiesysteem waar hij inzat en dat hij zijn tijd als 'doctor in the outback' zat uit te zitten om zo zijn studielening te kunnen afbetalen? Misschien wilde Paul ook wel weg, weg uit het systeem, waarbij constant de dreiging bestond dat je uitgestuurd werd voor een missie in een omgeving die nog meer verlaten was dan Mt Isa. Wel vroeg hij zich af hoe Paul dit nou met zijn lening ging doen. Maar misschien had Rubina hem niet alle details verteld, waarschijnlijk kende ze al die details ook niet. Misschien had Paul wel een handdruk gekregen waarbij hij in ruil voor het kwijtschelden van zijn restschuld, ontslag moest nemen om op die manier de angel uit de klacht die de familie had ingediend bij het ziekenhuis weg te nemen. Paul was het probleem, het ziekenhuis had hem om die reden ontslagen, en Paul kon zonder schuld of aantekening ergens anders werken als arts. Iedereen blij.

Of was iedereen blij? Hij bleef het een rotstreek naar de familie toe vinden. Waarom liet het ziekenhuis niet toe dat Paul het gesprek aanging met de familie? Zeker, wellicht had Paul een fout gemaakt, was het in ieder geval iets waarbij Paul niet volgens de regels had gehandeld. Paul had kunnen uitleggen waarom hij had gehandeld zoals hij had gehandeld, inclusief de uitleg in hoeverre je een specialist mocht bellen als je een probleem had in de nachtdienst (liever niet). Als Paul die kans had gekregen was er wellicht echt wat verandert in het ziekenhuis en had de familie met Paul misschien in het reine kunnen komen, en was de klacht verder niet gejuridiseerd. Een gemiste kans vond hij dat. Maar het ziekenhuis zal zo wel haar redenen hebben gehad om dit probleem op de schouders van Paul te willen leggen. Wie weet hoeveel andere lijken uit de kast zouden komen als Rowland en Morgan aan de tand werden gevoeld?

En hoe moest hij dit verhaal plakken op zijn eigen handelen als dokter. Het verhaal maakte hem angstig. Bang voor de mondigheid van de patiënt en daarom maar alles uit de kast trekken om een diagnose niet te missen, was dat 'evidence based medicine' of 'best practice medicine.'? – Maar defensieve geneeskunde zag je overal. Ook als coassistent in Nederland was hij veelvuldig defensieve geneeskunde tegengekomen. Een arts werd geleerd om een rijtje van 3-5 waarschijnlijkheidsdiagnosen op te stellen op het moment dat hij een patiënt op zijn poli had, en alles moest worden uitgeplozen totdat de echte diagnose gesteld mocht worden. Hij had de proef vaak genoeg op de som genomen om te weten dat de diagnose: 'niets aan de hand' vaak als meest waarschijnlijke uitkomst gekozen kon worden, en dat gold voor vele afdelingen waar hij als coassistent gewerkt had, en zeker voor de EHBO. In hoeveel gevallen was er bij patiënten met kanker en buikpijn inderdaad sprake van coprostase, een darmverstopping ten gevolge van alle medicamenten die de peristaltiek van je darmen stillegden? En in hoeveel gevallen was er sprake van een darmperforatie? Hoe goed kon een röntgenfoto van de buik eigenlijk aantonen dat er een perforatie was? Dat de lijkschouwer uiteindelijk een perforatie met bloeding had gezien, bevestigde dat op de foto een darmperforatie zichtbaar was. Maar dat was achteraf. Op het moment dat Paul de foto beoordeelde, was de patiënt nog in leven en moest Paul een keuze maken. Stel dat van 100 patiënten die met kanker en buikpijn binnenkomen op de EHBO er 10% een perforatie heeft, hoe groot is dan de kans dat als je een buikfoto bij de overige 90 patiënten maakt die geen darmperforatie hebben, dat je toch op de foto een vals positief resultaat ziet? – En wat zou een familie kunnen zeggen van een patiënt die geopereerd werd voor een darmperforatie die er niet was en op de snijtafel overleed door een chirurgische complicatie? – Was je als arts niet altijd vogelvrij op het moment dat iets fout ging?

11.

De nachtdienst was verder 'uneventful' gebleven. Hij had wel bij elke verdenking waarbij een radioloog of chirurg een oordeel moest geven Dr Rowland of Dr Morgan gebeld, en niets gemerkt van een kwaad humeur aan de andere kant van de lijn. Er was iets gecommuniceerd, leek het. Hoewel, als hij zei: elke verdenking, dan was dat niet helemaal waar. Halverwege zijn dienst was een 35 jarige man op de EHBO gekomen die zijn auto in dronken toestand 'total loss' had gereden. Het ambulancepersoneel had voor de zekerheid de man een nekkraag om gedaan, omdat ze het niet onwaarschijnlijk achtten dat de man een nekfractuur had en waarbij je invalide kon raken als je de fractuur miste. Willem had een aantal nekfoto's laten maken en daarna gekeken of hij een fractuur in de nekwerfels zag. Hij kon niks zien, maar hij was de radioloog niet. De man was echter in dronken toestand en agressief naar de verpleging toe. De man wilde naar huis en de verpleging vond dat ze hem zo snel mogelijk moesten overdragen naar de politie. De politie wachtte in de wachtkamer en wilde ook zo snel mogelijk de man meenemen naar het politiebureau voor een verhoor. En hijzelf vond het ook niet echt prettig om een dronken, luidruchtige en agressieve man op zijn EHBO te houden. Hij dacht: 'Ik kan toch GVD zelf ook wel beoordelen of iemand een fractuur heeft of niet?' En daarna had hij, in die agressie, tegen de verpleging gezegd dat de nekkraag af mocht en dat de patiënt overgedragen mocht worden aan de politie. Dat was goed geëindigd, dat wil zeggen, de man liep lopend de EHBO uit, in escorte met de politie. – Wat zou er gebeurd zijn als de man zijn nek had bewogen en tot zijn nek verlamd was geraakt? Was hij echt in staat geweest om een wervelfractuur uit te sluiten? Maar het moment was gepasseerd en de Goden waren hem welgezind geweest, dit keer...

Nachtdienst, sommige mensen 'kickten' erop. Een gynaecoloog had hem tijdens zijn coschappen uitgelegd wat de waarde is van als student doorslepen tot diep in de nacht. Dat is, om onderscheid te kunnen maken voor hen die wel en wie niet bestand zijn tegen het doen van een nachtdienst. En de analogie klopte, als je het hem vroeg. Dat slepen had hij als student wel gedaan, maar kreeg dat alleen voor elkaar met een stoot adrenaline. Drank en de andere sekse stonden daarvoor garant, hoewel dat meestal uitliep op een deceptie (maar dat is een ander verhaal). En ook nachtdiensten kon hij alleen volhouden door te leven op adrenaline. Maar in werkelijkheid was hij geen adrenaline junkie en daarom was hij blij als een nachtdienst over was. Ook gebeurde het vaak genoeg in een nachtdienst dat er niets te doen was, en dan zat je met je adrenaline... Daar waren boeken vol over geschreven, maar in werkelijkheid is de samenkomst tussen verpleegster en dokter niet zo spannend als dat je terug kan lezen in doktersromannetjes... Hij had nu vier dagen verlof en kon doen met zijn dagen wat hij wilde. Vier dagen... een schijnbare eeuwigheid in een gloeiend heet stadje als Mt Isa waar verder weinig valt te doen, maar te kort om de stad te verlaten. De dichtstbijzijnde grote stad lag op een dag rijden afstand... Na de nachtdienst had hij geslapen tot 4 uur 's middags, waarna hij in de wat getemperde zon boodschappen deed bij de Woolworths supermarkt die op 500 meter afstand van zijn huis lag. Daarna ging hij een blokje om, om het stadje in de ondergaande zon wat meer te verkennen vanaf een heuvel die in het midden van het park van het ziekenhuis lag. Het was een fijn klein stadje, gebouwd langs een enorme koper- en zink mijn die zichtbaar was over het oosten van de stad en enigszins dystopisch aandeed. Maar de rest van het stadje lag er kneuterig bij. Lage huizen, met in het midden een kern van winkels, daar iets buiten het wit geschilderde ziekenhuis met tuinen, en daarbuiten een grote bruine vlakte waarin twee recht doorgaande wegen die elkaar op 90 graden kruisten de stad verbinden met het Noorden en Zuiden, Oosten en Westen van Australië.

Thuis zat hij op zijn veranda stiekem sigaretten te roken. Dokters die rookten, dat mocht eigenlijk niet. Maar het was een pleziertje wat hij hemzelf niet wilde ontnemen. Wie 25 jaar is, is van rubber en denkt onsterfelijk te zijn. Dat had hij ook in de Sari Club gedacht, nadat de bommen af waren gegaan en de discotheek, met een dak gemaakt uit palmladeren in brand stond. Hij dacht: 'Denk

aan het hemeltje in Volendam.’ Daar waren mensen overleden omdat het publiek in paniek mensen die gevallen waren en op de grond lagen hadden doodgetrapt. En ook in de Sari Club, die stampvol was op het moment dat de bommen afgingen lagen mensen hulpeloos op de grond. Karel had tegen hem gezegd: ‘We regelen dit’ en Willem had hem direct begrepen, geen toestanden als in het hemeltje in Volendam! En dus hadden Karel en hij mensen geholpen met opstaan, maar hadden daardoor te laat gezien dat ze waren ingesloten door een vuurzee. De ene ramp was de andere niet.

12.

In een stad als Mt Isa, waar je niemand kent, behalve een aantal collega’s en waar verder niet veel te doen valt, is het van belang om je niet te gaan vervelen. Zijn tactiek om buiten zijn werk om de verveling voor te zijn, was het plannen van een strakke dagindeling waarbij je zo langzaam mogelijk de dingen deed die je voor die dag noodzakelijk achtte. Een tactiek die hij geleerd had van een huisgenoot in Leiden, die lui was, en daar uitstekend onder kon leven door bijvoorbeeld een hele dag te nemen met het posten van een brief. En tevreden met die dag was als hij die brief had gepost! Rustig aan doen dus, was het motto. Een van de dingen die hij zich had voorgenomen toen hij uit Nederland vertrok, was om in Australië in algemene termen over zijn leven na te denken en op te tekenen wat hij had meegemaakt op vakantie met zijn vrienden in Indonesië, de terreuraanslag, en de gevolgen. Dat had hij ook al gedaan in Nederland, maar dat was meer een persoonlijk verslag geweest waarbij hij retrospectief een dagboek van de reis, de aanslag en de weken daarna had bijgehouden, dat hij daarna met zijn vrienden had gedeeld. Ralph had daarvan opgemerkt dat het interessantst van dat verslag was, dat hij een hele andere herinnering had van de reis, dan dat Willem had opgetekend. Dat zou natuurlijk kunnen, maar het jammere van die opmerking, had Willem gevonden, was dat Ralph niet een tegenbeschrijving had gegeven over de reis en de aanslag, maar gewoon door was gegaan met wat hij altijd deed. Biertjes drinken, lanterfanten, opscheppen over de dingen waarover hij zoveel wist. Alleen met Walter had hij nog kunnen doorpraten over de aanslag, maar dan alleen op intellectueel niveau. Dat is, Walter wilde de aanslag niet vanuit persoonlijk oogpunt beschrijven, maar vanuit politiek oogpunt. Hij had ‘The Clash of Civilizations’ van Samuel Huntington gelezen, en hij was daar, als geschiedenis student, over getentamineerd. Hij wist daarom precies wat er aan de hand was! ‘De islamitische cultuur had een achterstand van 250 jaar Verlichting, en geloofde nog blind in de autoriteit van Allah en haar gespreksverkondigers. Daarnaast was de islamitische cultuur, jaloers op de westerse cultuur die, juist door de Verlichting, zo’n enorme vlucht had genomen en qua rijkdommen en gemakken ver boven de Islamitische cultuur stond. Die westerse cultuur was barbaars en moest kapot worden gemaakt. Dat, Willem, verklaart Bali.’ Enzovoort, enzovoort. Een gezamenlijke vriend van Walter en Willem, een jongen die hij alleen kenden van zijn achternaam (Van der Boom), had op een borrel eens over Walter gezegd: ‘Ik ben nu bijna afgestudeerd Scheikundige, en begrijp de meest ingewikkelde problemen die je op Scheikundig gebied kunt tegenkomen. Echter, als ik met Walter spreek, en ik probeer hem te volgen, ben ik aan het eind van de avond meer in verwarring dan ooit en denk ik dat ik niets weet! Walter is, zei hij met een malicieus glimlachje, werkelijk een orakel.’ En dat was Walter, maar met Walter kon je ten minste nog praten. Mede op basis van de discussies met Walter had Willem een aantal boeken gekocht die hij had meegenomen naar Bali, en die wellicht een diepere betekenis op het fenomeen ‘terreur’ konden beschrijven. Een daarvan was het boek ‘De Verdoemden der Aarde’ in Engelse vertaling van de Algerijnse psychiater en auteur Franz Fanon. Hij had gehoopt hier een antwoord te vinden over de vraag waarom iemand een terreuraanslag pleegt, maar vond er maar weinig aan. Fanon had middels een aantal mensen die met terreur in aanraking waren gekomen en die hij in zijn kliniek had behandeld, een algemene tendens gegeven waarom terreur een reactie was op onderdrukking. En daar had Jean Paul Sartre een inleiding bij geschreven over de ‘dapperheid’ van terrorisme. Het was een mooi tegenantwoord op Huntington misschien, die terroristen achterlijk vond en hij besloot daarom, toen hij het boek uit had, om het boek naar Nederland te versturen,

voor Walter, met daarbij een kort briefje, waarop stond: 'Beste Walter, bijgevoegd een boekje waarbij de auteur, in tegenstelling tot Huntington, duidelijk maakt dat terrorisme het resultaat is van koloniale onderdrukking en wat je kan lezen als tegengeluid op Samuel Huntington. Ben benieuwd wat je ervan vindt!' Het briefje gaf hem kans om wat te doen in Mt Isa, dat was het goede, maar verder verwachtte hij niet veel van deze correspondentie. Hij had een hekel aan intellectuele discussies en voerde ze eigenlijk alleen om de verveling te voorkomen, op regenachtige dagen over koffie, of in de kroeg om lekker belangrijk over te komen. Dat sommige mensen een carrière, of zelfs beroemd werden met dergelijk geleuter vond hij eigenlijk maar irritant. Wat hem betreft was de zinloosheid van terreur heel makkelijk samen te vatten als: "Iemand, pleegt een aanslag op iemand anders die hij niet kent of kan kennen, en die, bij nadere beschouwing het wellicht helemaal eens zou kunnen zijn met de politieke motieven van de terrorist. Zo moord terrorisme alleen maar zichzelf uit." Nadat in maart 2004 een aanslag was gepleegd in het trein en metro systeem van Madrid, had hij het programma Barend&Witteman gemaïld, met de vraag of ze hem niet in de studio konden uitnodigen zodat hij kon praten over zijn ervaringen over terreur. Een redacteur van dat programma had hem gebeld en Willem had geprobeerd bovenstaand uit te leggen. Met weinig succes. De redacteur vroeg hem als reactie op het verhaal van Willem dat terreur zichzelf alleen maar in de voet schiet, wat hij in de Sari Club had meegemaakt, en wat Willem in al zijn eerlijkheid tot in detail aan de redacteur had verteld, waarna de redacteur zei: 'Interessant. We bellen je als we mogelijkheid zien om je verhaal op tv te vertellen.'

Natuurlijk had hij van die redacteur nooit meer wat gehoord.

13. November 2004

Hij besloot om die dag naar de bibliotheek van Mt Isa te gaan. Een bibliotheek, zo heette dat, was een graadmeter van beschaving, en hoe meer boeken er waren, hoe meer hij het gevoel had dat de beschaving niet verloren was. Uiteraard zegt de hoeveelheid boeken niet zoveel natuurlijk, het gaat om de inhoud. En in Mt Isa, kon hij nu met zekerheid vertellen, was er geen enkel boek in vertaling te vinden van Hermans of Wolkers, maar dat kwam misschien omdat de thematiek wat te veel op Nederlandse bodem gesteld was. Wat kon het iemand in Mt Isa schelen hoe professoren zich in Groningen in de jaren 70 als op macht beluste nulliteiten gedroegen (Hermans' Onder professoren) of hoe een beeldend kunstenaar zich door de jaren van WOII heen sleept (Wolkers' Kort Amerikaans). Tevreden stelde hij vast dat van Mulisch ook niks vertaald in de bibliotheek lag. Wel zag hij een dun vertaald boekje van de Portugese schrijver Jose Saramago in de kast van romans staan: *The Tale of the Unknown Island*. Hij pakte het uit de kast en besloot het vluchtig te lezen in een stoel die voor een dergelijk doeleinde aan het einde van de kast geplaatst was. Het verhaal was als volgt: Een man wil verder in het leven en besluit dat hij daarvoor de koning moet vragen om een boot. De koning bevindt zich achter een deur, die nooit open gaat. Iedereen die aan de deur klopt wordt weggestuurd. Maar de man houdt aan, klopt harder aan, maakt stampeï, en eist een boot van de koning. Die de koning vervolgens aan hem geeft om maar van de man af te zijn. Waarom ook niet, een koning kan prima een boot missen, en als het die man nou zo gelukkig maakt, laat hem dan die boot hebben zodat de koning verder met rust gelaten kan worden. De man vindt via een aantal schijnbaar er niets aan toedoevende situaties de partner van zijn leven en zeilt met haar de haven uit richting onbekend geluk. Einde. Was het leven maar zo simpel, dacht hij, dat je je geluk kon vinden op een boot. Zou het niet gaan vervelen, het leven op een boot? En wat als die man nou schipbreuk leed? En hoe kwamen ze aan voedsel zonder geld? Maar de thematiek van de man die dankzij zijn koppigheid zijn 'recht' haalt bij de koning, vond hij een wijze les op het leven. Als je iets wilde, moest je niet iets vragen, je moest het eisen. Enige vraag die dan overblijft is om wat te willen. Wat wilde hij? – Bij God, hij wist het niet. En mensen die niet weten wat zij willen die komen nooit ergens. Je kon vinden wat je wilde van de man en zijn boot, maar de man kwam ergens, en klaagde niet zodra hij had gekregen wat hij wilde krijgen. Wat wilde hij? – Met name met rust gelaten worden. Zijn geluk, als je het hem nu zou vragen, zag eruit als lopen naar Hertz rent a car, een auto huren voor onbepaalde tijd en over de wegen van de wereld rijden totdat hij daar genoeg van kreeg. Niet als

vlucht, maar als een adempauze om langzaam met zichzelf in het reine te komen met wie hij was en hoe het zo ver had kunnen komen dat hij op 1 november 2004 in een bibliotheek in Mt Isa zat.

De bibliotheek was, als elk gebouw in Australië, geairconditioned en had een leeszaal op de eerste verdieping met een glazen wand waardoor je zicht had op de blauwe lucht en het vaalbruine licht heuvelachtige landschap. Er was één computer met internet die je vrij mocht gebruiken, maar die op het moment dat hij de leeszaal binnenkwam bezet werd door een drietal scholieren die, zo leek het hem toe, een of ander boekverslag moesten schrijven als studieopdracht. Hij bestelde koffie en ging aan de leestafel zitten. Hij pakte een krant, *The Australian*, en las over het dagelijks nieuws wat Australiërs bezighield. Er was iets met een verkiezing. De zittende 'prime minister', een klein en vriendelijk ogend grijs mannetje nam het op tegen een 45 jarige bullebak die hem, zag hij op de foto die op de voorpagina stond, grijnzend een harde handdruk gaf. Conclusie: stem op het kleine vriendelijke grijze mannetje. Zo stond het er natuurlijk niet, maar zo kwam hem het nieuws over. Kortom, niet heel anders dan de politieke berichtgeving in Nederland. Ging het ooit over de inhoud? Politiek was maar een vervelende bezigheid, Hollywood voor slecht uitzijnde acteurs die inhoudelijk niks te vertellen hadden en dat verborgen onder oeverloos gezwam om zo de tijd, waarin kritiek en scherpe analyses geuit hadden kunnen worden, te doden. *High heels vs low heels*. Hij sloeg de bladzijde om. Tot zijn verrassing zag hij een foto uit Amsterdam waarbij te zien was dat er op een fietspad een wit kleed over een lijk gelegd was. "Murder in Amsterdam" kopte de krant. Theo van Gogh was vermoord, door een persoon die in de krant Mohammed B heette. Het motief leek gebaseerd op politieke doeleinden. Tja, wat daarvan te maken? Er gingen zo veel mensen dood. The Australian meldde dat Van Gogh een achterneef was van Vincent van Gogh, kennelijk belangrijk voor Australiërs om de situatie volledig te kunnen te duiden. Zelf had Willem, Van Gogh eens gezien in zijn studententijd. Minerva had Theo van Gogh bereid gevonden om een gesprek te voeren met Heere Heeresma, schrijver van het boek: 'een dagje naar het strand.' Wat ze die avond tegen elkaar hadden gezegd was hij vergeten. Later las hij ergens dat Van Gogh hield van de muziek van Spinvis, omdat de muziek van Spinvis op een bepaalde manier zin aan het zinloze leven leek te kunnen geven, al was het maar voor even. Dat rijmt... Zelf draaide hij ook Spinvis, hij had de debuut CD in zijn verzameling en hij kende, via zijn zus, één van de bandleden die iets ingewikkelds met dat bandlid had. Via dat bandlid had hij geregeld dat hij een keertje backstage mocht meekijken. Het was in een pauze van een avondconcert. Daar zag hij de bandleden van Spinvis rustig hun kopje koffie en glaasje cola drinken en verder deden ze eigenlijk niet zo veel. Het bevriende bandlid zei enigszins schamperend: "Kijk goed om je heen, Willem, Rock & Roll!" En dat is Rock & Roll natuurlijk ook. Rock & Roll is niet de aan coke verslaafde, met een aantal groupies om hem heen, wartaal pratende superster die de wereld "veroverd", maar werk, maar dan op een ander niveau. Hij was blij dat hij dat inzicht had meegekregen via dat bandlid van Spinvis. Voor Willem was Van Gogh niets meer dan een werkende man, die zijn geld verdiende met films, documentaires en columns waar Willem niet veel aan vond. Waarom zo iemand vermoorden? - De pers zou het politieke motief, Samuel Huntington *stijl*, waarschijnlijk tot de laatste druppel uitmelken. Maar in zijn optiek had het niets met geloof te maken en was die Mohammed B knettergek, niets meer niets minder. Iedereen die denkt de wereld te kunnen veranderen uit politiek oogpunt door een moord te plegen, was in zijn optiek knettergek. Dat deze moord zo goed in het boekje van Samuel Huntington's *Clash of Civilizations* paste, vertelde hem evenveel als dat de moord van Pim Fortuin door Volkert van der G daar niet in paste. Hij stond op en liep naar buiten, enigszins uit evenwicht gebracht door het nieuws. Wat maakte het eigenlijk allemaal uit wat er in het nieuws gebeurde? Wat had je als individu aan al dat nieuws? Hij liep hier in het snikhitte Mt Isa en wat hij zocht was een beetje afleiding, iets waardoor hij zich niet zou gaan vervelen. En dus lees je het nieuws in de hoop iets te vinden waardoor je je niet gaat vervelen. Maar na het lezen van de krant, was hem opgevallen, was hij altijd een beetje banger en dommer dan voordat hij de krant had opengeslagen. Nu ook... Nieuws verveelde hem.

14.

Bij thuiskomst lagen er 2 brieven op de mat, met postzegels uit Nederland. Een had Lucas als afzender en de ander had geen afzender. Hij gingen in het portiekje voor de deur van de wasruimte zitten die uitkeek op de droogstaande kreek, en besloot eerst de brief zonder afzender open te maken. Het was van degene van wie hij al bang was post te krijgen. Er stond: "Leveling, Gister kwam ik Lucas tegen in de Marepoort en hij was zo vriendelijk om mij je postadres te geven. Hoe gaat het met je? Ben je al enigszins gewend aan je nieuwe werktijden en hoe bevalt the outback? Ik zal er maar geen doekjes om winden, ik mis je. Ik heb over 2 maanden een gat in mijn rooster van drie weken en vroeg me af of je open stond voor een gezamenlijke vakantie in Australië. Zou dat niet heerlijk zijn..." En zo voort. "Mathilde".

Had hij er verkeerd aan gedaan door iets met haar te beginnen? Waarom was hij een relatie met haar begonnen? In alle eerlijkheid: omdat de mogelijkheid bestond. Praten, slapen, uit eten, wandelen, ontbijten, weekendjes weg gaan, musea bezoeken, naar de bioscoop, elkaar in de nacht verhaaltjes vertellen die je eigenlijk niet durfde te vertellen aan een ander, maar toch deed, wat eindigde in sex, ruzie maken, goed maken en de omgeving te laten verstommen die zich altijd leek af te vragen waarom hij geen relatie had, het waren allemaal redenen, en goede redenen wat hem betreft, om een relatie te beginnen. Hij had goede herinneringen aan de tijd die hij had gehad met Mathilde en hij wist wel zeker dat dit gevoel wederzijds was. Zijn enige fout was geweest dat hij de relatie aan was gegaan uit medelijden. Hij wilde goed zijn voor Mathilde, een soort van redder in nood zijn voor iemand die op het punt stond om te verdrinken. Maar mensen die dreigen te verdrinken, zijn gevaarlijk om te redden, die slaan hun armen om je heen en duwen je naar beneden om zo maar het hoofd boven water te kunnen houden. Hij vond de relatie met Mathilde verstikkend. Hij zou haar niet toelaten in Australië en baalde er van dat hij zijn postadres aan Lucas had doorgegeven voor vertrek uit Nederland. Bij de volgende baanroulatie, die over ongeveer een maand of twee zou komen, zou hij aan al zijn vrienden zijn nieuwe adres stilhouden. Dan maar zo. Mathilde zou zelf moeten leren zwemmen, dacht hij, en dat zou ze ook moeten kunnen. Het zou een fout van hem zijn als hij haar terug zou schrijven, waarbij hij haar de hoop zou geven dat hij haar opnieuw zou redden. Hij was blij met de herinneringen die hij aan Mathilde had en wilde het daar bij laten. Hij besloot de brief niet te beantwoorden.

De brief van Lucas begon met de opmerking dat hij Willem's huisadres aan Mathilde had gegeven, ondanks Willem's wens om dat adres niet zo maar met andere mensen te delen. "Ze zag er erg hopeloos uit, Willem, en ik vond dat je haar niet zo aan de kant hebt mogen zetten. Tenminste, zo dacht ik toen ik haar je adres gaf. Ik hoop dat je me dat niet kwalijk neemt." Kwalijk nemen niet Lucas, maar waar bemoei je je mee, dacht hij. Lucas, het was een vriend en hij bedoelde het allemaal goed, maar de moraalridder zat diep in Lucas verankerd. In 2000 had Willem samen met Ralph onderzoek gedaan op de afdeling parasitologie en was naar Noord-Oost Ghana gestuurd waar hij de bevolking van kleine dorpjes in kaart moest brengen. Hij had gezien onder welke erbarmelijke omstandigheden zij moesten leven en wist dat hij bevoorrecht was om uit het rijke Nederland deze plek op aarde te kunnen bezoeken als gast. De mensen waren vriendelijk en het leven was eentonig. Mango's tellen, peulen oogsten en in de tussentijd onder de boom oeverloos praten over het leven in het algemeen en roddelen over elkaar. Soms sloeg de vlam in de pan en was er oorlog tussen twee dorpen waarbij het ene dorp het andere dorp afslachtte. Dat was twee jaar geleden voor het laatst daar gebeurd en de littekens (verbrande huizen) en publieke aanwezigheid van het leger, waren nog zichtbaar toen Willem en Ralph daar waren. Prostituees waren op de hoek van de straat te vinden, en Willem en Ralph hoefden maar ergens te gaan zitten voor een drankje of een hapje, en er kwamen allemaal schoonheden bij hen in de buurt zitten. Ralph taalde daar niet naar (een half jaar nadien kwam Ralph uit de kast als homo), en Willem was bang voor AIDS en wilde zich bovendien niet laten kennen. Je voordeel willen halen uit pure armoede... Het eten was eenzijdig, de hitte kon leiden tot flauwtes en in de drie maanden dat hij daar had gezeten, had hij malaria en verschillende voedselvergiftigingen opgelopen en was 10 kilo afgevallen. Bij terugkomst in Nederland en nadat Willem een en ander over zijn reisavonturen had verteld, had Lucas, die nog nooit in Afrika geweest was, gezegd dat het hem zo mooi leek om als missie-arts in Afrika aan de slag te gaan om zo het

Afrikaanse volk de goede weg op te helpen. Zo was Lucas, ik zei toch dat het een moraalridder was? Toen Willem daarop had geantwoord dat het hem onwaarschijnlijk leek dat je als missie-arts daar ook maar iets aan de algemene toestand kon veranderen, en dat de mensen die hij daar tegenkwam het niet veel beter hadden kunnen doen dan Lucas of hij, als ze in dezelfde omstandigheden geboren waren, begreep Lucas dat niet. Dat was Lucas ten voeten uit. Altijd zijn mening klaar over een ander, maar zichzelf nooit begrijpen omdat hij nog nooit over zichzelf had nagedacht. Waarom zou je ook, als student die lid was van Minerva en die Geneeskunde studeert en waarbij de kansen voor een 'succesvol' leven voor het grijpen liggen en je jezelf kunt voorhouden dat al het moois en kostbaars dat jij hebt bemachtigd een gevolg is van je eigen ik; de filosofie van winnaars. Nou ja, Lucas was een vriend en Willem was niet sterk genoeg om Lucas de les te lezen, hij wilde ook niemand de les lezen. Zoek het zelf uit, was Willem's credo, en laat me met rust. Grappig was het soms wel. Op een blauwe maandag had Lucas met een ander clubje vrienden besloten om avondcollege filosofie te volgen, waarbij, om voor Willem onbekende redenen, Willem niet was uitgenodigd. In de opvolgende weken hoorde hij Lucas over allerlei filosofische problemen praten waarbij het met name zo was, aldus Lucas, dat de werkelijkheid door de filosofie die hij volgde, veranderde omdat hij nu dankzij Aristoteles en Sartre meer wist van de wereld dan toen hij wist voordat hij filosofie ging studeren. Nou ja, als ze dat tijdens colleges moesten leren, dacht Willem, dan was hij blij dat hij die colleges niet hoefde te volgen! Voor hem was het duidelijk dat Lucas helemaal niet veranderd was. Die liet nog steeds zijn was drogen in de wasmachine en trok daarna die muffe kleren aan. En kon daarbij eindeloos in de huiskamer televisie kijken en tot diep in de nacht bier drinken om vervolgens zijn tentamens niet te halen. Lucas schreef: "Je hebt wel wat gemist tijdens je afwezigheid. André Hazes is dood, en dat hebben we mogen weten. Een groot afscheid met gouden kist en waarbij 'vrienden' van Dré (zoals Jeroen van der Boom en Guus Meeuwis) een laatste ode brachten aan de volkszanger door hits van Hazes te coveren, waarna een deel van André Hazes' as in een vuurpijl weg werd geschoten om een knetterend einde aan het spektakel te geven. De mensuh in het station vonden het prachtig en indrukwekkend, en dat kreeg we allemaal live gepresenteerd op tv!" Nou ja, het was vermakelijk, maar ook wel treurig vond Willem. Het was ook typerend dat Lucas juist dit nieuwsfeitje uit Nederland beschreef. Had hij dan echt niks over zichzelf te melden? Wat kon het overlijden van André Hazes hem nou schelen?

André Hazes, volkszanger, er gingen duizenden van in een dozijn, maar Hazes was wel de meest succesvolle van allen. Op studentenfeesten werd André Hazes nog wel eens uitgenodigd om een liedje te zingen en een biertje te drinken. En daarna werd tot in de lengte der dagen uitgemeten hoe ge-wel-dig die studentenvereniging Hazes zijn act had laten spelen. Een biertje wilde je wel met hem drinken. En een liedje wilde je ook wel met hem meezingen, maar dan wel in compleet bezopen toestand. Uiteindelijk piste je als student op dit soort volksfiguren, want je was natuurlijk verheven boven dit gepeupel. Die brief van Lucas over André Hazes was klassiek, en liet geen andere interpretatie toe. Wat maakte ons studenten verheven boven André Hazes? – Een gelukkige jeugd. Niets meer, niet minder. En sinds wanneer hadden wij recht op die gelukkige jeugd? Hoeveel geluk moet je wel niet hebben om een gelukkige jeugd in je schoot geworpen te krijgen? Vorig jaar had hij een documentaire gezien over André Hazes op Canal+ in het studentenhuis waar hij toen woonde. Aan het eind koopt Hazes een afzichtelijke auto met push bar voor zijn vrouw Rachel om 'het goed te maken'. Hazes had ruzie gemaakt thuis en Rachel accepteerde het excuus in de vorm van die auto. Gejoel in de huiskamer. Maar het mooiste van die documentaire, was niet die scene met die auto, vond hij, maar het bezoek van André Hazes aan het huis in Amsterdam waar hij opgegroeid was, en waar niets meer leek zoals het was, behalve dan de naastliggende kroeg, waar de mensen kansloos en gedeprimeerd hun biertje zaten te drinken en wellicht 'opgevrolijkt' werden in de tijd dat Hazes nog een kleine jongen was en met zijn vader naar dat café ging. Wat er in dat huis en in die kroeg gebeurd was in Hazes' kindertijd werd niet echt duidelijk, maar een diep gevoel van medelijden ging er door Willem heen bij het zien van die scene. En dat kon je niet met studenten als Lucas bespreken, want die begrepen daar niks van. Verheven? A ma hoela!

De brief eindigde met een vraag, dat is dat Lucas, geneeskunde student uit hetzelfde jaar als Willem, maar met enige studieachterstand, over 2 maanden ging afstuderen. Mooi voor Lucas. Maar

hoe verder? – Of Willem de details van hoe je aan het werk kunt gaan als arts in Australië naar Lucas wilde sturen. Lucas had besloten dat hij net als Willem naar Australië wilde gaan om als arts te werken in the outback. Met een beetje geluk, kwamen ze op dezelfde afdeling in dezelfde stad te werken. “Hoe leuk kon dat wel niet zijn?”

15.

Het was altijd maar de vraag hoe de dagen die je in je volstreekte eentje spendeerde gingen eindigen. Veel mensen waren bang voor alleen zijn, bang voor de verveling, die zo deprimerend kan zijn. En Willem was daar ook vatbaar voor. Maar hij had zich, naar eigen gevoel, kranig door deze vier vrije dagen geslagen. Dagen in je eentje konden in deceptie eindigen, maar ook met een zaligmakend gevoel. Het hing er maar vanaf hoeveel tijd je aan jezelf kon besteden. In Willem's geval was die besteding toegeschreven aan het proberen te overzien van de dingen die je meegemaakt had en de dingen die je nog zou kunnen meemaken. Een denkwereld, waarbij ervaring het enige was wat telde. Mensen konden net zo goed niet zijn, als lui zijn. En ten koste van alles niet bij jezelf stil te staan om je af te vragen wie je bent en wat je doet, vond Willem een voorbeeld van extreme luiheid. Dat mensen zich zo vervelend voelden op het moment dat zij alleen waren, nogmaals hij begreep het, en hij ontkwam er zelf ook niet altijd aan. Het verschil tussen wie je bent en wie je denkt te zijn kan mythische proporties bevatten. Maar probeer je persoonlijkheid dan bij te stellen tot meer werkelijke proporties. Wellicht was het probleem voor veel mensen dat *als* ze over henzelf gingen nadenken, uitkwamen op niets. En voor die werkelijkheid op de vlucht sloegen door het doen van, paradox, nietszeggende dingen. Studeren, werken, reizen, shoppen, vriendschappen aangaan, relaties beginnen, sporten, toneel bezoeken, tv kijken, de columns van Youp van 't Hek lezen en zo voort en zo verder om maar niet alleen te hoeven zijn. ‘Goedkope wijn, masturbatie, bioscoop,’ schreef Louis-Ferdinand Céline, dat is het enige wat mensen bezighoudt. Mensen noemden dat ‘hun hoofd leegmaken’ en dat was het dan ook wat ze deden. Bijna. Een echte lachebek was Willem niet, maar wat zou het. Hij had aan zichzelf genoeg. Gelukzaligheid was als jongetje op zijn kamertje te vinden, met de deur dicht waarbij hij met zijn Playmobil en Lego steentjes steden bouwde die oneindig groter en mooier waren dan zijn moeder, met stofzuiger in de hand, op de ochtenden in zijn kamer terugvond als hij naar school moest.

16.

Zijn laatste vrije dag had hij besteed aan het schrijven van brieven aan zijn ouders en Lucas. Hij had gedacht hoe hij tegen Lucas kon zeggen dat het hem niet zo leuk leek om Lucas in Australië te zien, maar wist niet hoe hij dat kon zeggen zonder Lucas te kwetsen. Toen had hij bedacht dat Queensland groot is en dat de kans dat Neil Clum twee Nederlanders op dezelfde plek zou stallen niet zo groot was. En zelfs als het per toeval gebeurde, waren er vast wel mogelijkheden om Neil tot een andere beslissing te brengen. Hij had een ronkende brief naar Lucas teruggestuurd, gezegd dat hij het ook ‘heel leuk’ zou vinden als ze met elkaar in ‘Nieuw Holland’ konden werken, met de gedachte dat dit toch nooit ging gebeuren. Vriendelijk zijn zonder daarvoor ook maar iets in de waagschaal te hoeven leggen, was het probleem niet.

Stephany Tan, van het secretariaat, had hem die ochtend op zijn diensttelefoon gebeld dat hij vanaf het eind van de week zijn huis met een nieuwe collega moest delen. *Daniel Nogwat* (hij verstond de achternaam niet), een Australische arts, en of hij een van de slaapkamers vrij kon maken voor Dan. Dat was het probleem niet. Naast de huiskamer, keuken en wasruimte en de (grootste) slaapkamer had hij de andere twee slaapkamers niet gebruikt. Wat wel een mogelijk probleem was, was de persoon van Dan. Zou hij met hem in één huis kunnen leven? ‘Dat zullen we dan wel weer zien’, besloot hij. Er iets aan doen kon hij toch niet.

17.

Dan, was net als hij indertijd, met de middagvlucht uit Brisbane in Mt Isa aangekomen en aangezien Willem die ochtend op de EHBO was, en Dan begon met avonddienst, zag hij Dan voor het eerst op de eerste hulp bij het wisselen van de dienst. Dan was een man van ongeveer 35 jaar met dun kort

rossig haar en een licht getinte huid waar de zonbeschadigingen van het Australisch klimaat duidelijk zichtbaar op waren. Hij had een tenger postuur, was ongeveer even lang als Willem (die lang was) en sprak in een toon waarbij het aan het eind van de zin leek of hij het eigenlijk allemaal maar als grap bedoelde. Het was een sympathieke man, leek Willem hem toe. 'Dus jij bent de 'Dutchy' met wie ik de komende tijd mag samenleven in een huis', zei Dan. 'Klopt', antwoordde Willem, 'waar kom jij vandaan?'

- 'Overal en nergens', antwoordde Dan, 'maar dan toch wel 'mainly' Australië waarin het systeem mij geperst heeft. Hoe komt een Nederlander als jij in hemelsnaam in Mt Isa terecht?'

- 'Het systeem, dan toch wel met name,' herhaalde Willem Dan's zijn woorden 'en de aantrekkingskracht van het exotische.' - 'Well, that makes two of us', zei Dan met een glimlach op zijn gezicht en 'we zien elkaar vast thuis ergens als we beiden vrij krijgen van onze baas of wanneer het systeem ons op hetzelfde moment dienst geeft.' Ze besloten samen hun rooster te bekijken en zagen dat ze die maandag samen een week dagdienst zouden hebben. Willem zei: 'I will get some groceries so we can have dinner next week', en Dan vond dat allemaal best.

Thuis ruimde Willem zijn laatste 2 sigaretten op door het pakje leeg te roken bij het portiekje voor de wasruimte in de ondergaande zon. Dan leek hem niet het type dat van rokers hield en daarbij moest het bij stiekem roken blijven. Sigaretten waren eigenlijk alleen lekker als je ze niet mocht roken. Het was een soort van verzet tegen het gemiddelde, een middelvinger die hij elke keer opstak naar het systeem als hij een sigaret opstak en diep inhaleerde om daarna te zuchten en in gepeins te eindigen. Maar daar moest het bij blijven. Er leek verandering in het weer te komen, meer wolken en een meer drukkende warmte die hier het regenseizoen aankondigde. Hij had iets stoms gezegd vandaag tegen een wat oudere mannelijke patiënt die op de EHBO binnenkwam met onverklaarde hoge koorts. In Nederland had hij geleerd dat je aan dat soort mensen standaard moest uitvragen of iemand recent naar de tropen was geweest, en daar één of andere bacterie of parasiet had opgelopen die de koorts kon verklaren en dat had hij dan ook aan deze wat oudere man gevraagd. Waarop de man had geantwoord: 'Son, we are in the tropics.' – Daar had Willem hard om moeten lachen en hij had het de man uitgelegd waar die vraag vandaan kwam. De man vond het ook wel amusant en grinnikte een beetje en zei: 'maar ga er nu niet vanuit dat je de oorzaak hebt gevonden. Ik leef mijn hele leven al in de tropen en die koorts is echt nieuw.' Weer lachen. Minder grappig was dat het lab van de man leek uit te wijzen dat de man een bloedziekte had die wel eens op kanker zou kunnen wijzen, en dat hij waarschijnlijk een infectie in het bloed had, waarna Willem de man had opgenomen. Hij drukte zijn peuk uit en ging boodschappen doen bij de Woolworths.

18.

Zo moeilijk als Dan kon zijn in het interpreteren van labuitslagen, het stellen van differentiële diagnoses en behandelingsmogelijkheden bij zieke patiënten, zo makkelijk was hij in de thuisomgeving waar hij zijn schoenen voor de bank uitschopte, ging zitten, de tv aanzette en wachtte op het diner dat Willem 's avonds maakte. Nou was het zo dat de Woolworths niet was ingericht voor éénmansdiners en er daarom qua koken voor Willem weinig was veranderd dan voordat Dan bij hem kwam wonen, uitgezonderd dat hij minder eten hoefde weg te gooien. Maar het was de vanzelfsprekendheid van Dan dat dit allemaal maar zo moest gaan, die Willem intrigeerde. – Wat zou Dan gedaan hebben als hij in dit huis was komen wonen zonder Willem, en Willem vroeg het hem, bij het bakken van de aardappels. 'Oh, gewoon in het restaurant van het ziekenhuis of bij de Mc Donalds eten halen', antwoordde Dan. 'Komt je dat eten dan nooit de neus uit', vroeg Willem, maar Dan interesseerde dat niet. 'Zie, Willem, als ik na een dag werken thuis kom, is er maar één ding dat ik wil: 'to cool off' en dat doe ik voor de tv, waarbij ik wat eet en een biertje drink en daarna nog wat koffie drink en daarna langzaam in slaap val. Heb je bier gehaald?' – En Willem gaf hem een flesje XXXX en pakte er zelf ook één uit de koelkast.

Ze gingen eten, op de bank, met de Simpsons op de achtergrond. Willem zei, 'ik reis 15000 km om in een omgeving te komen waarvan ik denk dat die totaal verschillend is dan waar ik vandaan kom, om op de bank met het bord op schoot te eindigen met te kijken naar de Simpsons. Er is weinig veranderd...' en hij nam een hap van zijn eten. 'Nou', zei Dan, als je echt wat anders wil kijken,

kunnen we ook cricket kijken, en hij zapte naar het kanaal waar ze cricket uitzonden. ‘Wist je, Willem dat dit soort wedstrijden dagen kunnen duren, en waar er vrijwel niks gebeurt, en wat altijd live wordt uitgezonden, en het land blijvend in spanning kan vasthouden?’ – En Dan legde hem de spelregels uit van het cricket. ‘Wat is er zo spannend aan cricket?’, vroeg Willem. ‘In alle eerlijkheid, ik heb geen idee wat anderen ervan vinden’ antwoordde Dan, ‘maar ik vind cricket heerlijk rustgevend. Het is alsof ik in de avond thuiskom en moe het houtvuur in de haard aansteek en kijk naar het verloop van de vlammen en daar bij uitrust. Ik begrijp mijn voorvaderen steeds beter!’ zei Dan lachend. ‘En wat doe je dan tijdens de reclameboodschappen,’ vroeg Willem. – ‘Van alles, maar ik probeer de reclame meestal te negeren. You know, ik pak nog een bier, ik ga pissen, ik zap van kanaal of ik merk het gewoon niet op.’ – Willem zei: ‘Het is de reclame die ik als eerste niet kon uitstaan, waarna ik een toenemende aversie tegen het tv medium heb gekregen, en nu eerlijk gezegd nooit meer tv probeer te kijken.’ – ‘Hoe heb je dat gedaan in de tijd dat je hier in je eentje was dan?’ vroeg Dan. ‘Is de avond niet onwijs saai in een omgeving als deze waar er, naast je werk, verder niets gebeurt wat ook maar enigszins afleiding kan geven, uitgezonderd de hitte en de regen die binnenkort wel zal komen?’ – ‘Ik probeer me daar tegen te wapenen, door mijn eigen vlammen te ontwerpen, en er mijn gedachten over te laten gaan.’ – ‘En werkt dat?’, vroeg Dan met een wat cynische toon in zijn stem. ‘Niet altijd,’ antwoordde Willem in alle eerlijkheid. ‘Zeker als ik 30 categorie 4-5 patiënten op een dag heb gezien, ben ik zo afgepeigerd dat ik ook niet veel meer kan doen, dan op de bank zitten om de tv het werk van het overpeinzen te laten overnemen. Ik begrijp heel goed wat je bedoelt Dan, het is alleen dat ik de tv niet kan uitstaan. Ik heb het idee dat ze me daar iets proberen te vertellen dat niet tot mijn persoonlijkheid hoort. En dat maakt me alleen maar gedeprimeerd. ‘Hoe bedoel je’, vroeg Dan. ‘Bijvoorbeeld, wist je dat iemand voor zijn 10^e jaar gemiddeld 500 000 boodschappen heeft gekregen via de tv die wijzen op geweld?’ – ‘Alleen 500 000?’, antwoordde Dan met een schamperend lachje, ‘ik heb er nooit iets van gemerkt. Nou ja, je weet wat ik bedoel. Al die boodschappen van tv, zijn voor mij niets meer dan vlammen in het vuur. Ik maak er verder niets van, dat is hoe ik de tv beleef.’ – ‘Opmerkelijk,’ antwoordde Willem, ‘als iedereen zo zou denken als jij doet, waarom maken ze dan reclame? Dat zou, als iedereen zo was als jij bent, niet blijven hangen en al het geld dat er in reclame gestoken werd, zou dan weggegooid geld zijn. Ik ben er vrij zeker van dat de mensen die reclame maken echt wel weten hoe ze de kijker kunnen beïnvloeden, en waarschijnlijk werkt beïnvloeding het best als de kijker denkt niet beïnvloed te zijn door de keuzen die voor hem worden gemaakt en die hij, als hij rationeel was, nooit zou hebben gemaakt of hebben gesteund. Ik denk eerlijk gezegd dat beïnvloeding niet bij reclame eindigt, maar doorgaat in het nieuws, series, documentaires, kortweg in alles wat op tv komt. In mijn optiek is het een grote ‘freakshow’.’

– ‘Mmm, ik kan horen dat jij veel overdacht hebt Willem, maar ik ben moe, laat me gewoon voor de tv hangen en mijn ding doen.’

- ‘Prima, maar ik moet wel meekijken aangezien we met z’n 2-en in huis wonen, kunnen we niet iets anders doen?’ – ‘Like what,’ vroeg Dan, ‘ik wil niet een boekenclubje beginnen en intellectueel gelul daar ben ik ’s avonds echt te moe voor. Maar dit is misschien een idee,’ zei Dan met een flikkering in zijn ogen. ‘We gaan naar de videotheek en huren ’s avonds een film waar we beiden zin in hebben om naar te kijken. Of houd je ook niet van films?’

– ‘Hangt van de film af’, antwoordde Willem, ‘maar laten we dat doen. Enige voorkeuren?’ – ‘Well, misschien iets medisch. Ken je Waking up the dead, met Nicolas Cage?’ – Nee, antwoordde, Willem. ‘Die is super, zei Dan, gemaakt door iemand waarvan je kan zien dat hij weet wat de betekenis is van patiëntencontact. Die film waardeer je vast Willem!’

19.

En zo waren ze op vrijdagavond naar de ‘Blockbuster’ videotheek gegaan die ook een vestiging had in Mt Isa. Er was een schap met Australische films, waar Willem in keek, maar die Dan afdeed als ‘allemaal kitsch’, niet de moeite van het kijken waard. Waar Willem op antwoordde, ‘maar ik vond Dead Calm toch wel een goede film.’

– ‘Ja,’ zei Dan, ‘de enige goede film waar Nicole Kidman in speelde en daarna is het alleen maar bergafwaarts met haar carrière gegaan. Wist je dat ze hier recent een nieuwe film met Nicole Kidman hebben opgenomen? Ik ben de naam vergeten, maar de film ging over, waar Australische films altijd over gaan, het grote onherbergzame landschap waarin een gezin stand probeert te houden, meestal met succes, want Australiers zijn zulke rauwdouwers. “For export only”, Willem, alleen voor export.’

– ‘Geen flying doctors voor jou dus’, antwoordde Willem.

– ‘Flying doctors!’, zei Dan hard, ‘nou dat is goede sentimentaliteit. “Coopers Crossing, this is Mike Sierra Foxtrot.” Zonden ze die rotzooi ook in Nederland uit?’

– ‘Sterker nog’, antwoordde Willem, het hield ons aan de buis gekluisterd. Ik kan niet zeggen dat de serie me niet beïnvloed heeft om naar the outback te komen. Zuster Kate heb ik hier echter nog niet gezien.’ En Willem speurde verder in het vak Australische films.

– ‘Oke, laat me je iets vertellen over het beroep van flying doctor,’ zei Dan, ‘één van de weinige beroepen die ik in mijn rotaties nog niet van Neil Clum heb gekregen. Flying doctor word je alleen als je eerst een aantal zeer competitieve opleidingen hebt gedaan in intensive care, plattelandsgeneeskunde, interne geneeskunde, gynaecologie en chirurgie en daarbij flink de hielen van je bazen hebt gelikt. Daar ben je al gauw 10 jaar mee bezig. Tegen die tijd ben je zo’n lul geworden die zichzelf zo belangrijk vindt dat ie de Kate’s van deze wereld helemaal niet meer ziet staan. Flying doctors zijn egoïsten pur sang. Dat ze over die dokters een serie hebben gemaakt met allerlei empathie en emotie is je reinste flauwekul. Daarbij is Coopers Crossing weliswaar een echt bestaand dorp met een vliegbasis van de flying doctors, maar hebben ze die serie in allerlei andere dorpen opgenomen, omdat in een enkel dorp van Australie te weinig variatie is om een tv serie als de flying doctors te maken. De eentonigheid is je denk ik inmiddels ook wel opgevallen in Mt Isa, Willem, of niet?’ zei Dan sarcastisch. ‘Daarbij, de meeste flying doctors wonen in Cairns of Townsville, of een andere middelgrote stad aan de kust en hebben een hekel aan het platteland met hun Crocodile Dundee’s. Racisten zijn het ook. Een Aboriginal wordt veelal aan zijn lot overgelaten en niet in een vliegtuig vervoerd. Niet verzekerd he?’

– ‘Waar heb je eigenlijk allemaal als arts gezeten sinds je afstuderen,’ vroeg Willem.

– ‘Overall en nergens. Neil Clum heeft mij veel plaatsen laten zien en ik laat het volledig aan het lot over, hoewel lot is een groot woord. Die smeerlap van een Neil Clum houdt zijn eigen EHBO in Brisbane alleen vacant voor de mooiste vrouwelijke dokters.’

– ‘Dat heb ik ook gehoord,’ antwoordde Willem en hij pakte een andere film uit de bak van Australische films. ‘Wat vind je van deze?’ En hij stak de film ‘Rabbit proof fence’ omhoog waar twee jonge Aboriginal meisjes in vodden op de voorkant stonden afgebeeld achter een met prikkeldraad omgeven hek. ‘Heeft allerlei internationale prijzen gekregen. Die kijken?’ vroeg Willem.

– ‘Willem, we zouden een medische film kijken, houd je aan de opdracht, maar nu we toch aan het praten zijn. Nee, de film ken ik niet, maar de geschiedenis van Aboriginals wel! Niet voor export bedoeld... Kijk in Mt Isa hoe ze er aan toe zijn. Allemaal verslaafd aan alcohol, wachtend op hun uitkering die 1 keer in de twee weken als ‘pension day’ naar hen wordt gestuurd, waarvan ze het bedrag meteen opdrinken en daarna een ontrekkingsinsult krijgen of door het inademen van hun eigen braaksel een aspiratiepneumonie oplopen. Ik vertel je niks nieuws, je hebt die patiënten hier zelf gezien. Hoe denk je dat het zover heeft kunnen komen met deze bevolkingsgroep? Waren ze al zo voordat de Europeanen voet op de Australische bodem zetten, denk je?’

– ‘Tell, me’, antwoordde Willem.

– ‘Of course not!’, zei Dan, ‘Alle Aboriginals zijn uit de Australische samenleving geweerd vanaf het begin van de kolonisatie hier. Het is er hier misschien iets humaner aan toegegaan dan in de VS met de indianen en zo, maar het gevolg is het zelfde. De Aboriginals die over zijn, zijn geplaatst in reservaten als Mt Isa waar ze, dacht men, ingezet konden worden om in de mijnen te gaan werken, of op Palm Island, waar je vast wel over hebt gehoord, een eiland iets voor de kust van Townsville waar ze niks kunnen uitrusten behalve elkaar de hersens inslaan. Zo gaan we om met Aboriginals, en daar doet zo’n excuus film, wat rabbit proof fence vast is, niets vanaf. Als je wilt weten hoe de Australiers met aboriginals omgaan, wacht dan op de feestdag van “Australia day”, waar het land al bier drinkend en barbecueënd haar blanke verleden viert van de kolonisatie tot aan Australian

football en niets daartussen in. Anyway, ik heb de film *Waking up the dead* gevonden', en Dan stak de film triomfantelijk omhoog. Ga jij eens je best doen, en vindt nog een andere medische film. Het weekend duurt lang hier!

20.

En zo keken ze die avond naar *Waking up the dead*. Nicolas Cage is een verpleegkundige die werkt op een ambulance in Manhattan, New York, en in een aantal, steeds absurder aandoende, scènes in aanraking komt met patiënten. De film is grappig in zijn cynisme en vermakelijk door de steeds absurder wordende omgeving waarmee Nicolas Cage moet omgaan. Maar wie denkt dat deze samenvatting de kern van de film raakt, heeft de film niet begrepen, aldus Dan. Dan licht het toe bij het zien van een aantal scènes waarbij een psychiatrische patiënt telkens terugkomt op de eerste hulp met allerlei zelfingebeelde ziekten. Op een gegeven moment is het ziekenhuispersoneel die patiënt zo zat, dat één van hen die persoon een echte ziekte geeft, dat is: een flinke aframmeling. 'That is taken from reality, Willem, de auteur van dit script moet goed op de hoogte zijn geweest van wat de omgang met patiënten inhoud.'

– 'Hoe bedoel, je,' vroeg Willem?

– 'Dat patiënten vaak meer vragen van je, dan je als arts aan hen kan geven. Is je dat niet eerder opgevallen? Zeker al die categorie 5 gevallen willen maar één ding: aandacht en meer niet. Die mensen zijn niet ziek, uitgezonderd dat ze misschien echt last hebben van hun keel, of een wrat hebben, maar daarvoor komen ze niet naar de EHBO. Ze komen naar de EHBO uit eenzaamheid en uit een existentiële angst dat ze dood gaan. Ze willen van een hogere macht horen, en die macht dat ben jij, dat ze niet dood gaan, dat hun eenzaamheid wordt weggenomen en dat hun klacht serieus wordt genomen. Maar daar zit hem het probleem: de klacht valt niet serieus te nemen, iedereen gaat dood en ik word alleen maar humeurig van die mensen want ze verspillen mijn tijd. Omgang met dat soort patiënten, daar heb ik onwijs veel moeite mee. Ik kan ze niet geven wat ze willen.'

– 'Interessant,' antwoordde Willem. 'Zo heb ik er eigenlijk nooit over nagedacht. Ik vind die categorie 5 patiënten enerzijds irritant omdat ze zoveel tijd van je eisen, dus dat probleem heb ik net als jij met ze, maar anderzijds vind ik ze ook wel prima patiënten omdat je het medisch gezien nooit bij hen fout kan doen. Een categorie 2 patiënt met een hartritmestoornis en een hyperkaliëmie, vind ik veel enger.'

– 'Ik dus juist niet. Die categorie 2 patiënt, daar kan ik me de hele dag mee bezighouden, omdat ik gedefinieerd precies de hoeveelheid aandacht aan hem kan geven als dat die patiënt nodig heeft: een ECG die het hartritme in de gaten houdt, een lab die kalium voor mij meet, en als therapie resonium die het kalium gehalte verlaagt. Van dat soort patiënten wordt mijn dag blij.'

– Willem zei: 'Ik heb tijdens mijn co-schappen eens een kinderarts meegemaakt die op de eerste hulp tegen de verpleegkundige zei: "Geef me vandaag een kind met meningitis in plaats van tonsillitis, dan verveel ik me niet zo." Die arts vond ik een enorme klootzak. Dat is denk ik niet wat je bedoelt?'

– 'Zeker niet,' zei Dan 'omgekeerd zelfs. Die tonsillitiden zijn veel uitdagender om te behandelen dan die meningitis, die kinderarts moet wel een enorme luie donder zijn geweest om een meningitis uitdagend te noemen. Voor meningitis is een standaard protocol die in het algemeen werkt! Voor tonsillitis heb je elke keer een andere reden waarom een patiënt er last van heeft. En dat is wat die scene met die psychiatrische patiënt verklaart. Het ziekenhuispersoneel weet niet wat ze met hem moeten doen, ze proberen van alles, maar hij blijft terug komen, en daarom geven ze hem maar een ziekte waar ze wel iets aan kunnen doen. Konden wij ook maar zoiets doen met die categorie 5 patiënten, Willem, maar dat kunnen we niet en dus moeten we andere mogelijkheden zoeken om die patiënten te helpen... Mijn oplossing: ik laat de categorie 5 patiënten in de bak van 'nog te zien' patiënten zitten en hoop dat ze in de tijd dat ze in de wachtruimte zitten tot het zelfinzicht komen dat ik ze niet kan helpen!'

– Willem lachte, en zei: 'Dan help ik je niet echt door hen soms voorrang te geven voor een categorie 4 patiënt die ook wel even kan wachten.'

– 'Zeker niet, Willem, zeker niet,' antwoordde Dan, 'tenzij jij natuurlijk wel weet wat er aan die patiënten scheelt, maar ik denk niet dat je daar op een eerste hulp achter komt...'

Ze keken verder om aan het eind van de film te zien dat Nicolas Cage ontslag neemt van zijn functie, en zijn mede- ambulance broeder, die eerder die psychiatrische patiënt een aframmeling heeft gegeven, nu maar uit frustratie de ambulance met een honkbalknuppel te lijf gaat, in de hoop om zo maar niet een volgende dienst te hoeven draaien. Ze keken naar de aftiteling en Willem pakte nog twee bier uit de koelkast. Willem vroeg aan Dan: 'Hoe ben je eigenlijk in Mt Isa terecht gekomen' – 'Neil Clum man, Neil Clum... Het is al de derde keer dat ik in Mt Isa zit, voor het eerst met een Dutchy, dus wie zegt dat er nooit iets verandert in Mt Isa, heeft ongelijk', zei Dan lachend. – 'Maar ik begreep dat er een soort van taks zit aan het aantal rotaties voor Australische artsen en dat ze na een aantal rotaties hun studieschuld hebben afbetaald en zich daarna eindelijk kunnen specialiseren tot hetgeen wat ze willen worden.'

– 'Dat geldt voor de meesten, maar niet voor mij', antwoordde Dan. 'Ik wil me helemaal niet specialiseren en heb geen probleem met het reizen.'

– 'Ik kan daar in zekere mate in komen natuurlijk,' zei Willem, 'Ik ziet hier ook niet om mijn studieschuld af te betalen en ben de Australische regering niets verplicht. Mt Isa is een exotische plaats, Palm Island is dat ook voor mij, maar om dat keer op keer te moeten meemaken, komt mij over als Groundhog Day.'

– 'Wat ga jij na Mt Isa doen dan', vroeg Dan licht geïrriteerd en Willem moest bekennen dat hij dat niet wist.

– 'Ik weet het niet Dan, ik ben hier naartoe gekomen met het idee om niet verder dan 3 maanden vooruit te kijken, met de kanttekening dat ik me hier niet zie eindigen.'

– 'Well,' zei Dan 'all is relative'. Eergisteren, toen ik avonddienst had, ben ik overdag naar de kapster gegaan. We spraken kort over wat ik hier deed en ze vertelde mij dat ze nog nooit in een straal groter dan 150 km buiten Mt Isa was geweest en dat ook nooit van plan was. Mt Isa is thuis. Voor haar dan. Ik vrees dat voor mensen als jij en ik, die ook elders hebben gewoond, dat 'home' een soort van permanente staat van heimwee is. Ik weet niet waar thuis is, en reis daarom in de hoop het ergens te vinden.

21.

Maar het gebrek aan het hebben van een huis waar je naar kon verlangen zonder heimwee, was niet de enige reden waarom Dan al 10 jaar om de 3 maanden van werkplek rouleerde. De volgende avond, waarbij ze een andere medische film, Wit, hadden gezien werd dat duidelijk. Wit, was een wat andere op Geneeskunde gestoelde film dan Waking up the Dead was, en dat is dat de humor ver was te zoeken. Dan en Willem spraken dan ook weinig tijdens de film. Ze begonnen met koffie en eindigden met bier op de bank. Het was een film waar Willem graag een sigaret bij had op willen steken, maar gezien Dan niet wist dat hij stiekem rookte, leek hem dit niet het moment. Sigaretten roken tijdens deze film was ook niet echt gepast, gezien het onderwerp kanker betrof. Emma Thompson is een lerares Engels die op de Universiteit werkt en wiens passie en leeropdracht, de interpretatie van de gedichten van John Donne betreffen. Ze gaat volledig op in haar werk totdat ze ziek wordt en uiteindelijk overlijdt aan kanker. Een interessante scene is waarbij een oncoloog die voormalig student was van Emma Thompson en die tegelijkertijd Geneeskunde studeerde, de medische behandeling van de ziekte van Emma Thompson instelt en begeleidt. Als Emma Thompson vraagt waarom deze jongen oncoloog heeft willen worden, zegt hij: 'Omdat oncologie als ziekte net zo vernuftig in elkaar steekt als de gedichten van John Donne,' waar Dan hartelijk om kon lachen. Hij zei tegen Willem: 'Hoeveel medische studenten ben jij in Nederland tegengekomen die naast Geneeskunde ook nog eens 'English Poetry' studeerden aan een Universiteit? Dit is echt een literaire opvatting van de schrijver van de film, waarbij de combinatie student Engels en Geneeskunde student in werkelijkheid net zo waarschijnlijk is als een pemphigus patiënt die bij een KNO arts komt en die patiënten met gehoorproblemen behandelt. Die jongen moet op de universiteit wel de zebra zijn geweest in een kudde van koeien!'

– Willem lachte, en zei: 'je verziekt de inhoud van de film, Dan.'

– 'Wellicht, zei Dan, maar deze literaire opvatting van wat een oncoloog is en doet, irriteert mij. Het is niet op waarheid gestoeld'

- ‘Wat doet een oncoloog dan wel’, vroeg Willem.
- ‘Het is een beroep waar je met name slecht nieuws gesprekken met patiënten moet voeren, en ze weinig te bieden hebt, uitgezonderd hoop, waar je overigens ook niet te scheutig mee mag zijn als je het mij vraagt. Kanker is in veel gevallen, en ondanks alle vormen van therapie die door de Australische Gezondheidsraad zijn goedgekeurd om mensen met kanker mee te behandelen, dodelijk. Een oncoloog, een goede in mijn optiek, is iemand die de existentiële angst van de dood bij een patiënt onder ogen kan zien, en hem of haar daarin kan begeleiden zodat het einde een moedig gedragen einde is, zoals men dat in rouwadvertenties noemt.’
- ‘Maar dat zie je in de film uiteindelijk toch ook,’ antwoordde Willem. ‘Daar zie je dat een collega van Emma Thompson zo goed is om in te zien dat alles waar Thompson in haar werkzame leven voor stond een schijnbeeld was om daarmee de veiligheid van kinderverhaaltjes uit haar kindertijd te kunnen behouden.’
- ‘Ja, dat was goed van de film’, zei Dan, ‘maar ook weer niet, want het suggereert dat mensen van elkaar weten waarom ze bang voor de dood zijn en hoe ze die angsten kunnen temperen met behulp van empathie en begrip. Als arts kan je proberen zo’n mechanisme voor de patiënt te zijn, maar gesteld dat de patiënt het toelaat om je tot zijn of haar naakte onbewustheid te laten doordringen, wat vraagt dat wel niet van de arts? Een arts die constant empathisch is en zijn patiënt geestelijk wil doorgronden is gedoemd ten onder te gaan in overwerk en depressie.’
- ‘Kan je een voorbeeld geven’, vroeg Willem. – ‘Zeker kan ik dat. Binnen oncologie zijn patiënten meestal zo bang voor de dood dat ze van je eisen dat je ze een therapie kunt geven. Je moet wel erg hardvochtig zijn om hen te zeggen dat geen enkele therapie meer werkt. En zo schrijf je, veelal tegen beter weten in, paardenmiddel A, B en C voor totdat het echt niet meer gaat, en daarna ga je palliatief sederen met pijnstillers, antidepressiva en alles wat je maar kunt bedenken om de patiënt het idee te geven dat je hen niet alleen dood laat gaan. But everybody dies alone.’
- ‘Ben je oncoloog geweest’, vroeg Willem.
- ‘Ik ben alles geweest als arts, behalve dan flying doctor’, zei Dan meesmuilend. ‘En dat is een andere reden waarom ik het roulatiesysteem waardeer. Ik zeg wel dat ik patiënten alleen dat wil geven wat ik ze als arts *kan* geven, maar je probeert toch altijd *meer* te geven. Ik wel. En dat extra geven lukt maar heel zelden. Tegen de tijd dat ik afstomp, en net zo’n lul dreig te worden als die kinderarts van jou wiens hart alleen nog maar sneller gaat kloppen bij een kind met meningitis, is het tijd om te rouleren en ga ik elders naar toe.’
- ‘Maar zijn er dan geen beroepen binnen de artsensij die je het meest na-liggen,’ vroeg Willem.
- ‘Gek genoeg is dat psychiatrie,’ zei Dan met een lachje. ‘En dan met name de psychoten. Met hen kan je proberen om alles te geven wat als arts mogelijk is om aan patiënten te geven, dat is door hen te laten zien wat irrationeel is en wat rationeel is en zo proberen om hen hun eigen gekte in te laten zien. Maar ook daar raak je uitgeblust van collega’s die alleen nog maar anti-psychotica voorschrijven en niet meer naar de patiënt luisteren. En daarbij: soms kan ik me heel goed voorstellen waarom iemand bv een dubbele persoonlijkheid aanneemt, om daarmee het onrecht uit, veelal, iemands jeugd te doen verzachten. Wie ben ik als arts om dat denkbeeld bij die mensen weg te nemen? En wat gebeurt er op het moment dat mensen de naakte waarheid onder ogen zien? De zelfmoord is altijd dichtbij in de psychiatrie, Willem. En ook dat doet iets met je op het moment dat het een van je eigen patiënten betreft.’
- Willem bleef stil, wist niet goed wat hij moest zeggen, en nam een slok van zijn bier.
- ‘Het lijkt iets onoverkomelijks te zijn in ons beroep,’ vervolgde Dan ‘en misschien komt dat ook wel omdat ondanks dat je het beste met patiënten voorhebt, patiënten niet geholpen kunnen worden, uitgezonderd de hyperkaliëmie, infectieziekten, schurft en diabetsche ulcera. Maar ben ik dokter geworden voor simpele waarheden, zoals ze je die op de universiteit leren? Bijvoorbeeld dat je je teennagels recht moet afknippen om geen ontstoken teen te krijgen, en dat vrouwen het scheren van beenharen beter kunnen laten om necrotiserende fascitis voor te zijn? Dat is niet waarom ik Geneeskunde ben gaan studeren, Willem. Uiteindelijk ben ik een onverbeterlijke mensverbeteraar die alleen kan blijven dromen door te blijven rouleren in het vak.’

22. December 2004

Hij had die week nachtdienst, en het was vooralsnog een rustige nachtdienst. Het regenseizoen was hier nu begonnen, en dat temperde de temperatuur een beetje, zodat het 's nachts mogelijk was om buiten op de veranda te zitten zonder airco. De verpleegkundigen, Rita en Leoni waren een DVD serie sex and the city aan het 'binge-watchen', wat hem een excuus gaf om op zichzelf te zijn en buiten te zitten.

De EHBO was leeg, kennelijk hielden Aboriginals er niet van om in nat weer de eerste hulp op te zoeken. Was dit racistisch gedacht van hem, dacht hij? Maar de correlatie was er, regen-geen Aboriginal op de EHBO, het was een feitelijkheid. Maar er waren ook geen andere patiënten, en de nadruk op Aboriginal leggen was zo gezien racistisch. Wat zou het.. Er waren geen Aboriginals op de EHBO, en Aboriginals behoorden tot de groep van patiënten waar hij het meest tijd mee kwijt was omdat ze, over het algemeen, doodziek waren als ze op de EHBO terecht kwamen, dat wil zeggen: geen categorie 5.

Hij dacht aan wat Dan hem het weekend had verteld bij het kijken van de films Waking up the dead en Wit. Het baarde Willem zorgen, niet zozeer over Dan, Dan was wie hij was, en Willem vond hem sympathiek. Maar in het algemeen en of Willem niet net zo kon worden als Dan. Dan klomk verbitterd, of in ieder geval teleurgesteld in het bereik van wat je kon bereiken als medicus. Werd je zo misschien, omdat je nooit ergens langer bleef dan een maand of drie? Waarom kwam Dan eigenlijk nooit in opleiding tot specialist? Wilde Dan niet, of paste hij eigenlijk niet in het systeem en werd hij daarom jaar in jaar uit telkens gerouleerd van functie? Dat Dan nooit categorie 5 patiënten uit de bak van te ziene patiënten pakte, was een voorbeeld waarmee je onder je collega's geen vrienden maakte. Willem vond dat niet erg, omdat hij zelf te onzeker was over zijn eigen 'kunde' en het daarom niet erg vond als Dan de spreekwoordelijke krent uit de pap haalde als een patiënt met een hartritmestoornis en onbegrepen hyperkaliëmie of een kortademige patiënt met ernstige nierfunctiestoornissen zich als categorie 2 patiënt op de eerste hulp presenteerde. Maar hij kon zich ook voorstellen dat wie eenmaal, als Dan, die trucjes onder de knie had ook wel eens corvee mocht doen door 7 categorie 5 patiënten achter elkaar te zien, zodat iemand anders zich op die hyperkaliëmie patiënt kon storten. Wat was er eigenlijk waar van Dan's opmerking dat patiënten altijd meer van jou als arts wilden dan wat je ze kon geven? - Willem had genoeg ervaring in het behandelen van galbulten, open wonden en ijzersplinters die in ogen waren gekomen om te weten dat veel patiënten erg dankbaar waren om die kleine kwalen met een paar simpele handelingen te verhelpen. Maar dat waren categorie 3 patiënten... Voor categorie 5 patiënten moest hij Dan toch gelijk geven...

Waarom was Willem eigenlijk arts geworden? Ja, waarom was hij arts geworden? – Achteraf was het makkelijk praten. Je was op een bepaald punt in je leven aangekomen en rationaliseerde vervolgens hoe je daar was aangekomen, door alles wat tot dat punt had geleid te herinneren en te beschrijven en alles wat niet tot dat punt had geleid, dat liet je buiten beschouwing. – Dat was de gebruikelijke manier van beroemdheden om hun leven te beschrijven. Steve Jobs die stopte met zijn universitaire opleiding en besloot om een zaakje met zijn vrienden op te richten in de garage van zijn ouders. Hoeveel mensen die iets soortgelijks als Steve Jobs hadden uitgevoerd, dat is die stopten met hun universitaire opleiding en een zaakje met hun vrienden in de garage van ouders begonnen, waren als miljardair geëindigd? En wat als je nou dacht dat je tot een bepaald punt in je leven was aangekomen, waarbij je je bij nader inzien vergist had? – Je dacht een mensen-reddend beroep te hebben gekozen, als arts, maar 40 jaar na dato blijken de geneesmiddelen die je al die jaren aan je patiënten hebt voorgeschreven hen alleen maar iets harder dood te hebben gemaakt. En dan blijkt, maar te laat, dat het enige wat je gedaan hebt, dat wat jou tot het punt van mensenredder had doen brengen, dacht je, niets meer dan een punt was voor de farmaceutische industrie, die een motief van 'levensredder' nodig had om daarmee geld te kunnen verdienen uit de ellende van mensen die net als jou dachten dat ze een geneesmiddel van een arts kregen die hen uit de ellende zou doen halen. –

Was gebeurd met Vioxx, tolbutamide, thalodamide, roken zelfs, en wat al niet meer? Al die ronkende verhalen van succesvolle mensen. Je moest wel een enorm geloof in jezelf hebben om daar geloof aan te hechten. Maar wellicht was die fantasmagorie de enige manier om succesvol te worden. 'Niet gehinderd worden door enige vorm van zelfkennis', was hoe Ralph die mensen typeerde.

Waarom was hij arts geworden? Hij was negen jaar oud en speelde met zijn vriendjes buiten en ze zagen in een voortuin dat een kat onder een struik was gekropen met een kromme bebloede poot. 'Die kat is aangereden!' zei het buurjongetje en ze besloten met zijn vieren naar de kat te kijken, die geen kant op kon. Andere leeftijdgenootjes voegden zich bij dit bekijks. Er gebeurde wat in de buurt, er was een kat aangereden. Kom kijken! En ze keken en deden verder niks. Er kwam een buurman voorbij, iemand die veel ouder dan Willem was en hij en zijn vriendjes zeiden tegen de buurman: 'Kijk er ligt daar een kat met een kromme en bebloede poot onder de struik. Hij is aangereden!' – En de buurman keek en zei: 'Daar is niets aan te doen', en hij liep door. En Willem dacht, 'We moeten die kat helpen!' En hij zei tegen zijn vriendjes, 'Ik ga thuis de dierenambulance bellen. Zij kunnen helpen!' – En zijn vriendjes keken hem aan en deden verder niks. De kat miauwde klaaglijk en de pijn van de kat biologeerde zijn vriendjes. En Willem kwam thuis, en hij zei tegen zijn ouders: 'Er ligt een kat met een kromme bebloede poot bij de burens. Hij is aangereden. We moeten die kat helpen, ik wil de dierenambulance bellen!' En zijn vader zag de noodzaak van het geval in, en zocht het nummer van de dierenambulance voor hem op in het telefoonboek. Willem belde en een kwartier later stond de dierenambulance op de stoep. En de ambulancebroeder pakte de kat voorzichtig op, stopte hem in een mandje en nam de kat voorzichtig mee. Hij zei tegen het clubje van vriendjes: 'Wie van jullie heeft ons gebeld?' En Willem zei: 'Ik, meneer.' En de ambulancebroeder zei: 'Daar heb je goed aan gedaan. Wij gaan deze kat weer helemaal beter maken!' En de ambulance reed weg en Willem was zo trots dat hij een leven had gered, puur door een beetje na te denken en juist te handelen.

Zestien jaar later zou de eed van Hippocrates aan hem worden voorgelezen en moest hij beloven dan wel zweren dat hij als arts naar zijn beste kunnen mensen in nood zou helpen. Vooraf had hij een gesprek met de professor Oogheelkunde, Sterk was zijn naam. Sterk zou de eed uitspreken en voor de gelegenheid had Sterk zijn Minerva das omgedaan om zo meer tot de groep van studenten te horen. En Sterk vroeg aan Willem of hij de eed wilde beloven dan wel zweren. En Sterk zei dat hijzelf op sommige momenten beloofde en op andere momenten zweerde. En Sterk vertelde dat er een co-genote van hem was die onwijs trots was op de nieuwe eed van Hippocrates, waarbij dat meisje had geholpen in het updaten van de wat oud aanklinkende zinnen. En Willem zei tegen Sterk: 'Dat zweren of beloven van een tekst waarin staat dat je het beste voor hebt met mensen, staat mij enorm tegen. Het maakt van het artseneroep een plichtpleging. Als ik iets aan die eed had mogen veranderen, was het niet de tekst geweest. Die tekst is wat mij betreft een open deur. Wat ik zou willen veranderen is het antwoord op de vraag 'wat is hierop uw antwoord'. Dat antwoord is niet: 'Dat zweer ik of belof ik', maar hoort te zijn: 'Dat is vanzelfsprekend.'

23.

Zijn nachtdienst was weer tot eind gekomen, en hij was moe en wilde zo snel mogelijk naar huis om te slapen. Alleen was daar het nieuws van Henrik Snell over de aankomende roulaties, waarover Henrik hem nog even wilde spreken. Henrik zei: 'Willem ik heb hier een brief van Neil Clum met daarin het nieuwe roulatiesysteem te beginnen vanaf februari 2005. Dat moet je even lezen, en daarnaast heb ik nog een ander verzoek aan je.' Willem las de brief en zag dat hij van februari tot juni 2005 aangesteld zou worden als arts op de afdeling Verloskunde in Townsville. Hij zei tegen Henrik: 'Obstetrie zou niet mijn eerste keus zijn, kan ik daar nog over nadenken?' En Henrik zei: 'Dat kan, en je mag de uitzending weigeren tot de maand voor aanvang van de roulatie. So you need to make up your mind before 1 January.' – 'Kan ik niet in Mt Isa blijven', vroeg Willem. 'Nee,' zei Henrik. 'We zouden je wel graag willen houden, maar Neil is hoofd van het roulatiesysteem en aan dat systeem kunnen we niet tornen. Andere artsen staan al ingedeeld om hier te komen of te blijven. Mt Isa is relatief populair om te werken, zie je, en daar moet Neil ook rekening mee houden.'

‘Wil je koffie,’ vroeg Henrik vriendelijk, vriendelijker dan Willem totnogtoe Henrik Snell had meegemaakt. - Willem zei: ‘Lekker, doe maar zwart.’ Hij besepte dat Henrik hem nog iets wilde vragen. Wat voor verschrikkelijks moest dat dan wel niet zijn als Henrik ineens zo vriendelijk tegen hem was? Hij wachtte, pakte de warme kop koffie van Henrik over en keek naar de koffiedamp terwijl Henrik begon met praten. ‘Willem, je hebt vast gehoord over het plotse vertrek van Paul.’ – ‘Ja, antwoordde Willem, had iets te maken met een calamiteit ofzo?’ - ‘Don’t call it that,’ zei Henrik op afwijzende toon, ‘eerder een probleem waarvoor we Paul in bescherming wilden nemen en waarbij we gezamenlijk tot de conclusie kwamen dat Paul maar beter zijn ontslag eervol kon aanvragen en dat is gebeurd. Maar nu zitten we met een probleem. Paul wordt vervangen door een nieuwe mannelijke arts uit China. Die komt morgen in Mt Isa aan en we hebben die vervanging hard nodig in het kader van het vullen van de roosters. Alleen, Paul blijkt nog niet vertrokken te zijn uit zijn artsenwoning. Dus mijn vraag is of ik die arts uit China, hij heet Wang, bij jou in huis mag zetten zolang Paul nog niet vertrokken is.’ Willem schrok, een derde persoon in huis zou zijn relatieve rust en vrijheid verder beperken. Met Dan viel te leven, maar hoe zou het gaan met een derde inwoner? Niet dat hij veel te kiezen had. Het huis had drie slaapkamers en bij aankomst was al tegen hem gezegd dat het huis in principe door drie artsen zou worden bewoond. Dus Willem zei, ‘Okay. Thanks for informing me.’ – ‘That’s not all’, zei Henrik. ‘Paul zou rond de kerst plattelandartsen vervangen in de regio. Deze regio is qua inwonersaantal klein, maar qua oppervlakte groot. Mt Isa bestiert een regio die zo groot is als Noord Frankrijk en in een deel van die enorme regio zou Paul rond de kerst zitten. Dat gaat nu niet door, maar ik heb iemand nodig die daar wel naartoe kan. Zou ik jou daarvoor mogen vragen?’ – Willem nam een slok van zijn koffie en klaarde op. Henrik dacht dat hij Willem geen plezier zou doen om hem naar het einde van de wereld te sturen rondom kerst. Maar Willem zag dat heel anders: Hoe verder hoe beter. Het zou ook het eventuele probleem rondom zijn huisvesting in Mt Isa kunnen oplossen. Willem zei: ‘Wat kan ik verwachten?’ En Henrik antwoordde: ‘Een auto, drie kleine ziekenhuizen/huisartsenposten die je bij toerbeurt moet bemannen en waarbij je een aantal verpleegkundigen moet aansturen, in elk dorp een eigen woning met alles erop en eraan. Je gewone salaris, maar die dan per 24 uur wordt uitbetaald in plaats van 8 uur per dienst, en, voor de huisartsenfunctie een bonus voor elke patiënt die op je spreekuur komt. Je zult meer categorie 5 patiënten tegenkomen dan je gewend bent in Mt Isa, dat is natuurlijk het probleem niet. Waar je met name op berekend moet zijn is dat je bij argwaan ons belt of de post in Rockhampton waar een Flying Doctors service zit. I am sure you will be capable to do it. Punt is, ik had dit veel eerder moeten vragen en wil je eigenlijk nu vragen of je dit wilt doen.’ Willem hoefde niet lang na te denken en zei: ‘Akkoord.’ – ‘Fantastisch,’ antwoordde Henrik. ‘Je vertrekt over 10 dagen, het secretariaat zal de logistiek rondom je reis regelen. Thank you!’

Op weg naar huis moest Willem dit allemaal laten bekomen. Wat moest hij hier allemaal van maken? Maar veel tijd had hij niet om daarover na te denken. Op de deurmat lag een briefkaart met daarop een foto van het stadhuis van Leiden. Lucas had hem de kaart gestuurd. Lucas schreef: “Willem, ik heb goed nieuws: Ik vertrek eind januari naar Australië om per 1 februari als arts te beginnen met werken op de afdeling Verloskunde in Townsville. Hoe geweldig zou het zijn als we elkaar in Australië zouden kunnen ontmoeten? Je amice collega, Lucas.”

24.

Van slapen was weinig gekomen. Woede, verbazing en gepieker hoe het in hemelsnaam mogelijk was dat hij met Lucas op dezelfde afdeling in Townsville kwam te zitten overheersten zijn gedachten. Hoe kon hij voorkomen om naar Townsville te gaan, zonder Lucas te kwetsen? Hoe kon hij Neil Clum overtuigen dat *of* hij *of* Lucas ergens anders geplaatst moest worden? En dan ook nog vanaf morgen met een Chinees en Dan in één huis wonen. Hoe zou dat gaan, al was het maar voor 10 dagen? Om daarna naar een plek te reizen die kennelijk zo populair was onder de artsen van Mt Isa dat niemand er naar toe wilde gaan. Waarschijnlijk had Henrik Snell hem als laatste optie gevraagd. Want waarom anders zou Henrik zo lang hebben gewacht op het regelen van die plaats voor een arts in de middle of nowhere? Waarom verdiende die baan op het platteland eigenlijk zo veel ten opzichte van zijn salaris in Mt Isa? En in Mt Isa verdiende hij al veel, vond Willem. En Willem herinnerde dat artsen die

werkten op een olietanker ook bakken met geld konden verdienen omdat niemand nou eenmaal langdurig op een olietanker wilde zitten. Waarom hij dan wel? Waarom zei hij altijd zo vaak, 'ja' op een vraag. Mensen helpen was tot daaraantoe, maar moest hij niet meer voor hemzelf opkomen? Hij werd depressief van het zelfbeklag en gebrek aan slaap en kreeg uiteindelijk barstende hoofdpijn die hem wel dwong om rond 14 uur uit bed te gaan. 'De aandacht verzetten!', dacht hij en hij stond op, nam een douche, en at, bij gebrek aan echte yoghurt in Australië, mierzoete Danone prut en besloot de deur uit te gaan, op naar de Woolworths om inkopen voor het avondeten te doen.

Buiten was het onbewolkt en 42 graden. De stadsdienst was bezig om de stad aan te kleden voor kerst. Getekende portretten van de man met een witte baard die een winterwarm rood pak aan had, met kerstbomen en rendieren op de achtergrond werden in de gloeiende hitte opgehangen door blanke Australische werknemers van de plantsoendienst. Hoe absurd wilde je het hebben, dacht Willem. Hij zat hier in de woestijn, slee rijden in de sneeuw, was er niet bij. De kans op een witte kerst leek hem hier ook wel uitgesloten. Maar kerst, weer of geen weer, gaat altijd door! Jingle Bells, all the way! Deze gedachten ontnuchterden hem en zijn hoofdpijn nam af. In de Woolworths liep hij langzaam rond en deed hij ultra-traag zijn boodschappen om zo de tijd te doden. Australië was dan wellicht een geciviliseerd land, toch hadden ze hier ook extra personeel om de boodschappen in witte plastic zakjes te stoppen en heette iemand je bij de ingang je welkom. Verkapte werkeloosheid, zoals je dat ook zag in landen als Amerika, Spanje en Cuba. Reizen kon ontnuchterend werken, als je je ogen maar open hield. Daar kwam bij dat hij een soort van lokale bekendheid werd. Een van de kassières bij wie hij kon afrekenen, was een tijdje geleden door hem op de eerste hulp gezien met een salpingitis. Dokter zijn was toch een beroep vol met schaamtes, dacht hij... Maar het was ook een dankbaar en mooi beroep. Dat mensen je als arts zo dichtbij hun zielenroerselen lieten komen, omdat ze niet anders konden. Je moest voorzichtig zijn met de gevoelens van anderen, mensen waren kwetsbaar, dat maakte ze mooi. Dat ze hun kwetsbaarheden aan hem lieten zien in de vorm van een lichamelijk gebrek, daar moest hij empathie voor hebben. Een arts zonder empathie was levensgevaarlijk. Helaas verloor je die empathie wel eens uit het oog bij de dertigste patiënt die je zag op een dag, dag in dag uit, dag in dag uit. Het systeem verharde de arts en kon de arts gevoelloos maken. Hij merkte het bij hemzelf, had het bij anderen gezien, het was een gevecht. Maar het was niet alleen het systeem dat artsen harteloos maakte. Sommige artsen waren al harteloos aan het begin van hun studie, en het was niet moeilijk om hen te onderscheiden. Hij had jarenlang een studentenbaantje gehad in de snijzaal van professor Maat, anatoom, die jaren later ineens 'beroemd' werd door een lezing over MH17 en daarvoor meedogenloos in de pers door het slijk gehaald werd. Dankzij dat baantje had hij honderden Geneeskunde studenten gezien en onderwezen in de spieren, de zenuwen, de organen, de bloedvaten, de botten van het menselijk geslacht. De mensen die zich hadden opgegeven om gebruikt te worden als snijpreparaat voor de wetenschap, daar moest je veel respect voor hebben. Maar er waren altijd klootzakken in de snijzaal die het niet konden laten om zonder respect met menselijk materiaal om te gaan of om erover te praten. Als Maat het zag, gaf hij die mensen een standje. Toch waren ook die mensen dokter geworden..

Hij rekende af bij een andere kassa en zowel hij als de betreffende kassière met de salpingitis diagnose deden of ze elkaar niet zagen. Eenmaal thuis was hij zo bevangen door de hitte dat hij weer een lange verkoelende douche nam, met de airco vol aan en de luiken gesloten, waarna hij in de tot 18 graden afgesloten ruimte tot rust kwam met een kopje 'earl grey' thee.

Dan kwam thuis van zijn dagdienst, begroette Willem, schoof zijn schoenen uit, plofte op de bank, zette de TV aan en zapte naar een nieuwe aflevering van de Simpsons. 'We krijgen een nieuwe huisgenoot,' zei Willem. 'I heard', antwoordde Dan waarop hij vervolgens zei 'en daarnaast komt er ook een Zwitserse vrouwelijke dokter bij ons werken vanaf morgen, hoorde ik op de werkvloer. Waarom Pieter zo preuts moet zijn om die Zwitserse niet bij ons te plaatsen, maar wel die Chinees, is mij een raadsel.'

– 'Ergens begrijp ik dat wel,' antwoordde Willem. 'Nou ik niet,' antwoordde Dan. 'Ik heb toevallig ervaring met het in één huis wonen met dokters uit China en laat ik het zo zeggen: de

cultuurverschillen zijn te groot om met die mensen te kunnen samenleven. Daarbij spreken ze nauwelijks Engels en, in mijn ervaring, is hun medische opleiding veelal gekocht. Dat wil zeggen: goede dokters zijn het niet. Misschien ben ik te gechargeerd in mijn oordeel, maar er naar uitkijken om te gaan samenleven met een Chinees, dat doe ik niet. Heb je wel eens gehoord hoe Chinezen eten?’

– En Willem antwoordde in eerlijkheid: ‘Nee.’

– ‘Dat doen ze slurpend wat je de behoefte beneemt om daarna zelf nog iets te eten. En dat is slechts één cultureel verschil.’

– ‘Well,’ zei Willem ‘ik zal er niet lang last van hebben, het roulatiesysteem, tezamen met Henrik Snell, heeft bepaald dat ik over 10 dagen naar het platteland vertrek en daarna vanaf 1 februari op de Verloskunde in Townsville kom te werken.’ Er volgde een korte stilte. ‘Wil je bier, vroeg Willem, en hij pakte twee XXXX flesjes uit de koelkast, gaf er één aan Dan en haalde tegelijkertijd het vlees en de groente uit de koelkast om te bereiden voor het avondeten.

– ‘Thanks,’ zei Dan. ‘Well, it saves you one problem, but you will get plenty in return,’ zei Dan enigszins met leedvermaak in zijn stem.

– ‘Hoe bedoel je,’ vroeg Willem.

– ‘Nou ten eerste, en ik hoop niet dat ik je daarmee kwets of zo, zie ik jou niet echt excelleren als obstetricus.’

– ‘Ik ook niet,’ antwoordde Willem. ‘Heb je enige ervaring met Verloskunde?’

– ‘Als gezegd, Willem, in de 10 jaar dat ik aan het rouleren ben, heb ik elke artsenspecialisaties minstens 1 keer uitgevoerd. Zwangerschapsvergiftiging is een interessant probleem. Met dat ziektebeeld kan je precies afstemmen hoeveel eiwit zwangere vrouwen uitplassen en of hun lever het volhoudt en of je niet toch het kind vroeg moet halen, op een tijdstip dat tussen 9 en 5 valt. De literatuur over dat probleem is zeer interessant, poëtisch bijna, Nobel Prijs waardig wie dat probleem weet op te lossen,’ zei Dan met een cynische ondertoon. ‘Maar in het merendeel is het een veterinaire beroep dat bovendien zijn piektijd heeft in de nacht omdat onze lieve heer nou eenmaal bepaald heeft dat vrouwen natuurlijk gezien het liefst bevallen in het midden van de nacht. Ik zie het je niet volhouden.’

– ‘Ik zelf heb ook zo mijn twijfels,’ antwoordde Willem. ‘Ik ben sowieso niet erg goed met mijn handen. De eerste bevalling die ik als co-assistent mocht uitvoeren, liep maar net goed af. Ik wist dat baby’s glad waren als ze uit het baarmoeder kanaal kwamen, daar was ik vooraf nog zo voor gewaarschuwd, maar zo glad.. Kleine Mohammad viel zo pardoes van zijn moeder, via mijn handen in de prullenbak die onder de benen van moeder lag.’

– Dan lachte en zei ‘Ja, dat is niet echt handig van je.’

– ‘Nou dat valt nog te bezien,’ zei Willem. Nadat de baby in de prullenbak viel, zei de verloskundige “Oh” en trok de baby snel uit de bak en legde het kind op de buik van de moeder. De moeder had niks door, die was alleen maar blij dat het kind er was en gezond bleek.

– ‘En de vader?’ vroeg Dan. ‘Die stond op de gang’ antwoordde Willem. ‘Het kind begon direct met huilen en had een Apgar score van 10/10. Zo gezien had ik het best goed gedaan. Maar de schoonheidsprijs verdient het niet natuurlijk...’

– ‘Haha, nee,’ lachte Dan. ‘Maar wat doet dat wel bij Verloskunde. Heb je wel eens gezien wat ze met vrouwen doen bij wie de placenta na de geboorte blijft vast zitten? Dan mag je erin tot aan je elleboog en dan maar graven en trekken, waarbij het bloed er aan alle kanten uitstroomt, en dan heb ik het nog niet eens gehad over inknippen, uitscheuren... Jezus, wat ben ik blij dat ik een man ben. Je krijgt er wel heel snel respect voor dat de natuur moeders zo ver kan laten gaan, en ja, het beroep kan heel mooi zijn omdat je gedwongen wordt om begripvol te zijn met het lichamelijk lijden, maar ook met de blijdschap die daarna veelal komt. Het verdriet kan echter ook groot zijn, bij alle miskramen of de geboortes die eigenlijk niet gewenst zijn... Echt, je komt alles tegen Willem...’

– ‘Maar het vak zelf is niet het enige waarom ik twijfel of ik er wel aan moet beginnen. ‘The odds decided dat een vriend van mij uit Nederland, Lucas, op hetzelfde moment daar als obstetricus aan de slag gaat. Ik bedoel, hoe is het mogelijk?’

– ‘Nou,’ zei Dan ‘als je eenmaal zover bent dat Neil Clum je indeelt in het roulatiesysteem, is de kans ongeveer 1 op 50. Neil heeft me de afgelopen jaren ingedeeld in 50 verschillende ziekenhuizen rondom Queensland en ik denk dat ik ze allemaal wel heb gezien. Dus die kans is 2%, niet veel, maar ook niet onmogelijk. Maar hoe komt die vriend van je eigenlijk aan de gegevens van Neil Clum zijn business?’

– ‘Omdat ie me dat gevraagd had’ antwoordde Willem. ‘Ik zag geen reden om hem die gegevens niet te geven en dacht “wat zijn de kansen”, maar nu zit ik er maar mooi mee.’

- ‘Maar zo erg is het toch niet om met een vriend samen te werken,’ zei Dan. ‘En in staat zijn om Nederlands met elkaar te praten moet toch ook een welkome afwisseling zijn, kan ik me zo voorstellen.’

– ‘Dat laatste wel, maar dat eerste toch niet,’ antwoordde Willem. ‘Er zijn meerdere redenen aan te wijzen waarom ik weg wilde uit Nederland, en één daarvan is dat ik wel klaar was met mijn vrienden.’

– ‘En dan naar Australië reizen in plaats van die vriendschappen gewoon koud op te zeggen’, zei Dan schamperend.

– ‘Well, het was niet de enige reden waarom ik uit Nederland weg wilde, maar wel één van de redenen, laat ik zeggen dat het een gunstige bijkomstigheid was. Om op 15 000 km afstand uiteindelijk weer op de oude voet door te gaan. Één van de redenen om uit Nederland weg te gaan was omdat ik verandering wilde afdwingen.’

Er viel een stilte die Willem gebruikte om de rijst en de groente af te gieten, om op 2 borden te leggen, met daarnaast wat gebraden vlees. Hij ging in een stoel zitten aan de overkant waar Dan op de bank zat. Samen aten ze zwijgend hun bord leeg met op de achtergrond Steve Irwin die in een oerwoud zat en een wurgslang in de houdgreep nam. – Willem zei, ‘Waar ik nu al de hele dag over aan het nadenken ben is of dit inderdaad toeval is, of dat Lucas specifiek aan Neil gevraagd heeft om ons samen op één afdeling te zetten.’

– ‘Het kan natuurlijk ook courtesy van Neil zijn geweest,’ zei Dan op pesterige toon, ‘misschien dacht hij je wel een plezier te doen met deze keuze. Waarom zou die Lucas zo graag met jou op één plek willen zitten? Zo vriendelijk praat je niet over hem, en mijn ervaring met vrienden is dat als één persoon de ander niet aardig vindt, die ervaring meestal wederzijds is. Denk je dat Lucas jou zo leuk vindt dat hij met je samen in Australië wil zitten?’

– ‘Dat zegt hij in ieder geval op de briefkaart die ik vandaag van hem kreeg,’ antwoordde Willem.

– ‘Ja, maar *sein en sollen* zijn natuurlijk 2 verschillende begrippen,’ antwoordde Dan. Willem dacht na en zei ‘Ik denk eerlijk gezegd niet dat Lucas zo graag met mij in Australië wil samenwerken, maar dat hij te bang is om in zijn eentje in Australië aan de slag te gaan. Ik ben zijn verzekering dat alles goed gaat of dat in ieder geval niets met hem mis kan gaan.’

– ‘En wat is daarop tegen?’ antwoordde Dan. ‘In principe niets,’ zei Willem, ‘maar laat hem dat dan zeggen! Nu doet hij voorkomen dat het zo onwijs leuk is als wij met elkaar in Australië gaan werken, maar ik heb nooit gezegd dat ik met hem in Australië wil werken. Hij stelt me gewoon voor het blok.’

– ‘Alleen als hij zijn zaakje met Neil Clum geregeld heeft zoals jij suggereert, Willem’, zei Dan.

– ‘Inderdaad, en dat vind ik nog het meest irritante van alles, daar kom ik natuurlijk nooit achter.’ – ‘Je kan het hem vragen,’ zei Dan.

– ‘Dat is mijn eer te na,’ antwoordde Willem. ‘Daarbij verwacht ik niet een eerlijk antwoord. Als hij gedaan heeft wat ik denk dat hij gedaan heeft, dan gaat hij me dat natuurlijk nooit vertellen. Het is onwijs lullig dat hij me voor een karretje spant waarvoor ik Lucas niet gevraagd heb om me voor dat karretje te spannen! Dat is Lucas trouwens ten voeten uit. Zaakjes regelen vanuit het idee dat wat het beste voor hem is, automatisch ook het beste is voor een ander. Als ik hem daar later op probeer aan te spreken, is hij gepikeerd, en zegt hij dat ik veel te slecht over hem denk, en moet ik me nog excuseren ook.’

– ‘Hoe bedoel je,’ antwoordde Dan.

– ‘Een lang verhaal, een lang verhaal,’ zei Willem ‘daar ga ik je niet mee vermoeien. Feit is dat alles in mij zegt dat ik niet op 1 februari op de afdeling Obstetrie moet zijn om met Lucas aan een nieuw hoofdstuk te beginnen van het Australische avontuur waarin alleen ik ingestapt ben, en daar heb ik met reden voor gekozen,’

– ‘Will, I don’t understand what’s so difficult about the situation. Waarom zeg je niet tegen Lucas wat je tegen mij zegt?’ vroeg Dan.

– ‘Omdat ik hem daarmee zou kwetsen, en dat wil ik niet,’ zei Willem. ‘Maar ten koste van wat?’ antwoordde Dan. ‘Als je ergens geen zin in hebt, dan zeg je dat toch? Waar ben je bang voor?’ Er viel weer een stilte en Dan begon van tv kanaal te zappen. Willem ruimde de tafel af en zette koffie. – ‘Here are my two cents for you,’ zei Dan. Obstetrie, daar moet je niet aan beginnen. Je gaat naar het platteland zei je, en daar kun je in korte tijd enorm veel geld verdienen. Zeg de baan voor 1 januari op. Neil Clum zal het je niet vergeven en een toekomst als arts in Queensland kan je dan verder wel vergeten. Maar Australië is groot en het artsentekort is nijpend. Als je wilt kan ik je de adressen van de Neil Clums in Victoria, Tasmanië of New South Wales geven. Je komt zo overal weer aan de slag. Neem je tijd en ga wat van dit land zien. Dat kan je zelfs tegen die vriend van je zeggen, zonder hem te hoeven uitleggen dat je je ontslag hebt genomen omdat je hem probeerde te ontwijken. Beschouw het als een koekje van eigen deeg... En nu ben ik moe en wil ik Pitch Black gaan kijken die over 5 minuten op kanaal 7 komt. Kan je nu ophouden met piekeren? Het vermoeit me, Dutchy. Life is simple. Compliceer het niet met al die gedachtenspinsels van je.’

25.

De komst van Wang had de laatste dagen van Willem in Mt Isa in versnelling doen gaan. Al bij de eerste kennismaking was het Willem duidelijk dat Wang en hij geen vrienden zouden worden zoals Willem en Dan dat wel waren. Het was het cultuurverschil. Wang was, net als Dan en Willem, direct vanuit de middagvlucht Brisbane- Mt Isa van Qantas naar de eerste hulp van Mt Isa Base Hospital gebracht en Henrik had, net als indertijd met Willem en Dan, een rondje met Wang gedaan over de eerste hulp om mensen met Wang kennis te laten maken. – ‘Hi, I am Willem,’ had Willem op vriendelijke toon tegen Wang gezegd, ‘we will be roommates over the next fortnight’, waarna Willem zijn hand uitstak naar Wang om te handenschudden. Wang nam een stap terug, keek met een vies gezicht naar de hand van Willem, en zei iets wat het meest leek op ‘Hello.’ Oké, geen handen schudden met Chinezen, dacht Willem: My bad. En Willem vervolgde: ‘Listen, your other roommate, Dan, is working over there,’ en Willem wees naar de kamer waar Dan bezig was met het hechten van een snijwond van een kind die met zijn hand door een glazen deur gevallen was. ‘We will prepare dinner tonight after our shift has ended around six. You are invited!’ Waarop Wang zei: ‘No thanks, I will have dinner on my own.’

Eenmaal thuis gekomen zat Dan al op de bank, schoenen, uit, tv aan, maar zonder Wang. Wel stond de halve keuken vol met allerlei potten en pannen die Wang kennelijk had meegenomen uit China en was de helft van de koelkast gevuld met allerlei Chinees eten. ‘Waar is Wang,’ vroeg Willem. – ‘Ik denk in zijn kamer,’ antwoordde Dan. ‘De airco staat aan zag ik, en het licht van zijn kamer brand. Verder heb ik hem niet gehoord of gezien.’ – ‘Weird,’ zei Willem en hij ging koken en het traditionele ritueel met Dan van eten, praten en in de tussentijd de tv aan als haardvuur om in te staren en tot rust te komen. Rond 10 uur ging Willem naar bed en kort daarna hoorde hij Dan ook naar bed gaan. Een half uur later, Willem sliep nog niet, hoorde hij de deur van de kamer van Wang open gaan en vulde het huis zich langzaam met allerlei Chinese etensgeuren, afkomstig uit de keuken waar Wang stond te koken. Pas rond een uur of 2 ging Wang slapen en Willem had de hele nacht geen oog dicht gedaan.

26

Dat Wang geen goede dokter was om op de eerste hulp te staan was duidelijk geworden bij zijn eerste dienst de volgende ochtend. Engels praten kon hij nauwelijks en het categorie 1-5 systeem begreep hij kennelijk niet. Dat wil zeggen: hij had een categorie 2 patiënt met een verdenking van een trombosebeen, en die wegens het hebben van een categorie 2 kenmerk al gemerkt was als zijnde: een patiënt met een hoge verdenking op een ernstige ziekte, binnen 15 minuten naar huis gestuurd zonder enkel aanvullend onderzoek, met als diagnose: “dik been vanwege de warmte”. De verpleging had dit opgemerkt aan Henrik en was druk doende om te kijken of ze de patiënt konden

bereiken om terug te halen op de eerste hulp om alsnog gezien te worden wegens zijn klacht die in potentie levensgevaarlijk kon zijn. Wang, kennelijk geschrokken door de uitbrander die hij van één van de verpleegkundigen had gekregen, had een volgende patiënt, wederom een categorie 2, met nierstenen vervolgens uitgebreid lab afgenomen zonder hem in de tussentijd iets van pijnstilling te geven. Dit veroorzaakte wederom ergernis bij de verpleging. Dan, die ook dienst had, had de patiënt van Wang overgenomen en had een hoge dosis morfine voorgeschreven. Daarna had de verpleging Wang attent gemaakt op een patiënt die gebeten was door een hond, en welke wond Wang van plan was om te hechten; iets wat in verband met infectiegevaar van de hondenbeet als absolute contra-indicatie werd gezien. En toen was de ochtend nog niet eens voorbij. De verpleging had tegen Henrik gezegd dat ze Wang van de eerste hulp wilden hebben omdat ze hem niet als arts vertrouwden. Henrik had daarna direct Dan en Willem gevraagd om bij hem te komen met de vraag hoe dit probleem kon worden opgelost. Henrik's voorstel was om Wang voorlopig op de afdeling Interne Geneeskunde te zetten, die Henrik elke ochtend superviseerde. Zo kon Henrik in ieder geval meer toezicht hebben op Wang. Enig probleem was wel dat er dan een gat zou vallen in de verdeling van de beschikbaarheid van artsen op de eerste hulp. Willem deed een snelle berekening: hij moest nog iets meer dan een week met Wang in huis zitten, en zag dat absoluut niet zitten. Wat als hij dubbele diensten deed: avond en nachtdienst, terwijl Wang overdag op de afdeling Interne Geneeskunde zat. Dan hoefde hij Wang overdag niet te zien, en in de tussentijd leerde hij de laatste kneepjes van het vak. Op het platteland kon die ervaring erg nuttig zijn. Hij stelde dit aan Henrik voor, en Henrik, al lang blij dat er zo snel een oplossing voorhanden was, ging akkoord met dit plan. Wat Willem niet aan Henrik vertelde was dat hij het ook als een eindsprint zag: nog even dokter zijn en extra *cashen*. In the outback zou het vast rustiger zijn en kon hij slapen zo veel hij wilde. Daarna zou hij zijn ontslag nemen. Hij zou niet naar Townsville gaan, en zijn verdiende geld op de een of andere manier besteden aan een reis, weg van de samenleving en die hem, zoals hij het nu zag, niet lang genoeg kon duren.

27

Gebrek aan slap veroorzaakte bij Willem een soort van roes. Stoney Tony noemden de kampbewaarders van de ontgroeningstijd van Minerva hem, omdat Willem altijd zo stoned overkwam als hij met die mensen praatte of een opdracht van ze moest uitvoeren. Maar het was niet wiet geweest waar hij de kenningsmakingstijd op had overleefd. Het was op een combinatie van stress, angst en slapeloosheid geweest die een chemische reactie in zijn brein had doen ontstaan waardoor zijn omgeving niet meer zo hard binnen kwam. Op de eerste hulp te Mt Isa voelde hij zich in een soortgelijke conditie komen. Het was niet onprettig, moest hij zeggen en hij stond er versted van dat hij een dergelijke reactie met zijn lichaam kon uitlokken. Of het echt een gezonde reactie was, wist hij niet. Maar het was niet of hij een andere keuze had, nadat hij de keuze had gemaakt dus hij moest het maar doorstaan. Aftellen.

Het aantal patiënten die hij nu op een dag zag was verveelvoudigd en hij pakte met evenveel gemak een categorie 2 uit de bak als een categorie 5. Categorie 1 bleef weinig voorkomen, maar ook daar kreeg hij ervaring in, bijvoorbeeld aan het einde van de nacht, als overlijvende mannen en rokende vrouwen van zestig plus binnenkwamen met een hartinfarct en die hij trombolyse gaf, waarna hij de boel klaarmaakte om deze patiënten zo snel mogelijk naar een cardiologisch centrum te krijgen met de Royal Flying Doctors in Townsville. Slangenbeten en beten van spinnen kwamen ook binnen, meestal 's aan het einde van de avond als iemand per ongeluk ergens op gestaan had, waarna hij het boek van giftige dieren in Australië pakte en, samen met de verpleging, ging kijken of het gevangen en gedode dier wat meestal in een pot was meegenomen door de patiënt, leek op iets giftig. Voor de zekerheid gaf hij eigenlijk altijd het antidotum. Hij had iemand met een schedelbasisfractuur gestabiliseerd, iemand met een astma cardiale van de benauwdheid afgeholpen, meerdere ontrekkingsinsulten stabiel gemaakt met benzodiazepine, antibiotica gestart bij mensen met longontsteking, een kind gezien met meningitis, en juist gehandeld bij iemand met een blindedarmontsteking. Hij voelde zich groeien in zijn functie, kreeg er zelfs lol in, maar bleef op zijn *qui vive*, want een fout was zo gemaakt. Hij wilde uit Australië komen zonder een medische

klacht aan zijn broek, dat was wel het minste waarnaar hij kon streven. Moeilijker had hij het op een avond toen een 80 jarige boer, tener en ondervoed met de naam Willem Verhagen op de eerste hulp kwam met een verdenking van een delier. De man sprak gebrekkig Engels en de verpleging zei tegen Willem, dat hij misschien het gesprek in het Nederlands met hem moest voeren om wijs uit hem te worden. Zo gezegd, zo gedaan. Hij legde zijn hand op de schouder van de patiënt die op een stretcher lag en zei: 'Dag mijnheer Verhagen, mijn naam is Willem Lijfering. We zijn elkaars naamgenoot en misschien wilt u het gesprek in het Nederlands voeren?' Hiervan was die man zo geschrokken, kennelijk totaal niet voorbereid om iemand in het Nederlands tegen hem te horen praten, dat hij helemaal niet meer uit zijn woorden kwam, en daarna begon te huilen. Willem wist niet wat hij moest doen, en zei: 'I am sorry, I should have warned you that I speak Dutch. Since I saw that you are my namesake, I simply assumed that you would like to speak Dutch. I am so sorry.' En toen de man niet stopte met huilen had hij gezegd: 'I will get some help from the nurses and we will fix you up. No worries!'

En ineens was daar Bali weer. Het kwam op de meest ongelegen momenten bij hem terug. No worries... Dat had hij ook gezegd toen hij uit de in de hens staande Sari club was gevlucht en op de weg waar de autobom was ontploft een lokale man in zijn eentje op straat zag liggen met een buik waaruit, als een natte steen, een wit-achtig glanzend stuk darm naar buiten was geperst ten gevolge van een scherf. De man leefde en er was niemand die hem hulp kon bieden. Alleen Willem was er. Hij had tegen de man gezegd: 'I will get some help from the doctors and they will fix you up. No worries!' Daarna was hij verder gelopen, zonder ook maar iets van hulp te kunnen vinden. Zou die man het overleefd hebben? Een gevoel van schuld kroop bij hem naar binnen. Waarom kon hij niet meer doen voor de patiënt Verhagen? Waarom had hij niet meer gedaan voor die man op straat? Hij liep naar de koffieruimte, pakte koffie en luisterde naar de radio die de verpleging aan had laten staan op dit late uur. Tijdens de KMT was er een meisje uit zijn jaar geweest die het voor hem had opgenomen tegen de bullebakken. Dat was een dapper meisje, en hij was haar dankbaar. Maar hoe hij ook zijn best deed, hij herinnerde haar naam niet meer. Waarom kon hij niet zoals haar zijn?

Hij dronk zijn koffie op, liep naar de bak wachtende patiënten en riep de volgende categorie 4 patiënt de eerste hulp binnen, een 45 jarige vrouw met een urineweginfectie, waar hij uitgebreid de tijd voor nam.

28.

Het was zijn laatste avonddienst met aanvullende nachtdienst in Mt Isa. Hij had het overleefd en kon haast niet wachten op zijn vertrek. Dit avontuur zou hij met goed gevolg afsluiten. Die middag had hij al zijn studieboeken die hij uit Nederland had meegenomen op de post gedaan, retour ouders. Die boeken kon hij inmiddels dromen en de ballast zou hij niet nodig hebben bij het vervolg van zijn reis. Thuis was inmiddels verandert in een puinhoop. De keuken stond vol met pannetjes aangekoekte rijst en mie. De vaat was zo goed als volledig vies, de badkamer rook naar mens, en er lag een stapel toenemende was van Wang naast zijn slaapkamerdeur te meuren. Met die Wang zou Henrik nog heel wat te doen krijgen, dacht Willem. Een arts waarvan hij niet kon geloven dat hij arts was, dat diploma was gekocht ofzo. En bovendien was Wang iemand waarmee je niet kon samenleven. Neil's handeltje zou hier nog wel eens onder kunnen gaan leiden. Als Paul al gezien werd als een arts die een fout had gemaakt, die maar beter kon opzouten om zo het systeem van Neil Clum zuiver te houden, dan konden ze binnenkort hun lol op met Wang, dacht Willem. Op een dag zou de Australische medische autoriteit toch wel paal en perk aan medische avonturiers als Willem moeten stellen. Ik bedoel, het was fijn voor Willem dat hij, recht uit de schoolbanken zo in het medische diepe werd gegooid en hij had in de paar maanden tijd dat hij op de eerste hulp van Mt Isa zat veel geleerd. Maar moest je als medisch instituut werkelijk willen dat iemand met bijvoorbeeld nauwelijks enige kennis van wervelfracturen beslissingen mocht nemen of iemand na een auto-ongeluk al dan niet zijn nek kraag mocht worden afgenomen? – Willem rilde nog bij de gedachte van zijn eerste nachtdienst waarbij hij, zonder verder een radioloog te raadplegen, het besluit genomen had dat die patiënt met dat auto-ongeluk best wel gedestabiliseerd kon worden. Er waren verantwoordelijkheden waarvan het niet erg was als je ze kon delen. Aan de andere kant, Willem was gegroeid in het medisch vak, het was

een opleiding met de turbo erop geweest in Mt Isa, die hem zeker verder had gebracht als arts en mens, dan wat hij in het lullige Nederlandse medische systeem had kunnen bereiken. Daar mocht je bijvoorbeeld als KNO arts na 4 jaar opleiding nog steeds geen amandel knippen (had hij gezien tijdens zijn co-schappen), en werd je als hematoloog in opleiding doorgezaagd tijdens je dienst waarom je fraxiparine 2 maal daags aan een patiënt gaf in plaats van 1 maal daags fraxodi (en andersom). Het Nederlandse artsen-systeem ging dood aan machtsvertoon en bureaucratie. Daar had hij in Mt Isa geen last van gehad.

Dan was er die laatste avond ook en ze bestierden samen de rustige EHBO. Willem vroeg hoe het Dan thuis beviel met Wang en Dan zei, met een lach op zijn gezicht: 'I don't know, ik slaap elders.' – 'Tell, me about it,' antwoordde Willem. 'Heb je de Zwitserse al ontmoet,' vroeg Dan met een schalks lachje. - 'Nee,' zei Willem, 'ik begreep dat die Dr Rowland assisteert op de chirurgie afdeling en daar kom ik eigenlijk nooit.' – 'Ik ook niet,' zei Dan, 'maar de eerste dag dat ze hier was hadden we hier een barbecue met de artsen die in de avond vrij waren en daar heb ik haar ontmoet. Ik vroeg haar in wat voor huis ze woonde en ze heeft net iets als ons, Willem, alleen dan nog met drie kamers vrij. Ik heb gevraagd of ik op een kamer bij haar kon intrekken en dat vond ze okay. Ik ben dezelfde avond nog ingetrokken.' – 'Jij durft!,' zei Willem, 'weet Henrik dit ook?' – 'Henrik heeft er niks mee te maken, Willem, dus waarom zou ik het tegen hem zeggen? Het is iets tussen Sabine en mij. We vinden elkaar wel leuk trouwens, maar vooralsnog is alles platonisch.'

Typisch Dan, dacht Willem. Waarom kon hij niet zoals Dan zijn en vragen naar wat hij wilde? Dan had geen probleem met vragen van gunsten, terwijl Willem eigenlijk nooit om een gunst vroeg. Willem's tactiek was mogelijkheden creëren die hem gunstig uitkwamen en waar hij uiteindelijk voor gevraagd werd omdat hij de meest gunstige persoon in die betreffende situatie was. Dat had hem veel opgeleverd, het artsenberoep, zijn vriendengroep, het vertrek naar Mt Isa, het waren allemaal dingen waar hij niet om gevraagd had, maar mogelijkheden die hem aangeboden werden en waar hij dankbaar gebruik van had gemaakt. Het was eigenlijk altijd goed verlopen, met uitzondering van misschien al die kroegbezoeken tijdens zijn studententijd waar hij eigenlijk maar één ding wilde, en toch bijna altijd aan het eind van de avond met een stuk in zijn kraag alleen naar huis terug liep of fietste. En dat was natuurlijk het geval voor de meeste studenten die hij kende, wat aangaf dat het niet vragen, maar mogelijkheden creëren, een vrij algemene vorm van levenswijze was. Was het een vorm van bescheidenheid? Of was het een vorm van arrogantie? Het hing er maar vanaf aan wie je het vroeg... Minerva was een mogelijkheid waar Willem gebruik van had gemaakt: de feesten, de huizen in de binnenstad waar je kon wonen, het grote ledenbestand waar vast wel soortgenoten tussen te vinden waren. Was dat een vorm van bescheidenheid? – Niet als je het aan de kakkers vroeg aan wie Willem zich niet wilde conformeren. De domme jongens die alles te danken hadden aan rijke ouders en daarom een grote mond opzetten tegen mensen als Willem wiens ouders niet zoveel geld hadden. Een hekel had hij aan die mensen, maar zoals dat met veel gevoelens gaat, was dat gevoel wederzijds. En Willem had vaak het onderspit moeten delven in de treiterijen van de mensen die vonden dat Willem niet onder de OSM van Minerva viel. Het was niet anders, hoewel sommigen, of eigenlijk best wel een grote groep 'net alsof' deden en hetzelfde probeerden te zijn als die domme jongens met geld. Dan werden zij in ieder geval niet gepest, dat lieten ze over aan zondebokken als Willem en andere van dat soort sukkels. Het kaste-systeem van Minerva, het leek India wel. Pas later begreep Willem dat hij gepest was door de kakkers omdat hij gezien werd als een bedreiging van die soort. Die jongens met geld wisten diep in hun hart wel dat alles wat ze konden doen niets meer dan vertoon was. Dat Willem daar niet in geïnteresseerd was geweest, was een bedreiging, arrogantie ten top. Wat dat betreft was Bali een uitkomst geweest. Ineens waren de bullebakken niet meer geïnteresseerd in Willem, sommigen werden zelfs vriendelijk tegen hem. Willem had iets meegemaakt wat je niet kon kopen, maar wat toch als belangrijk werd gezien: het meemaken van een aanslag. Kon hij hen niet wat van die ervaring, als een communicerend vat, aan hen teruggeven?.. Er waren ontelbaar redenen te geven waarom hij uit Leiden vertrokken was.

De bus vertrok rond half zeven in de ochtend uit Mt Isa, de zon was net op, de temperatuur buiten was een graad of 23 en Willem kwam met een voldaan, maar intens moe gevoel de bus in. Er waren maar een handjevol passagiers en de stoelen waren breed en zacht. Willem keek loom naar buiten om de stadsgrenzen van Mt Isa te zien vervagen en waarbij het uitzicht al snel een rechte 2-baans weg werd met oneindige vergezichten van bruin-groene velden. De bus snorde monotoon, de weg was als door een strijkijzer gladgestreken en Willem viel diep in slaap. Ze bereikten McKinlay rond lunchtijd en de bus parkeerde voor het Walkabout Creek Hotel. – De bar waar Crocodile Dundee was opgenomen, daar gingen ze lunchen. Naast dat hotel bestond McKinlay uit misschien 100 huizen en overal was de horizon te zien. Waar kon je nog de horizon in Nederland zien, dacht Willem.

Zoals hij overal in de wereld, of hij nou in donker Afrika, Zuid Amerika of Azië was geweest, Nederlanders tegenkwam, kwam hij ze ook tegen in McKinlay, ditmaal bij het pompstation dat naast het Walkabout Creek Hotel lag. Het waren 2 Nederlandse echtparen van wat oudere leeftijd, een jaar of vijfenvijftig, die, in een grote camper kennelijk door Australië toerden en die, net als hij het verre uitzicht in zich opnamen. ‘Dat ze hier Crocodile Dundee hebben opgenomen’, zei de ene vrouw tegen de ander, ‘ik had me er een hele andere voorstelling van gemaakt.’ Ja, geen krokodil te vinden tussen hier en de komende 1000 kilometer, zei de man die de tank aan het vullen was, ‘maar dan toch die man met dat kapmes in die film die krokodillen bestrijdt alsof het zijn dagelijkse bezigheid is. Ze weten je een hoop onzin tussen neus en lippen door te vertellen in de bios en op teevee.’ - ‘Nederlanders?’, vroeg ik. - ‘Hee, een jongeman uit Nederland in the middle of nowhere,’ antwoordde de man die de tank aan het vullen was. ‘Wat doe jij hier.’ En met enige trots, antwoordde Willem, ‘Ik werk hier in de regio als arts.’ - ‘Ah,’ zei de man alsof hij er verstand van had, ‘werken in het buitenland, dat is de enige manier om een land echt te leren kennen. Wij zijn hier maar op doorreis. Begonnen in Adelaide, nu recht omhoog naar Darwin, en van daaruit, via Maleisië terug naar Nederland.’ Ze wensten elkaar een goede reis, en Willem stapte het goed gearconditioneerde pompstation binnen. Of hij echt dit land aan het leren kennen was, dat vroeg hij zich af. Wellicht was dit de wens van de 2 echtparen geweest en praatten ze ‘s avonds over hoe Australië in elkaar zat (om erachter te komen dat ze het niet wisten). Maar om te zeggen dat Willem het land leerde kennen, daar had Willem geen idee van. Het was dan ook zijn intentie niet geweest toen hij naar Australië vertrok. Hij wilde het land niet kennen, dat was zijn doel niet geweest. Hij wilde iets anders, iets wat hem niet deed denken aan Nederland, dat was genoeg. Alleen zijn en op zichzelf, van God los, maar wel met een goed salaris en een respectabel beroep omdat het nou eenmaal niet in zijn aard lag om de nog lagere regionen van de sociale klassen van nabij te leren kennen. Zou hij het kunnen volhouden?

Achter in de winkel was een klein rekje met boeken, deels nieuw, deels tweedehands, boeken die waarschijnlijk waren achtergelaten door de toeristen die in het Walkabout Creek Hotel overnachtten. Hij zag Tom Sawyer in het tweede-hands schap liggen en besloot het boek te kopen. Hij keek ook in het nieuwe vak. Er lag een boek, getiteld: ‘the bride stripped bare’. De sexueel getinte titel en het feit dat het anoniem geschreven was, zo zei de voorflap, wekte zijn aandacht. De achterflap vertelde het verhaal: een jonge pasgetrouwde vrouw besluit vreemd te gaan en beleeft allerlei seksuele escapades. Sex verkoopt altijd, dacht Willem, en hij besloot het boek open te slaan om te zien of er spannende zaken in stonden. Zoals vaak las hij de laatste bladzijde het eerst, om te besluiten of het boek interessant was of niet. In heel klein lettertype had de auteur daar opgeschreven dat dit boek toch niet anoniem was en het ondertekent met de naam Nikki Gemmell. Willem moest hardop lachen, wat de aandacht wekte bij de kassier. Wat een mooie verkooptruc was het geweest, dacht hij. Wat als het boek echt anoniem was geweest, en waarbij iemand zonder een blad voor haar intieme delen had gezegd hoe zij de wereld sexueel duidde en beleefde en het daarna als een soort van flessenpost in de zee had geworpen, waarna Willem het op mysterieuze wijze in een tankstation te McKinlay had kunnen terugvinden. Maar nee, zo stak de wereld niet elkaar. Voor de auteur was erkenning toch wel het meest bevredigend geweest. En voor de uitgever kennelijk ook. Waarom anders je boek anoniem ondertekenen met je eigen naam? De ochtendprogramma’s zouden vast in de rij staan om deze

mevrouw uitgebreid verslag te laten doen over haar geheimen die vervolgens als warme broodjes over de toonbank vlogen van huisvrouwen die zichzelf gevangen voelden in hun eigen huwelijk en er ook wel eens over dachten om vreemd te gaan, of vreemd gingen, etcetera. Hij besloot dit verkoopsucces niet nog groter te maken dan het waarschijnlijk al was, en legde het boek terug in het rek.

Helemaal onderin het rek zag hij een ander boek liggen: 'Bali - Notes from a survivor of the Balibombings.' Een dik boek met een zwarte glimmende kaft waarop de vuurzee van de Sari club was afgewisseld met het staalblauwe water en gele strand van Kuta. In Nederland had hij al over dit boek gehoord. Het vertelde het autobiografische verhaal van een rugbyspeler wiens team bijna volledig was omgekomen bij de Balibomanslagen en welke ramp hij ontsnapt was omdat hij simpelweg op betreffende avond in het naastgelegen hotel was gebleven. 'De bofkont', dacht Willem rancuneus. Waren hij en Karel ook die avond maar in het hotel gebleven. Maar het verhaal ging verder, want deze rugbyspeler was nadat hij de ontploffingen gehoord had, direct naar de plaats des onheils gerend en had allerlei andere mensen uit de vlammenzee gered! Een jaar later was hij in een diepe depressie geraakt en had daarna al zijn ervaringen opgetekend, wat verschenen was in dit boek. "Australia's Hero", was het commentaar van The Australian geweest, wat overgenomen was op de achterflap. Willem legde ook dat boek terug. Ook zonder het te lezen wist hij wel dat dat hele verhaal compleet verzonnen moest zijn, want hij had geen helden gezien toen de Sari Club in lichterlaaie stond en die het overleefd hadden. Er waren wel helden geweest, een kende hij van naam, en die was dood. Het enige wat die dode held gekregen had, was een lullig stukje in de Telegraaf over dat hij vermist was en een gegraveerde kist van teakhout uit Bali waarmee hij begraven was in Frankrijk. Later had Willem een andere Nederlandse man ontmoet, die net als hij in de Sari Club stond toen de bommen afgingen, en die het overleefd had. Het gesprek tussen hen ging ongeveer als volgt: 'waar stond jij?' - 'Links achter bij de bar.' - 'En jij?' - 'Rechtsvoor bij de dansvloer' - 'Hoe ben jij eruit gekomen?' - Via de voorkant. - 'Oh, dat kon ik niet, tegen de tijd dat ik goed en wel de ernst van de brand in de gaten had, stond de hele voorkant al in de fik. Ik had geluk dat ik via de achterkant over een muur kon klimmen, een plek die een paar momenten later ook niet meer bereikbaar was door de brand.' - 'Ja, geluk, ik denk dat dit wel deze ontsnapping typeert.' En daarop had Willem niets toe te voegen. Hij had onvoorstelbaar veel geluk gehad en verder niets. Daar kon hij geen boek van 300 bladzijden over vol schrijven. Dat kon niemand tenzij je een fantast was. Die Australische rugbyspeler was het kennelijk gelukt om wel dat verhaal te schrijven. Was het jaloezie wat zijn gevoel typeerde? Had hij niet stiekem net zo'n boek als die rugbyspeler willen opschrijven? - Toch niet. Het probleem van aanslagen was dat het verslagen werd in de vorm van 'heroes and villains', als een stripverhaal, waar je je als lezer warmjes bij kon voelen als je het las in je veilige thuisomgeving. Het was heerlijk om bij tijd en wijle te zien hoe de hel eruit zag. Voor een ander. Waar je dan als lezer je mening over mocht vormen. Uiteraard lag je sympathie bij de helden. Jij zou net zo gehandeld hebben als die held, en je de hel uitgevochten hebben, denk je als je het verhaal hebt uitgelezen. Wat jammer dat je je niet op hetzelfde moment in dezelfde omgeving bevond als die rugbyspeler en andere helden die na Bali in het nieuws waren gekomen. Je zou jezelf net zo kunnen bewijzen! Om daarna de bladzijde om te slaan en te kijken of er nog sportnieuws was en hoe je aandelen het hadden gedaan in de afgelopen 24 uur.

Als aanslagen niet zo mediageniek waren geweest, zouden ze nooit plaatsvinden, dacht Willem. Dat deze Australische held, aldus the Australian, de mythe van het heldendom in stand had gehouden, zou er niet voor zorgen dat de terreur in de wereld zou stoppen. Terreur was dood, waanzin, zeer pijnlijk en nutteloos. Dat was alles wat er over terreur was te zeggen als je het hem vroeg. Saai. Maar over de dood valt nou eenmaal niets opwekkends te vertellen, net als terreur. Willem rekende Tom Sawyer bij de kassier af en liep terug naar buiten, naar de blakerende bruine woestijn waar de wit helle zon onbarmhartig in de onbewolkte blauwe hemel scheen.

Aramac lag op ongeveer 70 kilometer van de grote weg in een wildernis die er iets groener uitzag dan wat hij van de omgeving had gezien in de busreis er naartoe. Het dorp lag waarschijnlijk op een fontein of anderszins waterrijk gebied. Chris, de caretaker, van het ziekenhuis in Aramac reed hem in de auto die van Willem zou zijn de komende maand, richting zijn nieuwe woonplaats. Het was al aan het schemeren en Chris waarschuwde Willem dat je eigenlijk nooit in het donker over de weg moest rijden. Te veel kangoeroes waren er op dat tijdstip, met het gevaar op 'road kill' of een ernstig ongeluk. De bewijzen van de woorden van Chris waren langs de kant van de weg te zien. 'Is het vlees van kangoeroes eigenlijk eetbaar', vroeg Willem aan Chris om het gesprek gaande te houden. 'Only for dog food', antwoordde Chris, 'but tourists love it', zei hij er schamperend bij. 'Niet dat veel toeristen hier komen. We zijn toch wel redelijk afgesloten van de buitenwereld en willen dat graag zo houden in Aramac. Het naast gelegen dorp, Muttaborra waar je ook poli zult houden, en dat aan het eind van deze weg ligt is wereldberoemd vanwege de Muttaborrasaurus, die daar ooit door een boer op zijn akker is gevonden. Maar de replica staat in Longreach en pelgrims die het veld van die boer willen zien, die zie je hier niet. Niet dat er veel te zien is op dat veld. Koeien, laag groen gewas, wat dor en bruin is om in de regentijd te ontknopen in welig groen, afgewisseld met af en toe een eucalyptus. There are several end of the worlds in Queensland Australia, but you have reached the real one,' zei Chris lachend. 'I hope you enjoy it, although not many doctors stay for a long time.' – 'Well, I am very much looking forward to it,' antwoordde Willem, 'maar er is in de tussentijd vast ook werk aan de winkel.' Wat kan een arts in Aramac verwachten. En Chris vertelde hem zijn werkschema. Zijn praktijk had ongeveer een bestand van 1500 patiënten die uit een omgeving kwamen van meerdere dorpen en gehuchten en qua oppervlakte ongeveer net zo groot was als Friesland, Drenthe en Groningen bij elkaar (berekende Willem). Hij had drie ochtenden in de week vaste poli in Aramac en 2 ochtenden in de week poli in het naastgelegen Muttaborra. Er was één verpleegkundige in Aramac, Joyce (Chris' vrouw), die hem kon helpen met de patiëntenzorg in Aramac. In Muttaborra moest hij alles alleen doen. Maar hij zou het morgen nog wel uitgebreider zien. Belangrijkst was dat hij er was, de laatste dokter was al weer 3 maanden geleden in Aramac geweest. In het roulatiesysteem werd Aramac nou eenmaal vaak overgeslagen. Toch was er genoeg ziekte onder de bevolking waarvoor Willem's hulp nodig was, zei Chris en zowel hij als Joyce waren hem dankbaar dat hij rond de kerst hen wilde helpen met de klinische zorg aldaar. Thuis was een vrijstaande bungalow met carport, een grote tuin en die, voor de verandering, niet op palen stond, maar direct op de grond met beton. Binnen liet Chris zien waar de verlichting zat, waar zijn slaapkamer was, de airco, de keuken en de woonkamer met een gigantisch televisiescherm. Op de keukentafel lag een cadeautje: 'Van Joyce, voor jou, omdat je van zo ver weg van je familie hier rond de kerst wilt zijn.' Daarna opende Chris de koelkast die goed gevuld was met ontbijt, bier, water en orange-juice. In het midden stond avondeten. Chris zei: 'Dinner will be cooked for you every night and you can either eat at the hospital or here. De magnetron staat daar en werkt als volgt: op 750 watt zetten, bord erin en draaien maar! Enjoy your stay!' Daarna liet Chris Willem de plek van het ziekenhuis zien: 200 meter verderop aan het einde van de weg, linksaf, rechtsaf en je was er. Het was op loopafstand, maar hij kon natuurlijk ook met de auto komen. Chris en Joyce woonden in het aanpalende gebouw. 'See you tomorrow mate,' zei Chris en Willem was alleen met zijn koffer, eten in de koelkast en het cadeautje op de keukentafel. Hij ging aan de tafel zitten en pakte het cadeautje langzaam uit. Het was een boek met allerlei foto's van het Australische natuurschoon. Er was een briefje bij wat in keurig vrouwelijk handschrift was geschreven. Er stond: 'Dankbaar zijn we dat iemand zo ver heeft willen reizen om ons te helpen met de zieke en kwetsbare mensen die Aramac rijk is. Australië is prachtig, zoals je in dit boekje kan zien, en wat toch het minste was wat we je konden aanbieden als welkomstcadeau. Als je goed oplet zie je al die schoonheid ook in Aramac terugkomen. Beschouw je als onze welkome gast. We look forward to working with you! Joyce & Chris'

Die nacht had hij maar moeilijk in slaap kunnen komen, zelfs al had de reis hem uitgeput en had hij pas 24 uur geleden zijn laatste nachtdienst in Mt Isa gedaan. Verandering vond hij altijd moeilijk. Wat had hem doen besluiten om naar Aramac te gaan? Hij moest het steeds voor hemzelf herhalen: Henrik had hem gevraagd, het geld, de kans om eens iets anders te zien en te doen. Het was allemaal waar, maar nu hij hier eenmaal alleen zat, waarbij alleen het geluid van de airco was te horen in de met TL verlichte kamer met witte plavuizen, en waar alleen ter ontspanning een grote tv stond, begon hem toch de moed in de schoenen te zakken. Wat deed hij hier zo heel alleen? Voor wie wilde hij weg? Was het een keuze? Een vlucht? Of wilde hij iets bewijzen? En als hij iets wilde bewijzen, voor wie wilde hij zichzelf dan bewijzen? Ging hij ooit terug naar Nederland en hoe kon hij afstand nemen van dat beklemmende gevoel, die knoop in zijn buik, die hij met het uur steeds meer ging voelen?

Hij had zijn koffer uitgepakt en probeerde met zijn spullen, tandenborstel, scheerapparaat, zijn kleren en pas gekocht boek, het huis wat kleur van hemzelf te geven. Dat lukte niet, het huis was veel te groot. Het cadeau van Joyce en Chris was aardig. Het maakte dat hij hier zich gewenst voelde, wat hem het gevoel van heimwee iets deed ontnemen.

Hij moest hier blijven tot en met oud en nieuw. Daarna zou hij zijn ontslag nemen. Uit ellende schreef hij een ontslagbrief naar Neil Clum, maar verscheurde hem weer. De brief was niet koel genoeg. Hij vond het te laat om nog zijn auto te pakken en een rondje te gaan rijden in Aramac. Wat moesten de inwoners wel niet van hem denken? Hij had hier een eer hoog te houden. Dokter komt aan in Aramac en slaapt de eerste nacht, hij heeft rust nodig. Zo iets. Hij nam een lange douche en ging daarna naar bed. Het was nog vroeg, maar hij had veel slaap in te halen. In het donker dacht hij na. Eindelijk wist hij waarom hij hier was en toen die wetenschap tot hem doordrong voelde hij zich kalm worden. Hij had iets te bewijzen. Met zijn verblijf hier wilde hij laten zien dat hij dapper was. En zelfs al kon niemand zien hoe dapper hij was door in zijn eentje naar het einde van de wereld te reizen om te eindigen in een wit huis met witte verlichting dat veel te groot is voor één persoon om in te leven, was het feit dat hij deze eenzaamheid accepteerde en trotseerde een bewijs van dapperheid. Anderen zouden deze dapperheid niet zien. Sterker nog, als zijn vrienden in Leiden zouden weten waar hij zich bevond en in welke hoedanigheid, zouden ze hem waarschijnlijk voor gek verklaren. Waarom had hij zich willend en wetend in deze eenzaamheid gestort? Een drankje in de kroeg waar je kon kouten over wat voor een geweldige vent jij bent en waarom anderen minderwaardig zijn, dat was het spel wat voor het gros van zijn vrienden nooit verveelde en waarin je je als vent kon onderscheiden. 'Wij denken niet dat we verheven zijn, wij zijn verheven!' Wat die vrienden konden volhouden zolang ze zelf geen keuzen hoefden te maken in hun leven en papa en mama hun portemonnee gevuld hielden. Maar het zou hem niet verbazen dat stiekem zij net zo depressief en alleen in hun kamertje te Leiden over zichzelf nadachten als hij nu deed in Aramac. Hij was maar een zielig geval, helemaal alleen. Maar er was één verschil met die vrienden van hem in Leiden: hij had het avontuur bij zich, daar had hij voor gekozen. Een avontuur waarvan de uitkomst enigszins ongewis was, hoewel hij met auto voor de deur, een echtpaar dat hem met empathie bijstond en waar hij zelfs slapend geld verdiende, zich ook weer niet zo'n zorgen maakte over de afloop van dit alles. De dapperheid lag hem in de keuze om iets te doen. Maar voor wie hij graag zo dapper wilde zijn, durfde hij niet voor zichzelf uit te spreken. Bali was altijd dichtbij.

32

Het werken als plattelandsarts was eerbaar maar monotoon. Het ziekenhuisje in Aramac lag aan het uiteinde van het dorp en had de vorm van een vierkant. Het was volledig uit hout opgetrokken en hoog op palen gezet en had een puntig dak, gemaakt van golfplaat. Door het midden liep een gang waarbij aan weerszijden 2 keer 2 kamers waren. Links was de entreekamer waar Chris en Joyce patiënten inschreven en waar kleine medische ingrepen konden worden verricht als een bloedafname. Daarnaast was de spreekkamer. Zijn spreekkamer. De spreekkamer van 'Dr Life-ring'. Het bleef wennen. De andere 2 kamers aan de overzijde van de gang bevatten 2 bedden waar patiënten aan ECG apparaten en andere monitors konden worden gelegd en eventueel kortdurend

konden worden opgenomen. Om de kamers en het gebouw heen was een enorme veranda gebouwd met stoelen die uitkeken op het bruin groene niets. Het was een met liefde gebouwd ziekenhuisje en hij zat er graag op de veranda. Er was dan ook alle tijd voor om op de veranda te zitten. Een plattelandsarts was hier nodig, er waren mensen ziek en ze hadden hulp nodig, hulp die hij kon geven. Maar de omgeving was dungezaaid met mensen en daardoor waren de spreekuren niet echt druk. Hij zag ongeveer 5-10 patiënten per dag, terwijl hij er in Mt Isa al snel 30 per dienst zag. Hij had alle tijd van de wereld. Joyce en Chris deden hun best om het hem naar zijn zin te maken, ook buiten het werk om. Maar uitnodigen bij hen thuis deden ze niet. Willem was uiteindelijk een vreemdeling. Ze hadden 2 kinderen van ongeveer 5 en 7 en aangezien hun huis direct naast het ziekenhuis lag, was Joyce als ze de kans had altijd in de weer met hen. Joyce, hij kon haar het beste omschrijven als een jonge blanke vrouw met gezonde dikke kuiten. Ze was in deze omgeving opgegroeid en wilde nooit weg. Ze had hart voor de mensen die op zijn spreekuur kwamen. Chris was zeker 10 jaar ouder dan Joyce, tanig met een door de zon gelooid blank-rode huid. Hij was verantwoordelijk voor alle materiele zorg rondom het ziekenhuis en was daardoor ook ambulancechauffeur, kok en timmerman. En hij was ook degene die elke ochtend de statussen van patiënten op zijn bureau neerlegde. Het inzien van statussen had voor Willem een soort van helende werking tegen de verveling. Middagen zat hij onder de veranda en las hij nog eens de status van een patiënt door, ook om te zien welke artsen voor hem in Aramac zaten. Hoe handelden zij in de situatie waarin hij nu zat? En zaten er nog Nederlandse namen tussen? Dat laatste, stelde Willem met tevredenheid vast, niet. Er stond wel een 'Van Zundert' tussen, die in groot en duidelijk vrouwelijk handschrift in de status had geschreven in de periode 2001-2002, maar daarvan dacht hij dat ze Vlaamse was. Verder alleen maar Engelstalige namen of meer exotisch, misschien Fiji, Pakistan of India.

De patiënten die hij moest zien waren veelal categorie 4-5 patiënten. Patiënten die veelal onder controle stonden bij een specialist in een nabijgelegen (maar toch op zeker 6 uur autorijdende afstand) kuststad. Wat hij moest doen was herhaalrecepten voorschrijven of af en toe een bloedcontrole doen naar een suikerspiegel, of antistollingswaarde. Levensreddend was hij wel geweest, in Aramac, misschien wel voor de enige keer in zijn werkzame leven als arts. Er was een 36 jarige man bij hem op het spreekuur gekomen die er roestbruin uitzag, en wat klopte: hij was bekend met ijzerstapelingsziekte en aan ijzerstapelingsziekte kon je overlijden tenzij je het door het in het bloed vastgehouden ijzer eens in de zoveel tijd af liet tappen. De artsen voor hem deden dat trouw, maar alleen als zij in het dorp aanwezig waren, wat niet frequent genoeg was voor deze man. Willem had in een van zijn middagen een groots plan in de status opgeschreven hoe deze man ook door Joyce eens in de zoveel tijd gezien kon worden en door gecontroleerd bloed af te nemen de ijzerstatus terug te brengen op normaal niveau. Dat zo iets simpels door al zijn voorgangers niet was uitgedacht maakte hem content. Maar de verveling lag hier altijd op de loer. Een nummer dat hij kende van de Pulp Fiction soundtrack speelde af en toe door zijn hoofd

🎵 Counting flowers on the wall
That don't bother me at all
Playing solitaire till dawn with a deck of fifty-one
Smoking cigarettes and watching Captain Kangaroo
Now don't tell me I've nothing to do. 🎵

Toch was Aramac een vriendelijk uitzienend dorpje. Er was een postkantoor, een supermarkt, een kleine bibliotheek met internetverbinding, zelfs een openluchtzwembad was hier en waar hij 's avonds in zijn eentje, onder het toezien van de badjuffrouw, zijn baantjes zwom. De manier om te overleven hier was door alles langzaam te doen. Hij kocht een postkaart met daarop twee bruine koeien die onder een eucalyptus verkoeling zochten en met grote ogen naar de camera keken. Hij schreef:

'Beste Lucas,

Wat leuk nieuws dat je binnenkort ook naar Australië komt. Townsville nog wel, dat is voor nu heel dichtbij. Zoals je op de kaart ziet ben ik inmiddels uit Mt Isa, en de komende maand plattelandarts in een zeer dunbezaaide regio net onder Mt Isa. Daarna ga ik mijn geld tellen en uitgeven in een lange reis. Ik begin waarschijnlijk in Brisbane, maar ga daarna naar het Zuiden. Zo dichtbij, en dan gaan we elkaar toch net missen. Maar wie weet hoe alles loopt. Groeten, Willem'

Met name dat laatste: 'wie weet hoe alles loopt' was sarcastisch bedoeld zonder dat het hem aangemerkt kon worden. Lucas, die naar zijn mening zijn reis naar Australië zo uitgestippeld had dat Willem wel bij hem zou zijn en op wie Lucas kon terugvallen, die stond er nu in zijn eentje voor. Willem maakte zich er weinig druk om. Het in je eentje het moeten rooien was wat hij nu ook al een tijdje deed, en het maakte van hem een vent. Of dat hoopte hij toch maar... Wat er ook uitkwam, dit was een goede oefening voor later, waarbij de meeste ouderen in Nederland veelal hun laatste dagen in toenemende eenzaamheid moeten doorbrengen.

33

Een periode waarin hij zich eerder eenzaam had gevoeld was na Bali. In het begin had hij dat gevoel proberen te verdringen door zich volledig in zijn coschappen te storten. Maar op een prachtig koude morgen, waarbij hij om 7.45 uur verwacht werd om poli mee te draaien op de afdeling urologie besloot hij om het HUMC niet binnen te gaan en rechtsomkeer te maken. Hij nam de bus naar Katwijk, zag de zon in het oosten opkomen en wandelde over het bevroren zand en staalblauwe hemel naar Zandvoort. Hij moest tot zichzelf komen en besloot zijn coschappen te onderbreken zonder het tegen iemand te zeggen. In het ziekenhuis zouden ze vanzelf wel zijn afwezigheid opmerken en hem bellen hoe een en ander zat en dan kon hij altijd zijn beslissing toelichten. Toch duurde het meer dan een maand alvorens hij in het ziekenhuis werd gemist. En hij werd alleen gemist omdat na die maand een co-genote van hem zich afvroeg hoe het zat met de gezamenlijke opdracht die ze aan het eind van de stage moesten inleveren bij de urologen. Voor de urologen had hij net zo goed dood kunnen vallen en co-genoten, zo bleek maar weer, waren alleen in elkaar geïnteresseerd als er iets gedaan moest worden. Niet dat het hem verbaasde. In het begin van zijn coschappen had de psychiater die moest toezien of hij en het groepje co-genoten die aan de coschappen begonnen waren psychisch gezien in staat waren om het artseneroep uit te voeren, zelfmoord gepleegd. En waarbij de voornaamste reactie van zijn co-genoten was geweest hoe het nou met het cijfer moest dat zij voor de instructie 'algemeen inleidend coschap' zouden krijgen nu hun begeleider er plotseling niet meer was. Van die 12 co-assistenten was hij de enige geweest die een rouwkaart naar de ouders van de psychiater had gestuurd om te zeggen dat het hem in niets was opgevallen dat de psychiater psychische problemen had en hij het juist zo'n vriendelijke man vond die hem en zijn co-genoten in de onzekere tijden bijstond van hoe je patiënten moest zien en beoordelen. Enfin, het liet maar weer zien hoe 'belangrijk' het was om elke dag voor dag en dauw op te staan om te kijken hoe allerlei slangen en meters in mensen werden geduwd om uitslagen te genereren en therapieën te initiëren. Maar coschappen liep je natuurlijk voor jezelf, dat was waar. En aangezien dat waar was, had hij voor zichzelf besloten dat hij belangrijkere dingen te doen had dan coschappen lopen en dat ze allemaal in het ziekenhuis konden opzouten. Die coschappen haalde hij later wel weer in. Hij wilde de Bali ervaring opschrijven. Allereerst om voor altijd duidelijk op papier te hebben wat er die avond op 12 oktober 2002 was gebeurd, waarna hij er nooit meer over hoefde te twijfelen. En ten tweede om die gebeurtenis terug te geven aan de ouders van Karel en zijn vriendin, Christine, omdat zij recht hadden om te weten wat er die fatale avond was gebeurd, en hoe, waar en in welke omstandigheden hij Karel uiteindelijk had moeten achterlaten. Dat was hard, maar twijfel hierover was nog veel harder. Hij herinnerde zich de maand waarin Karel opgegeven was als vermist en hoe het uiteindelijke bericht dat Karel gevonden was in een mortuarium, aankwam bij hem en zijn vrienden als een verlossend bericht. Zekerheid kon hij geven. Hij had 2 dagen gewerkt aan het minutieus beschrijven van die laatste avond. Hij stond versteld van hemzelf hoeveel herinneringen hij nog kon ophalen door te schrijven en merkte dat schrijven voor hem als therapie werkte. Schrijven loste een probleem voor hem op, dat is dat het ook aan hem zekerheid verschaftte

in een bron vol toenemende twijfel, waarbij met name de media een grote 'shitshow' van het Baligebeuren maakten en het publiek met andere dingen bezig was. Als hij wilde begrijpen wat er op Bali was gebeurd, besefte hij, moest hij er zelf over schrijven. Dat had hij uiteindelijk in een half jaar tijd gedaan. Hij had tot in detail de vakantie naar Indonesië, retrospectief, in dagboekvorm opgeschreven en was verder gegaan door de weken na de aanslag verder per dag te beschrijven tot het punt van een studentengala waar hij en zijn vrienden waren geweest. In een addendum had hij in 12 korte hoofdstukken de aanslag politiek geduid. Daarna had hij het reisverslag uitgeprint, en het aan Ralph en Walter laten lezen, met de vraag of het feitelijk gezien juist was. De politieke hoofdstukken had hij bewaard en later naar een uitgever gestuurd. Zowel Ralph en Walter hadden weinig aan te merken op de feiten, het was feitelijk gezien goed beschreven. Alleen vond Walter 'het echt niet kunnen' dat hij had geschreven dat de boeddhistische tempels die ze hadden gezien zoveel honderd jaar na Christus gebouwd waren, 'want, na Christus, dat wist iedereen wel.' En dat had Willem dan maar uit het verslag gehaald. Ralph's voornaamste commentaar was dat hij de feiten anders beleefd had dan hoe Willem ze had beschreven. Dat was slim en juist opgemerkt van Ralph, maar echt zorgen maakte hij zich daar niet over. Zelfs God had vier versies nodig om het leven van zijn zoon op aarde te beschrijven. En als het woord van God al moeite had met het eenduidig interpreteren van feiten, dan hoefde Willem zich niet te schamen voor het feit dat hij niet een document had kunnen schrijven over Bali dat de interpretatie van Ralph het best beschreef. Ralph zou dat boek zelf maar moeten schrijven, dacht Willem. Daarna had hij het document 3 keer uitgeprint: een keer voor hemzelf, een voor de ouders van Karel en een voor Christine. Hij vloog naar Zuid-Frankrijk, waar de ouders van Karel woonden, en gaf hen aan het eind van het bezoek het document, waarvoor zij hem later op een briefkaart bedankten. Bij terugkomst in Nederland had hij het ook aan Christine gegeven.

34

35

Na de ochtendpoli in Muttaborra kon Willem niet terug naar Aramac rijden omdat een hoosbui een kreek had doen overstromen waardoor de (enige) weg terug naar Aramac onbegaanbaar was geworden. Dit gebeurde wel vaker in het regenseizoen vertelde de barvrouw van het lokale internetcafé. Het was vervelend en duurde een paar uur omdat een truck uit Muttaborra eerst de modder van de overstroomde kreek van de weg moest vegen alvorens de weg weer begaanbaar was. Maar het loste zich altijd wel op. 'No worries'.

Willem bestelde zijn lunch en besloot dat dit een mooi moment was om Neil Clum te mailen dat hij na Aramac er mee ophield. Maar wat hem te schrijven? Hij zou gewoon zijn contract kunnen opzeggen zonder verdere reden op te geven. Hij stond in zijn recht en hoefde Neil geen uitleg te geven. Maar de kans bestond dat Neil dan zou vragen naar het waarom, en Willem had geen zin om over deze beslissing met Neil te corresponderen. Zeggen dat hij er mee stopte omwille van Lucas zou Neil niet begrijpen. Willem had geen zin om dat allemaal aan Neil uit te leggen, laat staan dat hij het aan Neil uitgelegd kreeg. Een andere reden was dat hij niet als obstetricus wilde werken. Maar als hij dat als verklaring zou opgeven aan Neil, en Neil had toevallig nog ergens een gaatje in zijn rooster, kon hij misschien nog wel eerste hulp arts worden in Brisbane of KNO arts in Cairns ofzo. En daar had Willem ook geen zin meer in. Het werken in Australië moest afgelopen zijn. Hij had in vier maanden tijd iets van 40 000 dollar verdient en daar zou hij met gemak een jaar van kunnen leven. Maar liegen

tegen Neil wilde hij ook niet. En daarom schreef hij iets wat wel ongeveer waar was, zei het niet de hoofdreden. Hij schreef:

‘Beste Neil,

Na lang wikken en wegen heb ik besloten om na mijn rotatie in Aramac te stoppen met werken als arts in Queensland Australië. De reden is dat ik heimwee naar Nederland heb en het psychisch een te zware belasting vind om deze baan nog langer uit te voeren. Ik wil je bedanken voor de mogelijkheid om hier als arts te werken en heb zeker veel geleerd.

Met vriendelijke groet,’

Et cetera

Na het drukken op de ‘send’ knop voelde hij zich bevrijd, at hij zijn lunch en bestelde een bier om de beslissing te vieren. In zijn eentje weliswaar. Heimwee naar Holland had hij niet, maar zich ontheemd voelde hij zich hier wel. Was dit waar hij 25 jaar hard voor gewerkt en geleerd had: te willen eindigen in Muttaborra aan het einde van een bemodderde weg, waar hij niemand kende en waar niemand hem zou missen? – Het had erger gekund, dacht Willem, en hij nam een slok van zijn bier terwijl de herinnering terugkwam. Hij lag onder een stapel palmladeren die van het dak waren gevallen door de knal, en direct na de tweede ontploffing was het pikdonker in de Sari club geworden. Zijn oren, verdoofd door de knal, deden hem voorstellen alsof het muisstil was geworden en verder voelde hij niks. Het was zover: hij was dood dacht hij en het enige wat hij daarbij dacht in toenemende versterkende toon was: Dit kan niet waar zijn, *dit* kan niet waar zijn. Dit *kan* niet waar zien. DIT HEB IK NIET VERDIEND! Karel had de palmladeren over hem weggetrokken en hem geholpen met opstaan, en hij wist dat hij in leven was. Daarna zag hij de fik en hoorde hij Karel tegen hem zeggen: ‘Wij gaan dit regelen.’ Willem nam nog een slok van zijn bier. Als Bali hem iets had geleerd, was dat het leven niet geregeld kon worden. Er was altijd de mogelijkheid dat een totale onbekende het op zijn zinnen had gezet om jou van het leven te beroven en er was niks wat je er tegen doen kon. En toch was die wetenschap niet een manier waarmee je kon leven. Zijn vrienden in elk geval niet. Je wilde het gevoel hebben dat het leven, met al zijn extraatjes, bonussen en pleziertjes je toekwam omdat je daar het recht toe had. En het was zo, dat wie netjes de regels volgde van hoe je succesvol in het leven kon zijn, simpelweg door je lesjes te leren, door braaf de regeltjes te volgen, en door je aan te sluiten in het grote gedachtengoed van hoe de samenleving werkte en waarbij je als student natuurlijk de grootste kans had om succesvol te eindigen, je grote kans had om succesvol in Nederland te eindigen. Ongeluk en gebrek hoorde toe aan een ander. Hooguit sponsorde je daar een goed doel voor. Eens in de zoveel tijd stopte je een knoop of iets van soortgelijke waarde in een collectebus. Of je werd directeur van een collectebusfonds, en ving op die manier 2 ton per jaar om de zwartjes te beschermen tegen een hongerdood in donker Afrika. Ongeluk hoorde toe aan een ander, niet aan jezelf. Wat de bron was waarom veel mensen in Nederland, die schijnbaar gelukkig waren, diep ongelukkig waren. ‘Keeping up appearances’, voor wie? Als Willem het bericht wat hij aan Neil had gestuurd, doorgestuurd zou hebben naar zijn vrienden, wat zouden zij van die brief hebben gemaakt? – Zonder het te sturen, wist hij het antwoord daarop ook wel. Vriendschap was toch wel in de eerste plaats: het tolereren van iemand anders’ gebrek in de hoop dat je eigen gebrek ook door je vrienden wordt geaccepteerd. En wat vriendschap ook was, was het bevestigd zien worden van je eigen vooroordelen in een ander. En alles wat je niet in je vrienden accepteerde, daar roddelde je keihard over met je andere vrienden. Een van zijn vrienden, Bart, had een vriendin, Mina, die moeite deed om door te breken als kunstenares. Ze wilde de nieuwe Rothko van Nederland zijn. Natuurlijk waren die kansen, vooraf gezien, ongeveer nul. Waarschijnlijk zou ze eindigen als handvaardigheidslerares. En als je het aan zijn vrienden vroeg, was dat ook precies de plaats die ze voor haar hadden voorbestemd. Dat ‘anders’ dan normaal willen zijn, was toch maar een excentriek trekje waarvan het maar goed was dat de natuur dat afstrafte door van zulke mensen handvaardigheidsleraresen te maken. En omdat Willem wist dat zijn vrienden zo over Mina praatten, wist hij ook hoe ze over excentriekelingen als Willem dachten. Dat Willem niet gewoon

ergens AIO was geworden, maar naar Australië was gegaan, was precies zo'n trekje dat zijn vrienden niet in hem konden waarderen. Dat waarvoor zij bang waren, het ongewisse (wat zij excentriek noemden), en daardoor stellig nalieten om te doen, dat moest natuurlijk niet gedaan worden door een ander waarbij die in het ongewisse zou slagen. Dat kon niet getolereerd worden.

Het zou hem worst wezen wat zijn vrienden dachten. De beloning in iets doen zat hem niet in dat wat anderen vonden van wat iemand deed, maar in de handeling zelf en hij had geen spijt van hetgeen wat hij in de afgelopen 4 maanden gedaan had. Daarbij had hij een vrijheid voor zichzelf verkregen die weliswaar niet onbegrensd was, want op een dag zou zijn geld op zijn, maar die hem wel de kans gaf om langer het burgerlijke leven uit te stellen en te denken voor hemzelf wat hij voor hemzelf en voor de ander wilde zijn.

36

Die avond zag hij zijn clubgenoten in café de burcht en Willem zei: 'Ze hebben me gevraagd om een stukje te schrijven over Karel in het lustrumblaadje van de tent'. Waarop Ralph gevat zei: 'Geen praatjes over Bali als we borrelen!'

- 'Ja, maar serieus, wat gaan we doen?' Waarop Walter zei: 'Simpel, een stukje over Karel schrijven'.

- 'Maar zo simpel is dat niet,' zei Willem.

- 'Nou dan schrijf ik het,' antwoordde Marco. Waarop Willem geërgerd reageerde: 'Het is niet zozeer dat ik het moeilijk vind om een stukje over Karel te schrijven, maar dat iemand een stukje namens ons over Karel in het lustrumblaadje moet schrijven.'

- 'Ik begrijp de nuancering niet,' zei Marco.

- 'Nou,' antwoordde Willem, 'Ik kan wel bepaalde gedachten over Karel opschrijven, maar of die gedachten ook stroken met de jouwe, en met van ons allemaal, dat is maar de vraag. Het stukje, zoals ik het zie, wordt geschreven namens jaarclub Orion. Het moet iets zijn waar we allemaal achter staan.'

- 'Willem, je ziet problemen die er niet zijn' zei Ralph. 'Schrijf gewoon dat verdomde stukje en kom gezellig borrelen. Je bent vervelend.'

- 'Maar wie gaat dat stukje dan schrijven?' vroeg Willem.

- 'Simpel,' antwoordde Walter 'Jij!' waarop instemmend door zijn vrienden werd gelachen. 'Nee, maar serieus' ging Walter verder toen hij Willem na het derde rondje onder 4 ogen sprak. 'Mensen moeten weten wat er op Bali gebeurd is. Dit is een unieke situatie die we meegemaakt hebben en we lopen qua ervaring iets van 40 jaar voor op onze jaargenoten. We moeten hen vertellen wat het is om op zo'n jonge leeftijd een vriend te verliezen!' En Willem dacht: Bijzonder? Hoeveel jaargenoten waren in de zes jaar dat hij in Leiden studeerde niet overleden? En hij telde: er was iemand vermoord, iemand was aan kanker dood gegaan, iemand had zelfmoord gepleegd toen uit dreigde te komen dat hij zijn hele universitaire opleiding bij elkaar had verzonnen, iemand was omgekomen bij een auto-ongeval, en iemand was in het ravijn gevallen bij een ski-ongeluk. Leken dit soort zaken, waarbij jonge mensen overleden, niet juist bijzonder omdat je over dat soort zaken niet praatte? En nou moest hij het wel doen voor dat lustrumblaadje? Wat voor lugubere opdracht was dat? Het moest ook nog eens eind van de week af zijn, dus veel tijd had hij niet om iets te bedenken. Hij kon maar beter niks opschrijven, dacht hij, maar voelde zich na de opmerkingen van zijn vrienden verplicht om toch iets op te schrijven. Hij legde 10 euro op de toonbank, en zei tegen Marco die de rekening bijhield, 'Dit volstaat voor 3 bier. Ik ga naar huis, morgen moet ik weer vroeg op.'

En thuis kon hij niet slapen en hij dacht na, zette zijn computer aan en schreef het volgende:

'De Balibomaanslagen: Het laatste nummer dat de DJ draaide was Sophie Ellis Baxter's "Murder on the dance floor".* Voor het volgende nummer, van The Bloodhound Gang's "The roof is on fire" had de DJ geen tijd meer. "Staying Alive" werd buiten de Sari Club gezongen. Maar het was niet een echte meezinger, zo bleek, en de mensen die tegen die tijd nog konden dansen, dansten in een lang strak gesponnen koord terug naar hun hotel.

Dit alles is zwartgallig, maar wat anders valt er te vertellen over een bloedige aanslag die plaatsvond in een discotheek? - We missen Karel elke dag'

*In werkelijkheid was het: "Do you believe in life after love", van Cher..

Hij drukte op send all, en dacht er verder niet over na. De volgende ochtend zag hij op de mail dat Marco in een nieuw bericht namens allen voor vanavond een clubvergadering bij hem thuis had ingesteld 'om het te hebben over wat we als jaarclub over Karel en de Balibomaanslagen in het lustrumblaadje van de tent willen zetten.' De mail ging vergezeld met een uitroepteken in de zijlijn om de urgentie van het bericht aan te geven. En Willem dacht: 'Mijn stukje zal het dan wel niet worden en het stemde hem afwisselend triest en boos, waarbij hij uiteindelijk onzeker werd. Had hij iets gezegd wat niet gezegd mocht worden? Was het niet gepast? Maar wat was wel gepast in een opdracht als deze? Willem wist het niet en besloot die avond naar de vergadering te gaan. Marco begon tegen de 12 aanwezigen te zeggen dat 'de tent heeft ons gevraagd om een stukje over Karel in het lustrumblaadje te schrijven. We zijn hier vanavond om dat met elkaar te doen.'

-En Ralph zei: 'Gadver, al weer over Bali, ik dacht dat we hier bij elkaar waren om te borrelen!'

-En Marco zei: 'Kappen Ralph, dit moet echt besproken worden.'

Willem durfde niet te vragen wat er zo fout was aan zijn tekst, maar kreeg onverwacht hulp van Richard die zei: 'Waarom plaatsen we het bericht van Willem niet? - Lijkt mij uitstekend.' Waarop Floris zei: 'Dat vind ik dus niet, het was veel te persoonlijk, en ik kan me in ieder geval niet in Willem's zwartgalligheid vinden.'

- Waarop Willem tegen Floris zei: 'Ik zit hier hoor, je hoeft niet in de derde persoon over me te praten alsof ik er niet bij ben'

- 'Ja, maar sorry hoor,' zei Floris, 'wat je daar schreef vond ik echt ongepast. Kun je niet 2 keer nadenken alvorens je iets zo persoonlijks naar ons stuurt? Ik weet daar niet goed op te reageren.'

- 'Dat begrijp ik,' antwoordde Willem, 'maar er zit nogal wat tijdsdruk op het insturen van dit stukje, eind van de week moet het af. En daarbij heb ik gisteren al aangegeven in de Burcht dat dit een onmogelijke opdracht is, want hoe kunnen wij allen in overeenstemming komen over dat wat er met Karel op Bali is gebeurd? Mijn stukje is een perfect voorbeeld dat zoiets niet kan. Mijn voorstel zou zijn om helemaal niets in te sturen.'

- 'Ja, maar Willem,' zei Walter tegen Willem: 'jouw stukje kan echt niet', wat niet betekent dat geen enkel stukje kan.

- 'Daar ben ik het niet mee eens', zei Richard. 'Dit stukje moet juist persoonlijk zijn wil het kans van slagen hebben. Het alternatief is een of ander persbericht waarin staat waar Karel geboren is, in welke jaarclub hij zat en waar hij is overleden. Dat zegt precies *niets* over Karel en *niets* over ons. Als we ons aan een persbericht houden, dan ben ik het met Willem eens, dan kunnen we beter niets insturen.'

-En Floris zei: 'Er zit iets tussen de hyperemotie van Willem en een persbericht in en ik denk dat we prima in staat zijn om zo'n stukje te schrijven.'

- 'Ik zit hier hoor,' antwoordde Willem geërgerd, maar toch ook wel gekwetst. Hij zei: 'Ik geef geen bal om mijn stukje en vind het prima om dat niet te plaatsen als dat niet ieders instemming heeft. Maar ik vind ook dat een alternatief stukje, net zoals ik dat heb gedaan, eerst aan ons allen moet voorgelegd worden alvorens we het insturen. Ik zit niet te wachten om tot in de lengte der dagen terug te moeten lezen hoe jaarclub Orion Karel herdacht in een nietszeggend persbericht of rouwadvertentie in het blaadje van de tent en vind daarom dat ook *ik* het recht moet hebben om daar een veto over uit te spreken.'

-En Friso zei: 'Kunnen we kappen over Bali, ik wil zuipen!'

- 'Goed gesproken,' antwoordde Ralph, 'we gaan naar de Burcht!'

En Willem besloot niet om mee te gaan, want hij moest morgen vroeg weer op.

Drie maanden later had hij het bericht over Karel in het lustrumblaadje teruggevonden, 'namens jaarclub Orion': Karel was geboren in Bilthoven, kwam in Leiden in 1997 aan, studeerde

biofarmaceutische wetenschappen, en was overleden bij de Balibomaanslagen in 2002. Het enige wat van het bericht van hem was overgebleven, was 'We missen Karel elke dag.'

Willem beseftte dat een aantal clubgenoten dit bericht in elkaar getimmerd hadden, hij verdacht Floris en Marco nog het meest, maar in tegenstelling tot wat hij gevraagd had, hadden ze dit bericht zonder toestemming van hem, namens hem geplaatst. Hij concludeerde dat er 2 oorzaken aan ten grondslag konden liggen: a) zijn vrienden interesseerden zich niet in zijn gedachten en dachten dat ze ook zonder hem wel wisten wat goed en fout was, of b) dat hij volslagen idioot was, wat reden was om met zijn gedachten geen rekening te houden. Een combinatie van deze 2 mogelijke oorzaken was natuurlijk ook mogelijk.

Hij had teveel in de vriendschap geïnvesteerd om dit tot op de bodem uit te willen zoeken en te laten escaleren. Hij had er ook geen zin in. Maar toen vlak daarna het bericht kwam dat ze artsen zochten in Australië, was er niets wat Willem van zijn vrienden weerhield om die uitweg in stilte op te zoeken. Met zijn vrienden was hij verder wel uitgepraat.

37

Nog op dezelfde avond als wanneer hij zijn reisverslag over Bali aan Karel's vriendin, Christine, had gegeven, had hij Christine aan de lijn. Het was half tien toen ze belde en ze vroeg enigszins wanhopig of ze direct langs kon komen omdat ze praten wilde over het boekwerk dat hij haar gegeven had. Hij zei: 'Kom maar langs.' Vijftien minuten later belde ze aan, met het document in een plastic Albert Heijnzak in haar rechterhand. Haar ogen waren conjunctivaal rood, zag hij in de laatste zonnestrallen van de invallende schemer die op haar gezicht viel. Ze had waarschijnlijk gehuild voordat ze hem had gebeld. Het was een warme zomeravond en vanuit zijn in de binnenstad gelegen studentenkamer kon je op de straten de gezelligheid horen. 'Wil je wijn,' vroeg hij. 'Nee,' zei ze, 'liever wat water' en hij schonk een glas water voor hem en haar in.

'Vertel.' en Christine antwoordde

'Waarom heb je me dit niet eerder verteld?'

'Omdat ik dat niet kon. Ik kon het alleen opschrijven. Hoe kon ik je dit vertellen? Ik zag geen mogelijkheid.'

'Maar je had ook niks kunnen zeggen. Het is meer dan 9 maanden geleden dat het 12 oktober was en ik heb niemand van je vrienden horen praten over dat wat jij hier hebt opgeschreven.' Ze pakte het document uit de tas en bladerde naar de alinea die haar zo'n pijn had gedaan en die de avond betrof voordat Karel en hij naar de Sari Club waren gegaan. 'Dit is dus 11 oktober en jij schrijft doodleuk op dat jij, Karel en je andere vrienden op die avond zichzelf compleet bezat hebben in iets wat iets wat nog het meest leek op een hoerenbar!'

Willem, voelde haar pijn en zei: 'Wat had ik anders kunnen zeggen. Het is waar. Je kunt het navragen bij mijn vrienden, of bij Walter of Ralph, die hebben dit document nagekeken op feitelijkheid en kunnen bevestigen wat ik heb opgeschreven.'

'Akkoord, en ik ben ook niet achterlijk. Natuurlijk wist ik dat de kans aanwezig was dat als 12 jongens naar Zuid-Oost Azië vertrekken ze uitkomen in een of andere Ping-Pong bar of hoerentent. En dat is tot daaraantoe, hoewel ik het daar van te voren natuurlijk echt wel met Karel over heb gehad. Maar waarom schrijf je,' en ze snikte, pakte het document en las 'dat "Karel ging die avond alleen naar het hotel. Hij bracht nog even een 18 jarig uitzierend Aziatisch meisje thuis die zei dat ze student in Kuta was." Denk je dat ik achterlijk ben?'

'Ik heb je gezegd dat je het hele document moest lezen, in de hoop dat je begreep hoe Karel zoiets kon doen. Het staat in het document. Heb je het gelezen?'

'Natuurlijk niet. Ik heb die hele vakantie overgeslagen en ben direct gaan kijken naar de periode rondom 12 oktober. Ik wilde weten wat het laatste was wat hij had gezegd en gedaan, en kom er, via jou, achter dat hij vreemd ging!'

'Ik zeg nergens dat hij vreemd ging.'

‘Ach, wat denk jezelf. Iemand die nog even een hoertje thuisbrengt doet dat uit broederlijke gevoelens?’

‘Christine, het staat in het document. Jij kent Karel ook toch? Je hebt een relatie met hem gehad voor drie jaar, en hebt hem altijd vrij gelaten om alleen met zijn vrienden te gaan drinken. Waar denk je waar we het die avonden over hadden? Toch heb ik hem nooit zien vreemdgaan. Zelfs niet in Kuta. Ik heb hem zelfs de dag erna gevraagd wat hij gedaan heeft. Het staat in het document,’ en hij pakte het van de tafel waar Christine het neergelegd had. ‘Hier, “De volgende ochtend, toen iedereen al op was, lag Karel nog ranzig in zijn bed. “Friso en ik besloten hem uit zijn bed te trekken en ondervroegen hem: ‘Was het nog lekker gisteravond? Wat heb jij gedaan?’ Waarop Karel antwoordde: ‘Niets anders dan een meisje naar huis brengen.’ ‘Maak dat de kat wijs,’ antwoordde Friso. ‘Relax, Akkermans, ik ben wel iemand met vieze praatjes, maar ik ga niet vreemd’ en ik geloofde hem.”

‘Ik geloofde hem Christine. Als iemand vreselijk naïef was, dan was Karel het.’

‘Maar je kan niet met zekerheid zeggen dat hij het niet gedaan heeft. Waarom laat je het dan niet weg? Deze alinea doet zo’n pijn.’ en ze nam met een trillende hand een slok van haar water.

‘Als ik daar aan begonnen was, waar had ik dan moeten stoppen? Ik wilde dat dit een waar document was. Ik vond dat jullie recht hadden om te weten hoe Karel zijn laatste dagen heeft doorgebracht.’

‘Maar waarom wilde je dat,’ antwoordde Christine met venijn, ‘om jezelf misschien te vrijwaren van schuld dat je Karel hebt achtergelaten in de Sari club?’

Er viel een stilte, waarop Christine zei: ‘Sorry, dat had ik niet mogen zeggen,’ waarna ze even venijnig het volgende zei: ‘maar erken in ieder geval dat jij onwijs veel geluk hebt gehad.’

‘Ik doe niet anders,’ zei Willem ‘en wil het hier nog wel eens erkennen dat dat zo is.’

Er viel weer een stilte en Willem zei: ‘Christine, ik weet niets anders wat ik kan zeggen. Lees anders het hele document. Misschien overtuigt het je van mijn gedachten dat ik niet denk dat Karel die avond vreemd is gegaan.’

‘Ach ik weet het niet, ik weet het niet.’ antwoordde Christine. ‘Ik weet alleen dat ik me onwijs moe voel. Ik ga naar huis.’ En ze stond langzaam op, en hij begeleidde haar van de trap naar beneden, opende de deur, en zag haar zonder omkijken in een rechte lijn de straat uitlopen.

En in Aramac bedacht hij dat hij haar daarna nooit meer gesproken had over Bali en Karel. Het was een onderwerp geworden, net als met zijn vrienden zo leek het, waar een taboe op heerste. Het was precies dat wat hij niet met zijn document wilde bewerkstelligen, maar het was toch wat hij bewerkstelligd had. En dat deed pijn, en hij dacht: ‘Waarom kan ik toch niet in het reine komen met het verleden? Wat als Bali nou niet gebeurd was, had ik hier dan ook gezeten?’ Maar het meest pijnlijke van alles vond Willem dat Christine nooit teruggekomen was op het idee dat hij zoveel geluk had gehad en Karel had laten stikken. Ze had nooit gezegd: ‘Ik weet dat je er alles aan hebt gedaan om Karel uit die brandende disco te trekken en hoe pijnlijk het voor je moet zijn om te weten dat het je niet gelukt is.’ Misschien was dat iets wat zij niet tegen hem durfde te zeggen. Maar het leek hem waarschijnlijker dat het hem moest treffen als een bitter verwijt.

38

Als hij iets geleerd had van Bali, dan was het een lesje nederigheid. Hij kon nog zo goed van te voren alles bedacht en beoordeeld hebben, om uiteindelijk te zien dat een zaak kon vastlopen omdat je nou eenmaal niet geboren was als een man met oneindig veel spierkracht. Zijn vrienden hadden hem begrepen, hadden de hopeloosheid ingezien van de situatie waarin hij die avond zat. Walter had bijvoorbeeld gezegd: ‘Je zat in een kansloze positie Willem. Alleen een marinier had Karel met een arm over een muurtje kunnen trekken.’ Toch was die opmerking ook niet in een dag gemaakt. Ralph bijvoorbeeld had nog op die avond waarop Willem alleen in het hotel terugkwam en voor het eerst zijn verhaal had gedaan gezegd: ‘Je hebt wel erg weinig wonden gezien de situatie zoals je die net beschreven hebt.’ Maar van Ralph kon hij dat hebben. Ralph was een boerenlul die het woord nederigheid niet kende. Ralph, geneeskunde student net als Willem, was iemand die dacht dat hij

een wetenschappelijke discussie kon voeren met een van zijn briljantste vrienden, Leon, die in Oxford promoveerde op een natuurkundig onderwerp dat iets te maken had met het ontdekken van orde in een chaotisch patroon. Diezelfde Ralph, had in zijn jonge jaren in een koor gezongen, en had die vakantie het lef gehad om de microfoon van een kroegzanger in Singaraja over te nemen om hem te laten horen hoe je 'Drops of Jupiter' wel moest zingen, en had er niks van gebakt.. Omdat hij dronken was, zei Ralph later. Diezelfde Ralph had zijn lesje nederigheid wel op Bali geleerd. Willem wilde na de Balibomaanslagen aanslagen maar één ding: naar huis. Hij had al genoeg dood en verderf gezien, maar voelde zich ook schuldig tegen alles en iedereen die niet, zoals hem, zonder merkwaardige kleerscheuren uit de Sari club was gekomen. Wat als hij Karel nog levend in een ziekenhuis had gevonden? Zou dat niet bevestigen dat hij zijn vriend voortijdig in de steek had gelaten? Maar Ralph had dat niet. Die zou samen met Walter en Marco op zoekactie gaan. Met die heldhaftige instelling hadden ze zelfs het 8 uur journaal in Nederland gehaald. En je zag Ralph, met een wit gezicht het mortuarium binnenstappen, allemaal te zien in Nederland, prime time. Maar wat dat journaal niet liet zien, was dat Ralph, Marco en Walter uiteindelijk 1 lijkzak hadden laten opentrekken om daaronder een overleden iemand te zien die iemand anders was dan Karel. En daarna waren ook zij snel naar huis gegaan en was Ralph nooit meer teruggekomen op de weinige wonden die Willem had, nadat hij uit de Sari club was gekomen. Nederigheid had zo zijn kwaliteiten. En het was diezelfde nederigheid die zoveel van zijn doorgestudeerde vrienden ontbrak. De wereld was niet maakbaar of hooguit ten dele. Alles was uiteindelijk gebaseerd op pech en geluk.

En geluk had Willem ook. Hij kreeg een mail van iemand die hij niet kende: Erik. Erik was een Nederlander van een jaar of 35 die werkte in de bosbouw op Bali. Hij had meegeholpen in de zoektocht op Bali naar Karel. Hij was vanuit het Nederlands consulaat gevraagd als vertaler in de ziekenhuizen en mortuaria waar Walter, Marco en Ralph Karel probeerden te vinden. De zoektocht was vruchteloos geweest, maar wat Erik had geschreven aan Willem had Willem onwijs geholpen. Hij schreef:

'Beste Willem,

Wij kennen elkaar niet, maar ik heb je mailadres van Walter gekregen. Ik ben bosbouwer op Bali en heb je vrienden proberen te helpen met het vinden van Karel. Via Walter heb ik gehoord wat je overkomen is. Het leven kan raar lopen, maar ik heb ooit iets soortgelijks meegemaakt. Iets waarover ik me heel lang heel erg schuldig heb gevoeld. Ik zeg niet dat je schuld hebt, Willem, ik ken je verhaal slechts uit tweede hand. Maar ik kan het me zo voorstellen dat je je schuldig voelt. Dit is mijn verhaal: in mijn studententijd was ik fervent skiër, en organiseerde een exotische ski-reis voor mijn vrienden naar Noorwegen. Wij dachten dat we alles konden, en skieden al snel off piste. Een van mijn vrienden viel op zijn hoofd in de sneeuw, waar vlak onder een steen lag. Die steen veroorzaakte zijn dood. Jarenlang heb ik mij over dat ongeval schuldig gevoeld, maar ik kwam er uiteindelijk overheen door me in de situatie van mijn dode vriend proberen te plaatsen en mezelf de vraag te stellen: wat zou ik in zijn positie het liefst willen zien gebeuren met mijn vrienden? - En het antwoord daarop is: dat ze op zo'n manier van de ervaring leren dat ze er verder een gelukkiger leven op kunnen nahouden. De dood van mijn vriend heeft bij mij dingen laten stilstaan waar ik vroeger nooit over had nagedacht. Dingen die ik voor vanzelfsprekend aannam, maar die niet vanzelfsprekend zijn. Daar ben ik een gelukkiger mens van geworden, hoewel in alle eerlijkheid ook wel iets eenzamer dan ik soms zou willen zijn. Maar in eenzaamheid kan je je ook gelukkig voelen. Ik hoop dat je iets aan deze woorden hebt. Probeer ze anders een tijdje te laten bezinken.

Met vriendelijke groet,
Erik'

En zo zat hij in Aramac, in de ondergaande zon. Het zag er naar uit dat het die nacht zou gaan regenen. Ergens voelde hij zich eenzaam, maar ook bevrijd. En dankbaar. Dankbaar voor de wijze

woorden van Erik die hij in zijn gedachten had geprent. Dankbaar naar Karel die, naïef als hij was, net iets te laat de ernst van de situatie in de Sari club had doorzien, maar die in zijn goedheid wel Willem had gered, alsof het een vanzelfsprekendheid was dat je in zo'n situatie in eerste instantie niet aan jezelf denkt. Dankbaar voor het feit dat hij bestond.

Maar het leven ging verder en een dankbaar gevoel is niet iets wat oneindig door een lijf stroomt. Wat Australië aan mij, meer dan 15 jaar na dato laat zien, is dat je je verleden niet kunt ontlopen. Het komt altijd terug, het zit als het ware als een steen om je nek om je in dat verleden vast te houden. Maar wie probeert om die steen te verplaatsen, door te denken, te reizen, te handelen, te schrijven, zal merken dat die steen door al die handelingen in de loop der tijd slijt tot een kristal slijt die je in je zak kan steken en waar je bij tijd en wijle naar kan kijken om het gevoel terug te krijgen van hoe aanbiddelijk die jongen in Australië was en die naar de middle of nowhere vertrok om zichzelf te leren kennen. En zichzelf niet vond, maar in de tussentijd wel een avontuur had beleefd dat hij later kon navertellen.

6 augustus-23 december 2020